

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ & ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Λογιστική και
Χρηματοοικονομική**

**Master of Science (M.Sc)
in Accounting and Finance**

Μεταπτυχιακή Διατριβή

**Τίτλος Εργασίας : ΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΟΥ ΔΙΕΠΕΙ
ΤΗΝ ΡΥΘΜΙΣΗ ΤΩΝ ΚΟΚΚΙΝΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ, ΟΙ ΕΘΝΙΚΕΣ
ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ Ο ΕΠΟΠΤΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ
ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ**

Όνομα φοιτητή ΚΑΡΑΝΙΚΟΛΑ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ

Επιβλέπων Καθηγητής: ΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Διατριβή υποβληθείσα στο Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής του
Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Η παρούσα διατριβή αποτελεί μέρος των
απαιτήσεων για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος στη Λογιστική και
Χρηματοοικονομική

Καλαμάτα, ΙΟΥΝΙΟΣ 2021

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ & ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Λογιστική και
Χρηματοοικονομική**

**Master of Science (M.Sc)
in Accounting and Finance**

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή [Calibri, Bold, 16]

**Όνομα Πρώτου Καθηγητή
ΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ ΟΔΥΣΣΕΑΣ**

**Όνομα Δεύτερου Καθηγητή
ΓΙΑΚΟΥΜΑΤΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ**

**Όνομα Τρίτου Καθηγητή
ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ**

Η Καρανικόλα Ευαγγελία του Αλεξάνδρου Φοιτήτρια,

δηλώνω υπεύθυνα ότι:

- 1)** Είμαι ο κάτοχος των πνευματικών δικαιωμάτων της πρωτότυπης αυτής εργασίας και από όσο γνωρίζω η εργασία μου δε συκοφαντεί πρόσωπα, ούτε προσβάλλει τα πνευματικά δικαιώματα τρίτων.

- 2)** Αποδέχομαι ότι το Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής μπορεί, χωρίς να αλλάξει το περιεχόμενο της εργασίας μου, να τη διαθέσει σε ηλεκτρονική μορφή μέσα από τη ψηφιακή Βιβλιοθήκη του Ιδρύματος, να την αντιγράψει σε οποιοδήποτε μέσο ή/και σε οποιοδήποτε μορφότυπο καθώς και να κρατά περισσότερα από ένα αντίγραφα για λόγους συντήρησης και ασφάλειας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ : Ο ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΚΟΚΚΙΝΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ	8
1.1. Ο ορισμός των «μη εξυπηρετούμενων δανείων» ή «κόκκινων δανείων»	8
1.2. Τα κριτήρια της «καθυστέρησης» και της «αβέβαιης είσπραξης»	9
ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΚΟΚΚΙΝΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ – ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ	12
2.1. Η διαχείριση των «κόκκινων δανείων» από τα τραπεζικά ιδρύματα	12
2.2. Η υφιστάμενη κατάσταση διαχείρισης των «κόκκινων δανείων» από τα τραπεζικά ιδρύματα της Ελλάδας	15
2.3. Στρατηγικές διαχείρισης «κόκκινων δανείων» από τα τραπεζικά ιδρύματα	20
2.3.1. Οι στρατηγικές διαχείρισης των τραπεζικών ιδρυμάτων για τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων και ανοιγμάτων	20
2.3.2. Οι στρατηγικές διαχείρισης των τραπεζικών ιδρυμάτων για την αποφυγή δημιουργίας επισφαλών χαρτοφυλακίων	22
2.4. Η αποτελεσματική διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων ως κρίσιμος παράγοντας για τη βιωσιμότητα των τραπεζικών ιδρυμάτων	25
ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ : ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΟΥ ΔΙΕΠΕΙ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΚΟΚΚΙΝΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ ΑΠΟ ΤΑ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ	29
3.1. Το ισχύον θεσμικό πλαίσιο για τη διαχείριση των «κόκκινων δανείων»	29
3.2. Ο Ν. 3869/2010 για τη ρύθμιση των οφειλών των υπερχρεωμένων νοικοκυριών	30
3.2.1. Το πεδίο εφαρμογής του νόμου	30
3.2.3. Η διαδικασία υπαγωγής στο Ν.3869/2010	31

3.2.4. Κριτική αποτίμηση της εφαρμογής του Ν.3869/2010	34
3.3. Ο Ν.4224/2013	37
3.3.1. Η λειτουργία του κυβερνητικού Συμβουλίου Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους	37
3.3.2. Ο ορισμός του «συνεργάσιμου δανειολήπτη»	38
3.3.3. Το αντικειμενικό κριτήριο των «ευλόγων δαπανών διαβίωσης»	38
3.4. Ο Ν. 4605/2019 για την προστασία της κύριας κατοικίας	39
3.5. Ο Ν.4469/2017 «Για τον εξωδικαστικό μηχανισμό ρύθμισης οφειλών επιχειρήσεων και άλλες διατάξεις»	41
3.6. Η 42/30.5.2014 Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής Τράπεζας της Ελλάδας «Για τη Διαχείριση των Ανοιγμάτων σε καθυστέρηση και των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων»	42
3.7. Ο Κώδικας Δεοντολογίας της Τράπεζας της Ελλάδος για τα «κόκκινα δάνεια»	44
3.7.1. Η θέσπιση του Κώδικα Δεοντολογίας των Τραπεζών	44
3.7.2. Η διαδικασία ρύθμισης των κόκκινων δανείων βάσει των αρχών του Κώδικα Δεοντολογίας των Τραπεζών	46
ΤΕΤΑΡΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Ο ΕΠΟΠΤΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΚΤ ΚΑΙ ΟΙ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ ΚΟΚΚΙΝΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ	50
4.1. Η ΕΚΤ	50
4.2. Ο εποπτικός ρόλος της ΕΚΤ	52
4.3. Τα κόκκινα δάνεια της Ευρωζώνης	54
4.4. Οι δράσεις της ΕΚΤ για την μείωση των κόκκινων δανείων της Ευρωζώνης	
ΠΕΜΠΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ – ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΘΕΣΜΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΠΟΠΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΚΟΚΚΙΝΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ	
ΤΕΛΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ-ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

ΔΙΕΘΝΗΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ-ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η βαθύτατη οικονομική κρίση που έπληξε τις ευρωπαϊκές χώρες την τελευταία δεκαετία είχε ως αποτέλεσμα, μεταξύ άλλων, και τη δημιουργία πλήθους μη εξυπηρετούμενων δανείων (στεγαστικών, επιχειρησιακών, καταναλωτικών κ.α.), φθάνοντας το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα στα όρια της κατάρρευσης. Τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια ή άλλως «κόκκινα δάνεια» δεσπόζουν στους ισολογισμούς των ευρωπαϊκών τραπεζών, επιφέροντας πλήθος προβλημάτων τόσο στα ίδια τα πιστωτικά ιδρύματα όσο και στις επιχειρήσεις και τους πολίτες. Η ύπαρξη «προβληματικών χαρτοφυλακίων» επηρεάζει αρνητικά την κερδοφορία των πιστωτικών ιδρυμάτων και συνάμα τη ρευστότητα τους, περιορίζοντας δραματικά την ικανότητα τους να χορηγούν νέα δάνεια. Δυστυχώς, τα προβλήματα που δημιουργούνται από τα υψηλά επίπεδα μη εξυπηρετούμενων δανείων εκφεύγουν του τραπεζικό συστήματος και επεκτείνονται με ραγδαίους ρυθμούς και σε άλλους τομείς της οικονομίας, καθώς συνεπάγονται μείωση των θέσεων εργασίας και επιβράδυνση της ανάπτυξης.

Τα κράτη-μέλη καλούνται να θεσπίσουν τα απαραίτητα νομοθετικά μέτρα για την έγκαιρη και αποτελεσματική διαχείριση των κόκκινων δανείων. Από την πλευρά τους τα ευρωπαϊκά τραπεζικά ιδρύματα καλούνται να υιοθετήσουν και να εφαρμόσουν τα μέτρα αυτά με τη διαμόρφωση και αξιοποίηση των κατάλληλων εποπτικών πρακτικών και τεχνικών - διαδικασιών διαχείρισης κόκκινων δανείων, λαμβάνοντας υπόψη, και το συμφέρον των δανειοληπτών.

Στο έργο τους αυτό τα ευρωπαϊκά πιστωτικά ιδρύματα συνεπικουρούνται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ). Καθώς ο πιστωτικός κίνδυνος

αποτελεί μία εκ των βασικών προτεραιοτήτων του εποπτικού της έργου, η ΕΚΤ παρέχει τη στήριξη της στα εθνικά πιστωτικά ιδρύματα των κρατών μελών αναφορικά με την αποτελεσματική αντιμετώπιση του ζητήματος των κόκκινων δανείων, έχοντας ως απώτερο στόχο τη διασφάλιση και την ευρωστία του ευρωπαϊκού τραπεζικού συστήματος. Πιο συγκεκριμένα, η ΕΚΤ προβαίνει ετησίως για κάθε πιστωτικό ίδρυμα ξεχωριστά σε μια διαδικασία εποπτικού ελέγχου και αξιολόγησης, προκειμένου να παρακολουθεί το συνολικό επίπεδο των μη εξυπηρετούμενων δανείων και να ελέγχει το κατά πόσο αυτό διαχειρίζεται με αποτελεσματικότητα και επάρκεια τον βαθμό κινδύνου των δανείων του, καθώς και το αν έχει στη διάθεση του τους κατάλληλους μηχανισμούς (εργαλεία) διαχείρισης.

Αξίζει να σημειωθεί πως στο τέλος του 2016 οι ευρωπαϊκές τράπεζες διακρατούσαν μη εξυπηρετούμενα δάνεια αξίας περίπου 1 τρις ευρώ, ενώ σύμφωνα με τα εποπτικά τραπεζικά στοιχεία της ΕΚΤ για το έτος 2019 το ποσοστό των δανείων αυτών ανερχόταν στο 3,7 % του συνολικού ποσού δανείων. Η έξαρση της πανδημίας του covid αναμένεται να εκτοξεύσει και πάλι τα επίπεδα των μη εξυπηρετούμενων δανείων στους ισολογισμούς των τραπεζικών ιδρυμάτων.

Στόχος, λοιπόν, της παρούσας μελέτης είναι η παρουσίαση της προβληματικής των κόκκινων δανείων, των επιπτώσεων που επιφέρουν στην οικονομία μιας χώρας και της επιτακτικής ανάγκης αποτελεσματικής διαχείρισης τους με σκοπό τη διάσωση του τραπεζικού συστήματος αλλά και την ελάφρυνση του βάρους που σηκώνουν στους ώμους τους οι δανειολήπτες. Προς επίτευξη τούτου, θα επιχειρηθεί μία σύντομη ανάπτυξη του εθνικού θεσμικού – νομικού πλαισίου που διέπει τη διαχείριση των κόκκινων δανείων από τα πιστωτικά

ιδρύματα στη χώρα μας, ενώ ιδιαίτερη αναφορά θα γίνει στο ρόλο που διαδραματίζει η ΕΚΤ για την αντιμετώπιση τους. Τέλος, ερευνάται η αποτελεσματικότητα των μηχανισμών – εργαλείων και πρακτικών που χρησιμοποιούν τα πιστωτικά ιδρύματα για τον περιορισμό των μη εξυπηρετούμενων δανείων και την αποφυγή δημιουργίας νέων.

Ειδικότερα, στο πρώτο κεφάλαιο δίδεται ο ορισμός των «κόκκινων δανείων», αναλύονται τα αίτια δημιουργίας υψηλών επιπέδων μη εξυπηρετούμενων δανείων στους ισολογισμούς των πιστωτικών ιδρυμάτων και τα χαρακτηριστικά τους

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναπτύσσονται οι επιπτώσεις που επιφέρει η συσσώρευση των «κόκκινων δανείων» στα αποθεματικά των πιστωτικών ιδρυμάτων τόσο για το ίδιο το τραπεζικό σύστημα όσο και για την οικονομία ενός κράτους γενικότερα, καθώς επίσης και η σημασία της έγκαιρης και αποτελεσματικής διαχείρισης των «κόκκινων δανείων» από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται μια σύντομη παρουσίαση του θεσμικού – νομικού πλαισίου που ισχύει στην Ελλάδα, καθώς και των μηχανισμών – εργαλείων διαχείρισης των «κόκκινων δανείων» από τα πιστωτικά ιδρύματα της χώρας.

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζεται ο εποπτικός ρόλος της ΕΚΤ και οι δράσεις που αναλαμβάνει για την ορθή διαχείριση των κόκκινων δανείων με σκοπό τον, κατά το δυνατόν, περιορισμό τους. Επίσης, γίνεται ειδική μνεία σε έγγραφα απολογισμού των εθνικών εποπτικών πρακτικών και νομικών πλαισίων αναφορικά

με τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, καθώς και σε έγγραφα κατευθυντήριων οδηγιών προς τα πιστωτικά ιδρύματα.

Στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι μηχανισμοί – εργαλεία οργάνωσης και ενίσχυσης του υφιστάμενου θεσμικού και εποπτικού πλαισίου για τη διασφάλιση του τραπεζικού συστήματος και συνακόλουθα την προστασία του παραγωγικού ιστού της οικονομίας (ενίσχυση δυναμικών, υγιών επιχειρήσεων) και των δανειοληπτών (κώδικας δεοντολογίας τραπεζών), καθώς και οι διαδικασίες αποξένωσης των πιστωτικών ιδρυμάτων από τα «προβληματικά δάνεια», όπως για παράδειγμα το «σχέδιο Ηρακλής» που ως στόχο έχει τη διευκόλυνση των τραπεζών να τιτλοποιούν και να αφαιρούν τα κόκκινα δάνεια από τους ισολογισμούς τους, χωρίς να λαμβάνουν κρατικές ενισχύσεις ή να τίθεται ζήτημα αθέμιτου ανταγωνισμού, ή το «*πρόγραμμα Γέφυρα*» για την εξωδικαστική επίλυση των κόκκινων δανείων προς διευκόλυνση των δανειοληπτών.

Τέλος, προτείνονται μέτρα, καταρχήν εποπτικά, προκειμένου να συλλέγονται ακριβείς, λεπτομερείς πληροφορίες για τις συναλλαγές που αφορούν κόκκινα δάνεια, αλλά και η λήψη νομοθετικών πρωτοβουλιών, η διαμόρφωση ρυθμιστικού πλαισίου και ενεργειών που θα προάγουν την αποτελεσματική διαχείριση των κόκκινων δανείων μέσω της άρσης θεσμικών και διοικητικών εμποδίων. Τα διαθέσιμα νομικά εργαλεία, δυστυχώς δεν επαρκούν και στις περισσότερες περιπτώσεις δεν επιτρέπουν την έγκαιρη διευθέτηση των κόκκινων δανείων. Εξίσου πρόσφορες θα είναι και οι προσπάθειες ενίσχυσης των αγορών, καθώς μέσω αυτών τα πιστωτικά ιδρύματα θα έχουν τη δυνατότητα να μεταφέρουν τον κίνδυνο διακράτησης των κόκκινων δανείων σε μη τραπεζικούς επενδυτές.

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ : Ο ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΚΟΚΚΙΝΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ

1.1. Ο ορισμός των «μη εξυπηρετούμενων δανείων» ή «κόκκινων δανείων»

Σύμφωνα με το «*Έγγραφο κατευθύνσεων προς τα τραπεζικά ιδρύματα αναφορικά με τα εξυπηρετούμενα δάνεια*» της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), ένα δάνειο λαμβάνει τον χαρακτηρισμό «μη εξυπηρετούμενο» ή άλλως «κόκκινο δάνειο» όταν συντρέχουν, σωρευτικά ή διαζευκτικά, οι δύο παρακάτω προϋποθέσεις: πρώτον, ο δανειολήπτης εμφανίζει καθυστέρηση στην αποπληρωμή των δόσεων του δανείου πάνω από 90 ημέρες· δεύτερον, διαπιστώνεται η εκ μέρους του δανειολήπτη αδυναμία πλήρους εκπλήρωσης των πιστωτικών υποχρεώσεων του χωρίς τη ρευστοποίηση της εξασφάλισης, και μάλιστα ανεξάρτητα από την ύπαρξη ή μη ληξιπρόθεσμης οφειλής/δόσης ή από τον αριθμό των ημερών καθυστέρησης¹.

Καθώς, εξ αρχής είχε παρατηρηθεί ότι δεν υφίσταται ένας καθολικά αποδεκτός ενιαίος ορισμός όσον αφορά το ποια δάνεια χαρακτηρίζονται ως μη εξυπηρετούμενα, η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών προέβη στη διαμόρφωση ενός σχετικού θεσμικού πλαισίου με σκοπό την εναρμόνιση των ορισμών και του τρόπου μέτρησης και καταγραφής των μη εξυπηρετούμενων δανείων σε κάθε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης². Σύμφωνα, λοιπόν, με τις οικείες διατάξεις του θεσμικού πλαισίου της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών και τις κανονιστικές διατάξεις της Τράπεζας της Ελλάδος, στην κατηγορία των μη εξυπηρετούμενων δανείων περιλαμβάνονται τα ανοίγματα που εμφανίζουν καθυστέρηση για χρονικό διάστημα άνω των 90 ημερών,

---

1 Γκαβιογιάννη Ε. (2018). Τα «κόκκινα» δάνεια στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα και οι πολιτικές διαχείρισής τους, ΕΑΠ, Πάτρα, σ. 5, ΕΚΤ(2018). Τι είναι τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια (ΜΕΔ), διαθέσιμο στο <https://www.bankingsupervision.europa.eu>, ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 12/10/2020

2 Γκαβιογιάννη Ε. (2018). Τα «κόκκινα» δάνεια στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα και οι πολιτικές διαχείρισής τους, ΕΑΠ, Πάτρα, σ. 5, Καλάρογλου (2015).

τα ανοίγματα αβέβαιης είσπραξης ανεξαρτήτως της ύπαρξης ή μη καθυστέρησης πληρωμής, καθώς επίσης και όλες οι καταγγελλόμενες απαιτήσεις χωρίς να είναι απαραίτητο να έχει υπαχθεί ο πιστούχος σε διαδικασία πτώχευσης³. Ο όρος «ανοίγματα» είναι ευρύτερος του όρου «δάνεια», συνεπώς, στα μη εξυπηρετούμενα δάνεια συγκαταλέγονται όλα τα χρεωστικά μέσα, δηλαδή δάνεια, προκαταβολές και χρεωστικούς τίτλους, όπως επίσης και τα ανοίγματα εκτός ισολογισμού⁴.

Σύμφωνα δε με τις εξαγγελίες της ΕΚΤ, η ίδια θα προβαίνει σε έλεγχο των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων, καθώς αυτά παρέχουν μια πληρέστερη εικόνα για την διάγνωση των κινδύνων που έχουν αναλάβει τα τραπεζικά ιδρύματα⁵.

1.2. Τα κριτήρια της «καθυστέρησης» και της «αβέβαιης είσπραξης»

Όπως προελέχθη, προκειμένου ένα δάνειο να αξιολογηθεί ως μη εξυπηρετούμενο πρέπει να συντρέχουν ορισμένα ποιοτικά κριτήρια.

Πιο αναλυτικά, το κριτήριο της «καθυστέρησης» συντρέχει όταν τα ανοίγματα παρουσιάζουν καθυστέρηση για χρονικό διάστημα άνω των 90 ημερών, και υφίσταται νομική υποχρέωση του πιστούχου προς καταβολή πληρωμής, καθιστώντας την τελευταία υποχρεωτική. Όσον αφορά στις ημέρες καθυστέρησης, θα πρέπει να

-
- 3 Γκαβογιάννη Ε. (2018). Τα «κόκκινα» δάνεια στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα και οι πολιτικές διαχείρισής τους, ΕΑΠ, Πάτρα, σ. 5, ΤτΕ (2016). Επισκόπηση του Ελληνικού Χρηματοπιστωτικού Συστήματος, διαθέσιμο στο https://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/Επισκόπηση_του_Ελληνικού_Χρηματοπιστωτικού_Συστήματος, ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 10/10/2020, ΤτΕ (2016). Θέματα Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων, διαθέσιμο στο <https://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Supervisionnonperformexposures/default.aspx>, ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 10/10/2020
  - 4 Γκαβογιάννη Ε. (2018). Τα «κόκκινα» δάνεια στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα και οι πολιτικές διαχείρισής τους, ΕΑΠ, Πάτρα, σ. 5
  - 5 ΕΚΤ(2018). Τι είναι τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια (ΜΕΔ), διαθέσιμο στο <https://www.bankingsupervision.europa.eu>, ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 12/10/2020

σημειωθεί πως αυτές αρχίζουν να προσμετρούνται από τη στιγμή που ο πιστούχος σταματά την εμπρόθεσμη καταβολή (δηλαδή την καταβολή εντός της προβλεπόμενης αποπληρωμής) σημαντικού ποσού του κεφαλαίου, των τόκων ή των προμηθειών⁶.

Η διαπίστωση της συνδρομής του όρου της «αβέβαιης είσπραξης» γίνεται βάσει συγκεκριμένων ποιοτικών κριτηρίων που έχουν προκαθοριστεί από τα ίδια τα τραπεζικά ιδρύματα. Σύμφωνα με τον υπ' αριθμ. 680/2014 Κανονισμό της ΕΕ οι παράγοντες ενεργοποίησης του όρου της «αβέβαιης είσπραξης», προκειμένου να αξιολογηθεί ένα δάνειο ως μη εξυπηρετούμενο, στηρίζονται κατά κύριο λόγο σε ποιοτικά και όχι σε ποσοτικά κριτήρια. Ειδικότερα, τα τραπεζικά ιδρύματα καλούνται να καθορίσουν εσωτερικά κριτήρια σχετιζόμενα με τακτικές μη αυτόματες αξιολογήσεις, που θα συνιστούν ενδείξεις αβέβαιης είσπραξης και θα οδηγούν στην ενεργοποίηση της ταξινόμησης του ανοίγματος ως μη εξυπηρετούμενου⁷.

Εν ολίγοις, κάθε τραπεζικό ίδρυμα οφείλει να προβαίνει ανά τακτά χρονικά διαστήματα σε βαθμολόγηση του κάθε οφειλέτη - πελάτη μέσω της αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας, καθώς και της ικανότητας αποπληρωμής του, βάσει επικαιροποιημένων χρηματοοικονομικών πληροφοριών.

Επισημαίνεται δε, πως η ύπαρξη εξασφαλίσεων υπέρ του δανείου δεν δύναται να αποτρέψει την αξιολόγηση και την ταξινόμηση ενός ανοίγματος ως μη εξυπηρετούμενου, από τη στιγμή που βρίσκεται σε κατάσταση αβέβαιης είσπραξης και το τραπεζικό ίδρυμα κρίνει πως είναι ευλόγως πιθανό ο πιστούχος να μην μπορεί να

---

6 Παπαϊωάννου Α. (2019). Το πρόβλημα των «κόκκινων δανείων» και τρόποι εξυγίανσης των τραπεζικών ιδρυμάτων, ΠΑΜΑΚ, Θεσσαλονίκη, σ. 12

7 Παπαϊωάννου Α. (2019). Το πρόβλημα των «κόκκινων δανείων» και τρόποι εξυγίανσης των τραπεζικών ιδρυμάτων, ΠΑΜΑΚ, Θεσσαλονίκη, σ. 13

εκπληρώσει τις πιστοληπτικές του υποχρεώσεις (δηλαδή την εμπρόθεσμη καταβολή πληρωμών).

Στην πράξη, ως «ενδείξεις αβέβαιης είσπραξης» έχουν κριθεί ότι συνιστούν τα παρακάτω γεγονότα⁸:

■ Το τραπεζικό ίδρυμα έχει προβεί στον χαρακτηρισμό της απαίτησης έναντι του πιστούχου ως μη εκτοκιζόμενη.

■ Το τραπεζικό ίδρυμα, κατόπιν σχετικών προβλέψεων, έχει προβεί σε απομείωση της αξίας του δανείου, καθώς έχει παρατηρηθεί σημαντική επιδείνωση της ποιότητας της πίστωσης από τον χρόνο χορήγησης του δανείου.

■ Το τραπεζικό ίδρυμα έχει προβεί, λόγω της επιδείνωσης της ποιότητας της πίστωσης, σε πώληση της απαίτησης έναντι του πιστούχου με σημαντικό οικονομικό κόστος.

■ Το τραπεζικό ίδρυμα έχει προχωρήσει σε διακανονισμό της απαίτησης του έναντι του πιστούχου με κύριο σκοπό να καταστήσει εμφανή την αδυναμία του τελευταίου να εξυπηρετήσει τις πιστοληπτικές του υποχρεώσεις βάσει των αρχικών όρων της δανειακής σύμβασης.

■ Το τραπεζικό ίδρυμα έχει αιτηθεί την υπαγωγή του πιστούχου σε καθεστώς πτώχευσης.

■ Ο πιστούχος έχει αιτηθεί την υπαγωγή του σε καθεστώς πτώχευσης ή προστασίας με σκοπό την αποφυγή ή την καθυστέρηση της αποπληρωμής του δανείου

---

8 Παπαϊωάννου Α. (2019). Το πρόβλημα των «κόκκινων δανείων» και τρόποι εξυγίανσης των τραπεζικών ιδρυμάτων, ΠΑΜΑΚ, Θεσσαλονίκη, σ. 13

του στην τράπεζα.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΚΟΚΚΙΝΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ – ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

2.1. Η διαχείριση των «κόκκινων δανείων» από τα τραπεζικά ιδρύματα

Λόγω της σύρρευσης τεράστιου όγκου μη εξυπηρετούμενων δανείων στα αποθέματα των τραπεζικών ιδρυμάτων, η ΕΚΤ καλεί αυτά να προβούν στην διαμόρφωση και ανάπτυξη στρατηγικών για τη βραχυπρόθεσμη ή μακροπρόθεσμη μείωση των επισφαλών απαιτήσεων τους. Οι στρατηγικές διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων διακρίνονται σε στρατηγικές «εντός ισολογισμού», οι οποίες αφορούν σε εσωτερικές διαδικασίες που πρέπει να υιοθετήσουν και να εφαρμόσουν τα τραπεζικά ιδρύματα, και σε στρατηγικές «εκτός ισολογισμού», οι οποίες αφορούν σε διαδικασίες απομάκρυνσης και μετακύλισης του πιστωτικού κινδύνου σε τρίτους μέσω της πώλησης των επισφαλών δανείων⁹.

Προκειμένου, βέβαια, να έχουν αποτελεσματικότητα οι στρατηγικές διαχείρισης που καλούνται να αναπτύξουν τα τραπεζικά ιδρύματα, θα πρέπει πρωτίτερα να ξεπεραστούν ορισμένα διαρθρωτικά εμπόδια, όπως για παράδειγμα η κάλυψη των νομοθετικών κενών του σχετικού με την διαχείριση των επισφαλών δανείων θεσμικού πλαισίου, ή την περαιτέρω ανάπτυξη της αγοράς προβληματικών χρεών¹⁰.

9 Grodzicki M. et. al. (2015). Resolving the legacy of non-performing exposures in euro area bank, ECB, Financial Stability Review, May 2015

10 Aiyar Sh. (2015). A Strategy for Resolving Europe's Problem Loans

Από την άλλη πλευρά, πολλοί οικονομικοί επιστήμονες επισημαίνουν πως η ορθή και αποτελεσματική διαχείριση των μη επισφαλών δανείων και συνακόλουθα η εξυγίανση των τραπεζικών ιδρυμάτων δύναται να επιτευχθεί με την υιοθέτηση μιας συστημικής λύσης που ως βάση θα έχει τη σύσταση μιας κρατικής εταιρείας διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων, η οποία θα εξαγοράζει τα επισφαλή χαρτοφυλάκια των ευρωπαϊκών τραπεζών μέσω ενός προγράμματος τιτλοποίησης¹¹.

Άλλοι τρόποι μείωσης των μη εξυπηρετούμενων δανείων υποστηρίζεται πως είναι η αναδιάρθρωση των βιώσιμων δανειοληπτών, η πλήρης διαγραφή των μη ανακτήσιμων δανείων ή η διαγραφή χρέους με ανταλλαγή ακίνητης περιουσίας του πιστούχου¹².

Στόχος των τραπεζικών ιδρυμάτων είναι η μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων από τα αποθεματικά τους με όσο το δυνατόν ταχύτερο και λιγότερο επιβλαβή για αυτά τρόπο. Η έλλειψη των κατάλληλων μεθόδων διαχείρισης τους κατά τη στιγμή της δημιουργίας τους, καθώς επίσης και η έλλειψη διαθέσιμων κεφαλαίων στα τραπεζικά ιδρύματα δημιουργούν σημαντικά προβλήματα στην προσπάθεια τους αυτή. Δεν θα πρέπει, βέβαια, να λησμονείται και το γεγονός πως απώτερος στόχος των τραπεζικών ιδρυμάτων είναι η ανάπτυξη και εφαρμογή στρατηγικών διαχείρισης προκειμένου να αποφευχθούν ενδεχόμενα προβλήματα στη δυνατότητα των τραπεζικών ιδρυμάτων να παρέχουν πίστωση¹³.

---

11 Παπαϊωάννου Α. (2019). Το πρόβλημα των «κόκκινων δανείων» και τρόποι εξυγίανσης των τραπεζικών ιδρυμάτων, ΠΑΜΑΚ, Θεσσαλονίκη, σ. 8, Avgouleas E. & Goodhart Ch. (2017). Utilizing AMCs to tackle Eurozone's legacy non-performing loans.

12 Enria A. (2019). Chair of the Supervisory Board of the ECB. Non-performing loans in the euro area – where do we stand?

13 Παπαϊωάννου Α. (2019). Το πρόβλημα των «κόκκινων δανείων» και τρόποι εξυγίανσης των τραπεζικών ιδρυμάτων, ΠΑΜΑΚ, Θεσσαλονίκη, σ. 9, Anastasiou D. (2016). Management and Resolution Methods of Non-Performing loans: A Review of the Literature

Η αποτελεσματικότητα του χρηματοπιστωτικού τομέα μιας χώρας είναι άμεσα συνυφασμένη με τις επιδόσεις των τραπεζικών ιδρυμάτων της. Η συσσώρευση μη εξυπηρετούμενων δανείων στα αποθεματικά τους εμποδίζει την κερδοφορία τους με αποτέλεσμα να συρρικνώνεται σημαντικά το δανειοδοτικό τους ταμείο. Από τη στιγμή που οι τράπεζες δεν εισπράττουν τις ληξιπρόθεσμες οφειλές των πιστούχων, δεν έχουν έσοδα και ως εκ τούτου δεν είναι σε θέση να τροφοδοτήσουν τις ανάγκες της οικονομίας. Σημειώνεται δε, πως προκειμένου τα τραπεζικά ιδρύματα να καλύψουν το υψηλό ποσοστό των επισφαλών χαρτοφυλακίων τους οφείλουν να προβαίνουν σε υψηλό ποσοστό προβλέψεων. Τούτο έχει ως αποτέλεσμα να διογκώνεται το πρόβλημα της χαμηλής κεφαλαιακής βάσης επηρεάζοντας δυσμενώς των τραπεζικό τομέα¹⁴.

Τα τραπεζικά ιδρύματα της Ελλάδος αλλά και των λοιπών ευρωπαϊκών κρατών εμφανίζονται, δυστυχώς, ανίκανα να διαχειριστούν αποτελεσματικά τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια. Τούτο μπορεί να οφείλεται σε πλείστους παράγοντες μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται η έλλειψη γνώσεων, πόρων, εμπειρίας, εργαλείων αναδιάρθρωσης αλλά και κατάλληλων στρατηγικών μείωσης των επισφαλών δανείων και ανοιγμάτων. Πιο συγκεκριμένα, επισημαίνεται πως η μη έγκαιρη δημιουργία ειδικών τραπεζικών μονάδων, όπως επίσης και η έλλειψη συνεργασία των τραπεζικών ιδρυμάτων με εξειδικευμένες εταιρίες διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων καθιστούν σχεδόν αδύνατη την επίλυση του προβλήματος αυτού¹⁵.

Καθώς η ΕΚΤ διαπίστωσε αυτήν την έλλειψη της έγκαιρης και αποτελεσματικής διαχείρισης των επισφαλών χαρτοφυλακίων από τα τραπεζικά ιδρύματα των κρατών – μελών της Ένωσης, προέβη στην έκδοση σχετικού εγγράφου – κατευθυντήριων

---

14 Παπαϊωάννου Α. (2019). Το πρόβλημα των «κόκκινων δανείων» και τρόποι εξυγίανσης των τραπεζικών ιδρυμάτων, ΠΑΜΑΚ, Θεσσαλονίκη, σ. 7

15 Παπαϊωάννου Α. (2019). Το πρόβλημα των «κόκκινων δανείων» και τρόποι εξυγίανσης των τραπεζικών ιδρυμάτων, ΠΑΜΑΚ, Θεσσαλονίκη, σ. 55

οδηγιών για τον καθορισμό επιχειρησιακού σχεδίου για τη διαμόρφωση και εφαρμογή στρατηγικής μείωσης των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Ποιο συγκεκριμένα, η ΕΚΤ θέτει σαφείς σκοπούς και στόχους βάσει ενός δεσμευτικού χρονοδιαγράμματος και προβλέπει, μεταξύ άλλων, την κατηγοριοποίηση των χαρτοφυλακίων, τη διαμόρφωση διαδικασιών διαχείρισης, παρακολούθησης απόδοσης κλπ, τη θέσπιση ρυθμίσεων για διαχωρισμό αρμοδιοτήτων, την υιοθέτηση προτύπων ποιότητας για τη διασφάλιση επιτυχημένων αποτελεσμάτων, την τήρηση συγκεκριμένων απαιτήσεων αναφορικά με το προσωπικό και τους πόρους, τη λήψη μέτρων για βελτίωση της τεχνικής υποδομής, τη σύνταξη προϋπολογισμού επιχειρησιακού σχεδίου, τη δημιουργία σχεδίου αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας μεταξύ των εσωτερικά και εξωτερικά ενδιαφερόμενων μερών (π.χ. σε περιπτώσεις πώλησης του επισφαλούς δανείου, ή προς εξυπηρέτηση του χρέους)¹⁶.

Για την επίτευξη αποτελεσματικής διαχείρισης και μείωσης των μη εξυπηρετούμενων δανείων απαιτείται ο πλήρης συντονισμός των τραπεζικών ιδρυμάτων σε ένα εξαιρετικά απαιτητικό περιβάλλον, το οποίο θα τελεί υπό στενή επιτήρηση, όσον αφορά τη διαμόρφωση και εφαρμογή της ως άνω περιγραφόμενης στρατηγικής, από τις αρμόδιες υπηρεσιακές μονάδες ελέγχου κινδύνων¹⁷.

2.2. Η υφιστάμενη κατάσταση διαχείρισης των «κόκκινων δανείων» από τα τραπεζικά ιδρύματα της Ελλάδας

---

16 ΕΚΤ (2017). Έγγραφο κατευθύνσεων προς τις τράπεζες για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια

17 Παπαϊωάννου Α. (2019). Το πρόβλημα των «κόκκινων δανείων» και τρόποι εξυγίανσης των τραπεζικών ιδρυμάτων, ΠΑΜΑΚ, Θεσσαλονίκη, σ. 56

Η κερδοφορία των τραπεζικών ιδρυμάτων την τελευταία πενταετία, όπως αποδεικνύεται βάσει του δείκτη αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων (RoE), ανέρχεται σε ποσοστό 2,89%, το οποίο υπολείπεται κατά πολύ του αντίστοιχου μέσου όρου στην ΕΕ, ο οποίος ανέρχεται στο 7%. Εν προκειμένω, θα πρέπει να σημειωθεί πως ο δείκτης RoE όσον αφορά στα ελληνικά τραπεζικά ιδρύματα κινείται σε αρνητικό έδαφος ή γύρω στο μηδέν από το 2015 μέχρι σήμερα¹⁸.

Στο πλαίσιο διενέργειας προσπαθειών για τη βελτίωση της ποιότητας των στοιχείων του ενεργητικού των ελληνικών τραπεζικών ιδρυμάτων, οι διοικήσεις των εθνικών τραπεζών σε συνεργασία με τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό έχουν προβεί στη διαμόρφωση ενός σχεδίου δεσμευτικών επιχειρησιακών στόχων προς την κατεύθυνση μείωσης του αποθέματος μη εξυπηρετούμενων δανείων. Όπως γίνεται εύκολα αντιληπτό, η επιτυχής υλοποίηση του σχεδίου αυτού εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την οργανική κερδοφορία των τραπεζικών ιδρυμάτων¹⁹.

Προς την ίδια κατεύθυνση κινείται και η πρωτοβουλία του «Σχήματος Προστασίας Στοιχείων Ενεργητικού», η οποία στοχεύει στη βελτίωση της ποιότητας των ισολογισμών των τραπεζικών ιδρυμάτων. Ωστόσο, κρίνεται σκόπιμο η εν λόγω πρωτοβουλία να πλαισιωθεί από συμπληρωματικές ενέργειες και δράσεις προκειμένου να επιτευχθεί η αποτελεσματική αντιμετώπιση του προβλήματος του συσσωρευμένου στις ελληνικές τράπεζες αποθέματος μη εξυπηρετούμενων δανείων²⁰.

---

18 Χαλαμανδάρης Δ. & Βελούδος Η. (2019). Η σημασία της αποτελεσματικής διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων (ΜΕΔ) για την κερδοφορία των ελληνικών τραπεζών, σε ΤτΕ, Έκθεση Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, Δεκέμβριος 2019, σ.61

19 Χαλαμανδάρης Δ. & Βελούδος Η. (2019). Η σημασία της αποτελεσματικής διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων (ΜΕΔ) για την κερδοφορία των ελληνικών τραπεζών, σε ΤτΕ, Έκθεση Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, Δεκέμβριος 2019, σ.61

20 Χαλαμανδάρης Δ. & Βελούδος Η. (2019). Η σημασία της αποτελεσματικής διαχείρισης των μη

Η ολιστική αντιμετώπιση του αποθέματος των μη εξυπηρετούμενων δανείων, θα συμβάλει σημαντικά τόσο στην διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας όσο και στην ενίσχυση της χρηματοδότησης της πραγματικής οικονομίας μέσω της απελευθέρωσης πόρων, δεδομένου του υφιστάμενου πιστοδοτικού κενού²¹.

Δυνητικά η αποτελεσματική διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων δύναται να επιτευχθεί τόσο με τις εντός όσο και με τις εκτός ισολογισμού στρατηγικές, ωστόσο, για λόγους διευκόλυνσης της διαδικασίας, όμως προκρίνεται η τακτική της πώλησης των επισφαλών δανείων στην καθαρή λογιστική τους αξία και η ισόποση αύξηση των χορηγούμενων δανείων²².

Ειδικότερα, οι τράπεζες μειώνουν τα αποθεματικά τους σε επισφαλή χαρτοφυλάκια με την πώληση αυτών και δημιουργείται ισόποση αύξηση των χορηγούμενων δανείων, ενώ το υπόλοιπο των δανείων στους ισολογισμούς των τραπεζών παραμένει σταθερό. Οι πωλήσεις των μη εξυπηρετούμενων δανείων πραγματοποιούνται στην καθαρή λογιστική τους αξία, και ως εκ τούτου είναι κεφαλαιακά ουδέτερες για τα τραπεζικά ιδρύματα²³.

Το μέρος του χαρτοφυλακίου των μη εξυπηρετούμενων δανείων που πωλούνται ακολουθεί την ίδια διάρθρωση με αυτή του συνόλου των επισφαλών δανείων και ανοιγμάτων, σε όρους κατηγορίας δανείων και πολιτικής προβλέψεων. Εν ολίγοις, η

εξυπηρετούμενων (ΜΕΔ) για την κερδοφορία των ελληνικών τραπεζών, σε ΤτΕ, Έκθεση Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, Δεκέμβριος 2019, σ.61

21 Χαλαμανδάρης Δ. & Βελούδος Η. (2019). Η σημασία της αποτελεσματικής διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων (ΜΕΔ) για την κερδοφορία των ελληνικών τραπεζών, σε ΤτΕ, Έκθεση Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, Δεκέμβριος 2019, σ.61

22 Χαλαμανδάρης Δ. & Βελούδος Η. (2019). Η σημασία της αποτελεσματικής διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων (ΜΕΔ) για την κερδοφορία των ελληνικών τραπεζών, σε ΤτΕ, Έκθεση Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, Δεκέμβριος 2019, σ.63

23 Χαλαμανδάρης Δ. & Βελούδος Η. (2019). Η σημασία της αποτελεσματικής διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων (ΜΕΔ) για την κερδοφορία των ελληνικών τραπεζών, σε ΤτΕ, Έκθεση Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, Δεκέμβριος 2019, σ.64

πώληση μη εξυπηρετούμενων δανείων περιλαμβάνει καταναλωτικά, στεγαστικά και επιχειρηματικά επισφαλή δάνεια σε ποσοστά ανάλογα με αυτά που συνθέτουν το σύνολο του χαρτοφυλακίου των μη εξυπηρετούμενων δανείων και κατά συνέπεια λαμβάνουν το μέσο όρο προβλέψεων που τα χαρτοφυλάκια αυτά διατηρούν. Εν συνεχεία, υπολογίζεται και προσμετράται επιτοκιακό έσοδο από τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, τα οποία διακρατούν οι τράπεζες²⁴.

Η τρέχουσα επιτοκιακή απόδοση (spread) κάθε συστημικής τράπεζας προκύπτει ως η διαφορά της απόδοσης των εσόδων από τόκους από τα εξυπηρετούμενα δάνεια από την απόδοση των εσόδων από τόκους από τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια για την ημερομηνία αναφοράς²⁵.

Η μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων διακρίνεται από τα ιδιοσυγκρασιακά χαρακτηριστικά και το επιχειρηματικό υπόδειγμα κάθε τραπεζικού ιδρύματος. Οι εν λόγω παράμετροι επηρεάζουν την οργανική κερδοφορία των τραπεζικών ιδρυμάτων, η οποία, όπως επισημαίνεται από τους ερευνητές, δεν είναι ποτέ γραμμική, αλλά δημιουργεί οικονομίες κλίμακος²⁶.

Οι υπόλοιπες παράμετροι της κερδοφορίας, όπως είναι για παράδειγμα τα διοικητικά έξοδα, οι προβλέψεις πιστωτικού κινδύνου κλπ, παραμένουν αμετάβλητες.

---

24 Χαλαμανδάρης Δ. & Βελούδος Η. (2019). Η σημασία της αποτελεσματικής διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων (ΜΕΔ) για την κερδοφορία των ελληνικών τραπεζών, σε ΤτΕ, Έκθεση Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, Δεκέμβριος 2019, σ.64

25 Χαλαμανδάρης Δ. & Βελούδος Η. (2019). Η σημασία της αποτελεσματικής διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων (ΜΕΔ) για την κερδοφορία των ελληνικών τραπεζών, σε ΤτΕ, Έκθεση Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, Δεκέμβριος 2019, σ.64

26 Χαλαμανδάρης Δ. & Βελούδος Η. (2019). Η σημασία της αποτελεσματικής διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων (ΜΕΔ) για την κερδοφορία των ελληνικών τραπεζών, σε ΤτΕ, Έκθεση Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, Δεκέμβριος 2019, σ.64

Οι εποπτικές αρχές της Ευρωζώνης και συγκεκριμένα ο Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός (SSM) έχει επιβάλει στα ελληνικά τραπεζικά ιδρύματα ως στόχο για το χρονικό διάστημα 2016-2020 τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων κατά 41 δισ. ευρώ. Ο στόχος αυτός έχει κριθεί από τον Διοικητή της ΤτΕ ως αρκετά αυστηρός και ιδιαίτερα φιλόδοξος, καθώς το συνολικό ποσό των επισφαλών χαρτοφυλακίων των ελληνικών τραπεζών αγγίζει στις μέρες μας τα 117 δισ. ευρώ και αναμένεται να εκτοξευθεί λόγω της πανδημίας και της συνακόλουθης ύφεσης της οικονομικής αγοράς. Να σημειωθεί δε πως τα 10 δισ ευρώ εξ αυτών δεν ανήκουν στα χαρτοφυλάκια των τεσσάρων συστημικών τραπεζών (Εθνική Τράπεζα, Τράπεζα Πειραιώς, Alpha Bank, Eurobank), αλλά τελούν υπό τη διαχείριση της Τράπεζας της Ελλάδος (ΤτΕ)²⁷.

Με τον τρόπο αυτό ο SSM επιχειρεί να ασκήσει έμμεση πίεση στα στελέχη των τραπεζικών ιδρυμάτων, προκειμένου αυτά να επισπεύσουν τις πωλήσεις των μη εξυπηρετούμενων, κατά κύριο λόγο επιχειρηματικών, δανείων σε ξένα funds, αλλά και για να κατανοήσουν την ανάγκη σύστασης μιας κοινής για ολόκληρο το τραπεζικό σύστημα Bad Bank, σύμφωνα με τα πρότυπα της Ισπανίας και της Ιρλανδίας. Σύμφωνα μάλιστα με τις εκτιμήσεις του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού περίπου 30 δισ ευρώ μη εξυπηρετούμενων δανείων θα μπορούσαν να μεταφερθούν από τα χαρτοφυλάκια των ελληνικών τραπεζικών ιδρυμάτων στην κοινή Bad Bank²⁸. Κάτι τέτοιο, βέβαια, πιθανότατα να οδηγήσει και στην περαιτέρω συρρίκνωση των τραπεζών.

Δεδομένου δε ότι οι δύο Bad Banks της Ευρωζώνης, η ισπανική Sareb και η ιρλανδική NAMA ελέγχονται μετοχικά από ιδιώτες επενδυτές, και συγκεκριμένα σε ποσοστά 55% και 51% αντίστοιχα, οι οποίοι στην ουσία είναι και μέτοχοι των ίδιων

---

27 Παπαϊωάννου Α. (2016). Τα «κόκκινα» δάνεια φέρνουν ποιο κοντά την Bad Bank, Real, 21 Αυγούστου 2016

28 Παπαϊωάννου Α. (2016). Τα «κόκκινα» δάνεια φέρνουν ποιο κοντά την Bad Bank, Real, 21 Αυγούστου 2016

των τραπεζών, ο έλεγχος αναφορικά με τη διαχείριση της πώλησης των επισφαλών δανείων περνά στα χέρια των μετόχων με αποτέλεσμα οι πωλήσεις αυτών να δρομολογούνται και να πραγματοποιούνται ταχύτερα²⁹.

Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί πως η πλειονότητα των κόκκινων δανείων που μεταφέρθηκε στις εν λόγω τράπεζες ανήκε σε επιχειρήσεις, και μάλιστα όσον αφορά την Ισπανία σε επιχειρήσεις με αντικείμενο το real estate, καθώς είχε προκληθεί κραχ στην αγορά ακινήτων της χώρας. Στις τράπεζες αυτές μεταφέρθηκαν ασφαλώς και επισφαλή δάνεια ιδιωτών, στεγαστικά ή καταναλωτικά³⁰.

Παρόλα αυτά, οι ελληνικές τράπεζες έχουν δεσμευθεί έναντι του SSM για την πώληση ενός μικρού μέρους των μη εξυπηρετούμενων δανείων τους, λόγω της ιδιαίτερα χαμηλής τιμής εξαγοράς αυτών από τα funds, η οποία θα οδηγούσε στην πρόκληση ζημίας δισεκατομμυρίων ευρώ στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα και κατά συνέπεια στη μελλοντική ανάγκη ανακεφαλαιοποίησης των εθνικών τραπεζικών ιδρυμάτων³¹.

2.3. Στρατηγικές διαχείρισης «κόκκινων δανείων» από τα τραπεζικά ιδρύματα

2.3.1. Οι στρατηγικές διαχείρισης των τραπεζικών ιδρυμάτων για τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων και ανοιγμάτων

---

29 Παπαϊωάννου Α. (2016). Τα «κόκκινα» δάνεια φέρνουν ποιο κοντά την Bad Bank, Real, 21 Αυγούστου 2016

30 Παπαϊωάννου Α. (2016). Τα «κόκκινα» δάνεια φέρνουν ποιο κοντά την Bad Bank, Real, 21 Αυγούστου 2016

31 Παπαϊωάννου Α. (2016). Τα «κόκκινα» δάνεια φέρνουν ποιο κοντά την Bad Bank, Real, 21 Αυγούστου 2016

Η διοίκηση του κάθε χρηματοπιστωτικού ιδρύματος είναι αρμόδια να αποφασίσει εάν επιθυμεί να διατηρήσει τα επισφαλή δάνεια στον δικό της ισολογισμό ή όχι, καθώς και το αν θα προβεί μόνη της σε εκκαθάριση ή αναδιάρθρωση των δανείων της. Τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια παραμένουν λογιστικά στον ισολογισμό της τράπεζας μέσω ειδικών λογαριασμών και ειδικοί τομείς της τράπεζας, ανάλογα και με το αντικείμενο του κάθε τομέα, αναλαμβάνουν την παρακολούθηση, αναδιάρθρωση και εκκαθάριση τους³². Πρωταρχική ενέργεια του τραπεζικού ιδρύματος, αμέσως μετά τον εντοπισμό ενός επισφαλούς δανείου, είναι η επιχείρηση ρύθμισης και αναδιάρθρωσης του χρέους του δανειολήπτη, μέσω της αναχρηματοδότησης ή της επιμήκυνσης της διάρκειας των δανείων³³.

Σε περιόδους δε γενικότερης οικονομικής ύφεσης, οι τράπεζες προτείνουν και πραγματοποιούν τροποποιήσεις στους όρους των δανειακών συμβάσεων προκειμένου να βοηθήσουν τους δανειολήπτες να ανταποκριθούν στις πιστοληπτικές τους υποχρεώσεις και να μην οδηγηθούν σε δικαστικές διαμάχες. Η ρύθμιση των χρεών ενός δανειολήπτη αποσκοπεί στην βελτίωση και τον περιορισμό του ύψους της οφειλής τους και τούτο μπορεί να επιτευχθεί χωρίς να απαιτείται να υφίστανται στοιχεία – ενδείξεις για βελτίωση της πιστοληπτικής του ικανότητας³⁴.

Η μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων που εξακολουθούν να βρίσκονται στον ισολογισμό των τραπεζικών ιδρυμάτων δύναται να επιτευχθεί και με την εξωεπιχειρησιακή ανάθεση εκτέλεσης επιχειρησιακών δραστηριοτήτων (γνωστή ως «υπηρεσία *outsourcing*»). Στην περίπτωση αυτή η τράπεζα επιλέγει να λάβει υπηρεσίες

---

32 Deutsche Bank (2007). Non – Performance Loans. An established asset class, Deutsche bank research, Frankfurt am Main, Germany, May 25 2007, pp. 1-12

33 Παπαβραμίδης Π. (2014). Τα κόκκινα δάνεια των τραπεζών. Μια μελέτη περίπτωσης στις τράπεζες της Ανατολικής και λοιπής Ευρώπης, ΠΑΜΑΚ, Θεσσαλονίκη, σ. 30

34 Παπαβραμίδης Π. (2014). Τα κόκκινα δάνεια των τραπεζών. Μια μελέτη περίπτωσης στις τράπεζες της Ανατολικής και λοιπής Ευρώπης, ΠΑΜΑΚ, Θεσσαλονίκη, σ. 30

ή προϊόντα από άλλες οντότητες που υφίσταντο και λειτουργούν εντός του ίδιου χρηματοπιστωτικού ιδρύματος. Η επιλογή αυτή έχει πλείστα πλεονεκτήματα για το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα, το οποίο χρησιμοποιώντας τις υπηρεσίες outsourcing επιτυγχάνει τη μείωση των λειτουργικών του εξόδων, και των εξόδων εξοπλισμού, όπως επίσης και του κόστους απασχόλησης του προσωπικού, καθώς το σύνολο των εξόδων αυτών αναλαμβάνει η εταιρία παροχής υπηρεσιών outsourcing³⁵.

Από την άλλη πλευρά, ένα τραπεζικό ίδρυμα δύναται να επιλέξει να απομακρύνει μεν από τον ισολογισμό του τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, ωστόσο να εξακολουθήσει να έχει τη διαχείριση αυτών ως προς την αναδιάρθρωση – ρύθμιση των χρεών. Τούτο συμβαίνει στην περίπτωση που η τράπεζα επιλέξει να πουλήσει τα επισφαλή δάνεια της, καθώς όμως η ίδια εξακολουθεί να είναι επιφορτισμένη με την παρακολούθησή τους, έχει τη δυνατότητα να ωραιοποιεί τους ισολογισμούς της³⁶.

Μεταξύ των επιλογών ενός τραπεζικού ιδρύματος που επιθυμεί τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων που διαθέτει στο αποθεματικό του, είναι και η πώληση των επισφαλών δανείων με ταυτόχρονη ανάθεση της παρακολούθησης, αναδιάρθρωσης και εκκαθάρισης τους σε εξωτερικό πάροχο – επενδυτή (hedge funds). Χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιων επενδυτών είναι τα αντισταθμιστικά αμοιβαία κεφάλαια υψηλού κινδύνου, τα οποία βρίσκονται τοποθετημένα σε μια υπεράκτια εταιρία και οι κύριες επενδύσεις που πραγματοποιούν σχετίζονται με μετοχές, ομόλογα, παράγωγα νομίσματα κλπ. Τις περισσότερες φορές οι επενδύσεις γίνονται

---

35 Παπαβραμίδης Π. (2014). Τα κόκκινα δάνεια των τραπεζών. Μια μελέτη περίπτωσης στις τράπεζες της Ανατολικής και λοιπής Ευρώπης, ΠΑΜΑΚ, Θεσσαλονίκη, σ. 31, Greaver M.F. (2006). A structured approach to outsourcing decisions and initiatives, pp. 62-68

36 Παπαβραμίδης Π. (2014). Τα κόκκινα δάνεια των τραπεζών. Μια μελέτη περίπτωσης στις τράπεζες της Ανατολικής και λοιπής Ευρώπης, ΠΑΜΑΚ, Θεσσαλονίκη, σ. 32

στο χαρτοφυλάκιο που τελεί υπό την εποπτεία τους, προκειμένου να μη δημιουργούνται αντικρουόμενα συμφέροντα μεταξύ των επενδυτών³⁷.

2.3.2.Οι στρατηγικές διαχείρισης των τραπεζικών ιδρυμάτων για την αποφυγή δημιουργίας επισφαλών χαρτοφυλακίων

Σε μια προσπάθεια αποφυγής δημιουργίας μη εξυπηρετούμενων δανείων τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα θέτουν σε εφαρμογή στρατηγικές επαναδιαπραγμάτευσης των χρηματικών ποσών που οφείλονται από τους πιστούχους βάσει των συμβάσεων δανεισμού τους. Οι στρατηγικές αυτές ως στόχο έχουν τη διευκόλυνση εκείνων που έχουν εκφράσει την ειλικρινή τους πρόθεση για αποπληρωμή της οφειλής τους. Μεταξύ αυτών των στρατηγικών συγκαταλέγονται η αναχρηματοδότηση, η επιμήκυνση, η αποπληρωμή μόνο των τόκων και η αναστολή πληρωμής δόσης κ.α.³⁸

Η αναδιάρθρωση στον τραπεζικό χώρο αφορά στην αναδιαπραγμάτευση των οφειλών της επιχείρησης και ως σκοπό έχει την αναδιαμόρφωση του συστήματος για την καλύτερη λειτουργία του τραπεζικού ιδρύματος.

Πιο αναλυτικά, η αναδιάρθρωση των οφειλών στις τραπεζικές εργασίες οδηγεί σε τροποποίηση των όρων των δανείων που έχουν χορηγηθεί από τα τράπεζες. Οι όροι αυτοί δύναται να αφορούν στο επιτόκιο, στον τρόπο πληρωμής, στο είδος των δόσεων, στο χρονικό περιθώριο καταβολής της πληρωμής, ακόμη και στη διάρκεια του δανεισμού. Στην ουσία τα τραπεζικά ιδρύματα προβαίνουν σε αναδιάρθρωση,

---

37 Παπαβραμίδης Π. (2014). Τα κόκκινα δάνεια των τραπεζών. Μια μελέτη περίπτωσης στις τράπεζες της Ανατολικής και λοιπής Ευρώπης, ΠΑΜΑΚ, Θεσσαλονίκη, σ. 32

38 Παπαβραμίδης Π. (2014). Τα κόκκινα δάνεια των τραπεζών. Μια μελέτη περίπτωσης στις τράπεζες της Ανατολικής και λοιπής Ευρώπης, ΠΑΜΑΚ, Θεσσαλονίκη, σ. 32

προκειμένου να αντιμετωπίσουν παροδικά προβλήματα ρευστότητας των πιστούχων, τα οποία οφείλονται σε στιγμιαία αδυναμία κάλυψης τους³⁹.

Για την επιτυχή ολοκλήρωση της αναδιάρθρωσης των τραπεζών απαιτείται οι δανειολήπτες να τηρούν τους όρους που έχει θέσει το εκάστοτε τραπεζικό ίδρυμα και κυρίως την εκ μέρους τους εμπρόθεσμη καταβολή των δόσεων. Γι αυτό ακριβώς τον λόγο, τα τραπεζικά ιδρύματα εστιάζουν, κατά κύριο λόγο, στην εύρεση άμεσης λύσης για την αντιμετώπιση των οικονομικών δυσχερειών που αφορούν στο πρόσωπο των δανειοληπτών τους και εν συνεχεία προβαίνουν στην αναδιάρθρωση επιδιώκοντας την χρηματική απολαβή εκ των χρεών⁴⁰.

Με τον όρο «*αναχρηματοδότηση*» νοείται η δημιουργία ενός νέου δανείου, που ως απώτερο στόχο έχει την αντικατάσταση του ήδη υπάρχοντος. Στην αναχρηματοδότηση, η εγγύηση του δανείου παραμένει αμετάβλητη, ωστόσο οι όροι του νέου δανείου είναι συνήθως ευνοϊκότεροι. Προς το συμφέρον του δανειολήπτη είναι η νέα δανειοδότηση όταν το σύνολο των (ανανεωμένων) τόκων, καθώς επίσης και η ζημία που έχει υποστεί από τη μη αποπληρωμή του προηγούμενου δανείου, να οδηγούν σε ένα θετικό πρόσημο κέρδους. Τέλος, να σημειωθεί πως η αναχρηματοδότηση δύναται να αφορά στη συλλογή οφειλών του πελάτη σε ένα τραπεζικό ίδρυμα⁴¹.

Σε περίπτωση που συμφωνηθεί διακανονισμός με τον πελάτη, η τράπεζα δύναται να επιμηκύνει τη χρονική περίοδο της οφειλής ούτως ώστε να μειωθούν οι τακτικές

---

39 Παπαβραμίδης Π. (2014). Τα κόκκινα δάνεια των τραπεζών. Μια μελέτη περίπτωσης στις τράπεζες της Ανατολικής και λοιπής Ευρώπης, ΠΑΜΑΚ, Θεσσαλονίκη, σ. 33

40 Παπαβραμίδης Π. (2014). Τα κόκκινα δάνεια των τραπεζών. Μια μελέτη περίπτωσης στις τράπεζες της Ανατολικής και λοιπής Ευρώπης, ΠΑΜΑΚ, Θεσσαλονίκη, σ. 33

41 Παπαβραμίδης Π. (2014). Τα κόκκινα δάνεια των τραπεζών. Μια μελέτη περίπτωσης στις τράπεζες της Ανατολικής και λοιπής Ευρώπης, ΠΑΜΑΚ, Θεσσαλονίκη, σσ. 33-34

δόσεις. Οι δόσεις αυτές είναι μηνιαίες και η αποπληρωμή τους επιτυγχάνεται με μια μικρή καθυστέρηση ή ακόμη και με μία μικρή μείωση. Σε αυτήν την περίπτωση, βέβαια, δεδομένου ότι αυξάνεται ο χρονικός ορίζοντας του δανείου, αυξάνεται αντίστοιχα και ο αριθμός των τόκων που οφείλει να πληρώσει ο δανειολήπτης⁴².

Από την άλλη, η εξόφληση μόνο των τόκων του κεφαλαίου δύναται να οδηγήσει σε μία θετικότερη κατάσταση, καθώς το κεφάλαιο παραμένει σταθερό, και η καταβολή της μηνιαίας δόσης εμφανίζεται σημαντικά μειωμένη. Παρόλα αυτά, αν και αρχικά φαίνεται να ευνοείται σημαντικά ο δανειολήπτης, μακροπρόθεσμα είναι υποχρεωμένος να πληρώσει περισσότερους τόκους.

Η αναστολή πληρωμής ορισμένων δόσεων είναι ομολογουμένως η πιο συμφέρουσα επιλογή των δανειοληπτών. Σε περίπτωση που επιτευχθεί συμφωνία για την αναστολή πληρωμής δόσεων, ο δανειολήπτης έχει τη δυνατότητα να μην προβαίνει σε καταβολές για την πληρωμή ούτε των τόκων ούτε του κεφαλαίου. Το σύνηθες είναι, κατά τη διάρκεια του διαστήματος χάριτος, ο δανειολήπτης να προβαίνει σε τακτοποίηση των ήδη ληξιπρόθεσμων οφειλών. Με τον τρόπο αυτό οι τόκοι που παραλείπονται κεφαλαιοποιούνται με αποτέλεσμα οι νέες δόσεις (αυτές δηλαδή που θα προκύψουν μετά τη λήξη της περιόδου αναστολής, να είναι επιβαρυνμένες με επιπρόσθετους τόκους⁴³.

---

42 Παπαβραμίδης Π. (2014). Τα κόκκινα δάνεια των τραπεζών. Μια μελέτη περίπτωσης στις τράπεζες της Ανατολικής και λοιπής Ευρώπης, ΠΑΜΑΚ, Θεσσαλονίκη, σ. 34

43 Παπαβραμίδης Π. (2014). Τα κόκκινα δάνεια των τραπεζών. Μια μελέτη περίπτωσης στις τράπεζες της Ανατολικής και λοιπής Ευρώπης, ΠΑΜΑΚ, Θεσσαλονίκη, σ. 34

2.4. Η αποτελεσματική διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων ως κρίσιμος παράγοντας για τη βιωσιμότητα των τραπεζικών ιδρυμάτων

Η αποτελεσματική διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων των τραπεζικών ιδρυμάτων έχει απασχολήσει και εξακολουθεί μέχρι σήμερα να απασχολεί έντονα τη διεθνή βιβλιογραφία. Το μεγαλύτερο δε μέρος αυτής έχουν απασχολήσει, κατά κύριο λόγο, οι προσδιοριστικοί των μη εξυπηρετούμενων δανείων παράγοντες, καθώς και τα σχετικά στατιστικά δεδομένα που συλλέγονται συστηματικά από τους ερευνητές⁴⁴.

Η ορθή και αποτελεσματική διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων συνιστά, ομολογουμένως, τη σημαντικότερη πρόκληση που καλούνται να αντιμετωπίσουν τα τελευταία χρόνια τα τραπεζικά ιδρύματα των ευρωπαϊκών κρατών προκειμένου να διασφαλίσουν την κερδοφορία τους και κατ' επέκταση τη βιωσιμότητα τους.

Η κερδοφορία των τραπεζικών ιδρυμάτων εξετάζεται μέσω του δείκτη αποδοτικότητας, είτε ως προς τα ίδια κεφάλαια (RoE) είτε ως προς το ενεργητικό (RoA), μεταξύ των προσδιοριστικών παραγόντων των μη εξυπηρετούμενων δανείων, επαληθεύοντας την αρνητική σχέση μη εξυπηρετούμενων δανείων και κερδοφορίας των τραπεζών⁴⁵.

---

44 Manz, F. (2019) Determinants of non-performing loans: What do we know? A systematic review and avenues for future research, *Management Review Quarterly*, Nikolopoulos K.I. & Tsalas A.I. (2017) Non-performing Loans: A Review of the Literature and the International Experience. In: Monokroussos P, Gortsos C (eds) *Non-Performing Loans and Resolving Private Sector Insolvency: Experiences from the EU Periphery and the Case of Greece*. Springer, Cham, pp. 47–68.

45 Nikolopoulos K.I. & Tsalas A.I. (2017) Non-performing Loans: A Review of the Literature and the International Experience. In: Monokroussos P, Gortsos C (eds) *Non-Performing Loans and Resolving Private Sector Insolvency: Experiences from the EU Periphery and the Case of Greece*. Springer, Cham, pp. 47–68.

Παρά τις ολοένα και εντεινόμενες προσπάθειες των ελληνικών τραπεζικών ιδρυμάτων να μειώσουν το υψηλό απόθεμα των επισφαλών χαρτοφυλακίων που διαθέτουν, ο δείκτης των μη εξυπηρετούμενων δανείων και ανοιγμάτων εμφανίζεται υπερπολλαπλάσιος (39,2 %) συγκριτικά με τον αντίστοιχο μέσο όρο στην ΕΕ (3%) καθώς επίσης και τον αντίστοιχο μέσο όρο των άμεσα εποπτευόμενων από την ΕΚΤ πιστωτικών ιδρυμάτων (3,6%)⁴⁶.

Η συσσώρευση τεράστιου όγκου αποθέματος μη εξυπηρετούμενων δανείων στους ισολογισμούς των τραπεζικών ιδρυμάτων πλήττει την αξιοπιστία και συνάμα την βιωσιμότητα του τραπεζικού συστήματος εν συνόλω, καθιστώντας με τον τρόπο αυτό αδύνατη την εύρυθμη λειτουργία του. Καθηγητές των οικονομικών επιστημών και διαπρεπείς οικονομολόγοι επισημαίνουν πως η μη έγκαιρη διαχείριση των επισφαλών χαρτοφυλακίων, πέρα από τις δυσμενείς συνέπειες που συνεπάγονται για τα ίδια τα τραπεζικά ιδρύματα, συνιστά ένα συστημικό κίνδυνο και ανασταλτικό παράγοντα της επίτευξης και διατήρησης της οικονομικής ανάπτυξης ενός κράτους⁴⁷.

Πιο αναλυτικά, τα τραπεζικά ιδρύματα επηρεάζονται από τις αυξημένες προβλέψεις έναντι του πιστωτικού κινδύνου που φέρουν την υποχρέωση να εγγράφουν στους ισολογισμούς τους, την αύξηση των διοικητικών τους εξόδων αναφορικά με τη διαχείριση του αποθέματος, την αύξηση του κόστους χρηματοδότησης που συνεπάγεται ο αυξημένος πιστωτικός κίνδυνος, την αύξηση των κεφαλαιακών απαιτήσεων και τη μείωση των εσόδων από τόκους δανείων. Όλα αυτά οδηγούν σε μείωση της κερδοφορίας των τραπεζικών ιδρυμάτων, η οποία συνιστά τον βασικό

---

46 Χαλαμανδάρης Δ. & Βελούδος Η. (2019). Η σημασία της αποτελεσματικής διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων (ΜΕΔ) για την κερδοφορία των ελληνικών τραπεζών, σε ΤτΕ, Έκθεση Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, Δεκέμβριος 2019, σ.59

47 Χαλαμανδάρης Δ. & Βελούδος Η. (2019). Η σημασία της αποτελεσματικής διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων (ΜΕΔ) για την κερδοφορία των ελληνικών τραπεζών, σε ΤτΕ, Έκθεση Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, Δεκέμβριος 2019, σ.59

δείκτη υγιούς λειτουργίας ενός τραπεζικού ιδρύματος, καθώς εξασφαλίζει τη δυνατότητα του τελευταίου να απορροφά πιθανές μελλοντικές ζημιές⁴⁸.

Η ύπαρξη ιδιαίτερα υψηλού αποθέματος επισφαλών χαρτοφυλακίων στα τραπεζικά ιδρύματα της Ελλάδος παρεμποδίζει την ομαλή παροχή πιστώσεων προς το σύνολο της οικονομίας, και ως εκ τούτου η αποκλιμάκωση τους καθίσταται επιτακτική ανάγκη. Η συρρίκνωση του αποθέματος των μη εξυπηρετούμενων δανείων των ελληνικών τραπεζών θα συμβάλλει στην μείωση του χρηματοπιστωτικού κινδύνου των τραπεζικών ιδρυμάτων, γεγονός που θα επιφέρει σταδιακή αύξηση της προσφοράς τους για χορήγηση νέων δανείων, ενώ παράλληλα θα επιτραπεί και η μείωση των επιτοκίων δανεισμού τόσο για τις επιχειρήσεις όσο και για τους ιδιώτες⁴⁹. Προκειμένου, βέβαια, να στεφθεί με επιτυχία ο στρατηγικός αυτός σχεδιασμός απαιτείται μια σχετική ανάκαμψη της οικονομίας που θα οδηγήσει σε μείωση του χρηματοπιστωτικού κινδύνου των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών μέσω της αύξησης της αποτίμησης των υφιστάμενων περιουσιακών τους στοιχείων λόγω των υψηλότερων αποδόσεων του κεφαλαίου και των ακινήτων⁵⁰.

Με άλλα λόγια, η αποτελεσματική διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων θα επιτρέψει στα τραπεζικά ιδρύματα, με την απελευθέρωση προς παραγωγική χρήση πόρων, να ασκούν την πρωταρχική τους λειτουργία, που δεν είναι άλλη από τη χρηματοδότηση των παραγωγικών οικονομικών μονάδων και τη συνακόλουθη συμβολή τους στη συνολική αναδιάρθρωση της οικονομίας και την ανάπτυξη της

---

48 Χαλαμανδάρης Δ. & Βελούδος Η. (2019). Η σημασία της αποτελεσματικής διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων (ΜΕΔ) για την κερδοφορία των ελληνικών τραπεζών, σε ΤτΕ, Έκθεση Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, Δεκέμβριος 2019, σ.60

49 Χαλαμανδάρης Δ. & Βελούδος Η. (2019). Η σημασία της αποτελεσματικής διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων (ΜΕΔ) για την κερδοφορία των ελληνικών τραπεζών, σε ΤτΕ, Έκθεση Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, Δεκέμβριος 2019, σ.60

50 Χαλαμανδάρης Δ. & Βελούδος Η. (2019). Η σημασία της αποτελεσματικής διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων (ΜΕΔ) για την κερδοφορία των ελληνικών τραπεζών, σε ΤτΕ, Έκθεση Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, Δεκέμβριος 2019, σ.60

χώρας. Για την επίτευξη τούτου απαιτείται, βέβαια, μια ολιστική αντιμετώπιση του προβλήματος, η οποία απαιτεί βελτιώσεις σε λειτουργικό, θεσμικό και επιχειρησιακό επίπεδο⁵¹.

Οι αδικαιολόγητες καθυστερήσεις στη διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, έχουν οδηγήσει σε μια πρωτοφανή διόγκωση του προβλήματος, το οποίο πλέον φαντάζει ως μη δυνάμενο να επιλυθεί. Δημιουργούνται συνεχώς αρνητικές ανατροφοδοτούμενες τάσεις, οι οποίες σε κάθε φάση ανάδρασης ενισχύονται με δυσμενείς επιπτώσεις για την οικονομική δραστηριότητα, καθώς οι ισολογισμοί των τραπεζικών ιδρυμάτων παραμένουν αδύναμοι και η δυνατότητα οικονομικής ανάπτυξης εξαιρετικά περιορισμένη και ευάλωτη⁵².

---

51 Χαλαμανδάρης Δ. & Βελούδος Η. (2019). Η σημασία της αποτελεσματικής διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων (ΜΕΔ) για την κερδοφορία των ελληνικών τραπεζών, σε ΤτΕ, Έκθεση Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, Δεκέμβριος 2019, σ.60

52 Χαλαμανδάρης Δ. & Βελούδος Η. (2019). Η σημασία της αποτελεσματικής διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων (ΜΕΔ) για την κερδοφορία των ελληνικών τραπεζών, σε ΤτΕ, Έκθεση Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, Δεκέμβριος 2019, σ.60

ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ : ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΟΥ ΔΙΕΠΕΙ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΚΟΚΚΙΝΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ ΑΠΟ ΤΑ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

3.1. Το ισχύον θεσμικό πλαίσιο για τη διαχείριση των «κόκκινων δανείων»

Η Πολιτεία σε σύμπραξη με την ΤτΕ έχουν προχωρήσει στη σύνταξη ενός σχεδίου απαραίτητου για την διαχείριση του ιδιωτικού χρέους αναγνωρίζοντας την ανάγκη της αποτελεσματική διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων αλλά και της προστασίας των δανειοληπτών και του τραπεζικού κλάδου γενικότερα.

Το θεσμικό αυτό πλαίσιο περιλαμβάνει τις ρυθμίσεις του Ν.3869/2010 που αφορά τα υπερχρεωμένα νοικοκυριά, τον Κώδικα Δεοντολογίας των Τραπεζών και όσον αφορά τις επιχειρήσεις την πρόβλεψη μιας διαδικασίας εξωδικαστικού συμβιβασμού για την ρύθμιση των οφειλών τους. Επίσης, προωθείται η παροχή διευκολύνσεων από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, τα οποία πέρα από τις εισπράξεις προχωρούν σε ρυθμίσεις, διαγραφές και αναπροσαρμογές οφειλών, πωλήσεις δανείων και ρευστοποίηση εγγυήσεων μέσω της διενέργειας πλειστηριασμών, προκειμένου να μειωθούν τα επισφαλή δάνεια που διαθέτουν στα χαρτοφυλάκια τους⁵³.

---

53 Γκαβιογιάννη Ε. (2018). Τα «κόκκινα» δάνεια στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα και οι πολιτικές διαχείρισής τους, ΕΑΠ, Πάτρα, σ. 16

3.2. Ο Ν. 3869/2010 για τη ρύθμιση των οφειλών των υπερχρεωμένων νοικοκυριών

Το βασικό νομοθέτημα που θεσμοθέτησε την ρύθμιση των οφειλών των φυσικών προσώπων στην Ελλάδα (υπερχρεωμένα νοικοκυριά) είναι ο Ν.3869/2010 (όπως αυτός ισχύει σήμερα με τις τροποποιήσεις των Ν.4161/2013, 4336/2015,4346/2015, 4366/2016). Οι διατάξεις του Ν. 3869/2010 *«Για τη Ρύθμιση Οφειλών των Υπερχρεωμένων»* προβλέπουν τη διαδικασία ρύθμισης οφειλών φυσικών προσώπων που δεν διαθέτουν πτωχευτική ικανότητα και *«έχουν περιέλθει σε μόνιμη και γενική αδυναμία πληρωμής των ληξιπρόθεσμων χρηματικών οφειλών τους»*. Η καινοτομία του νόμου αυτού έγκειται στην πρόβλεψη μιας συλλογικής διαδικασίας κατά την οποία οι πιστωτές ενός οφειλέτη μη εξυπηρετούμενου δανείου έχουν τη δυνατότητα να συνεργαστούν προκειμένου να επιτύχουν συμφωνία μεταξύ τους. Πιο συγκεκριμένα, στο άρθρο 7 του ως άνω νόμου ορίζεται ότι οι πιστωτές ενός οφειλέτη μπορούν να προβούν σε συμβιβασμό, ο οποίος επικυρώνεται από τον Ειρηνοδίκη⁵⁴.

Πιο αναλυτικά, σύμφωνα με τις διατάξεις του τα φυσικά πρόσωπα που δεν έχουν κηρυχθεί σε πτώχευση αλλά δεν μπορούν μονίμως και γενικώς και χωρίς δόλο να προβούν σε πληρωμή ληξιπρόθεσμων χρεών έχουν δικαίωμα να προσφύγουν στο αρμόδιο δικαστήριο και να καταθέσουν αίτηση υπαγωγής τους στην διαδικασία που προβλέπει ο ως άνω νόμος για την ρύθμιση των ληξιπρόθεσμων οφειλών τους.

3.2.1. Το πεδίο εφαρμογής του νόμου

---

54 Παπαγεωργίου Α. - Η. (2019). Η Διαχείριση των Κόκκινων Δανείων υπό την Οπτική του Δικαίου του Ανταγωνισμού, ΕΚΠΑ, Αθήνα, σ. 32

Ο αναθεωρημένος Ν.3869/2010 για τα υπερχρεωμένα νοικοκυριά ή όπως συνήθως λέγεται ο «*αναθεωρημένος Νόμος Κατσέλη*» απευθύνεται σε ανέργους, συνταξιούχους, μισθωτούς, ελεύθερους επαγγελματίες, πρώην εμπόρους αλλά και μικροέμπορους Σύμφωνα με τις διατάξεις του παρέχεται τα πρόσωπα αυτά έχουν τη δυνατότητα να ρυθμίσουν τα χρέη τους στο σύνολο τους τόσο έναντι των τραπεζών αλλά και έναντι των λοιπών ιδιωτών δανειστών τους. Στο πεδίο εφαρμογής του νόμου εμπίπτουν και οι βεβαιωμένες τους οφειλές σε ΔΟΥ, ΟΤΑ και Οργανισμούς Κοινωνικής Ασφάλισης, τις οποίες επομένως μπορούν να ρυθμίσουν με την υπαγωγή τους στην ίδια διαδικασία.

3.2.2. Η διαδικασία υπαγωγής στο Ν.3869/2010

Η διαδικασία υπαγωγής στο νόμο έχει ως εξής⁵⁵:

Πρώτο Στάδιο: Η Διαδικασία προδικαστικού συμβιβασμού

Προτού υποβληθεί η αίτηση δικαστικού συμβιβασμού στο Ειρηνοδικείο του τόπου του οφειλέτη, προαιρετικά μπορεί να επιχειρηθεί ένας εξωδικαστικός συμβιβασμός με τους πιστωτές του οφειλέτη. Ο οφειλέτης μπορεί να προσπαθήσει να επιλύσει τις διαφορές που έχει με τους πιστωτές του με την βοήθεια του διαμεσολαβητή και αν οι προσπάθειες του αποτύχουν, τότε μπορεί να καταθέσει αίτηση στο αρμόδιο δικαστήριο. Σε κάθε περίπτωση, βέβαια, μπορεί να καταθέσει κατευθείαν την αίτηση του στο αρμόδιο δικαστήριο παραλείποντας το στάδιο αυτό.

---

55 Γκαβιογιάννη Ε. (2018). Τα «κόκκινα» δάνεια στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα και οι πολιτικές διαχείρισής τους, ΕΑΠ, Πάτρα, σ. 17-18

Δεύτερο στάδιο: Κατάθεση αίτησης δικαστικού συμβιβασμού στο Ειρηνοδικείο της κατοικίας του οφειλέτη.

Η αίτηση του οφειλέτη πρέπει να συνοδεύεται από τα εξής δικαιολογητικά έγγραφα: α) κατάσταση των εισοδημάτων και όλων των περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη β) κατάσταση όλων των απαιτήσεων των πιστωτών και γ) ένα πλήρες σχέδιο για τον τρόπο ρύθμισης - καταβολής των χρεών του οφειλέτη στους πιστωτές του. Με την υποβολή της αίτησης και των σχετικών εγγράφων προσδιορίζεται η ημερομηνία επικύρωσης και η ημερομηνία συζήτησης της αίτησης ενώπιον του ακροατηρίου. Εντός αποκλειστικής προθεσμίας 15 ημερών, η οποία άρχεται από την κατάθεση της αίτησης, ο αιτών φέρει την υποχρέωση να επιδώσει την αίτηση στους πιστωτές κ τους εγγυητές του.

Τρίτο στάδιο: Επικύρωση του εξωδικαστικού συμβιβασμού / συζήτηση χορήγησης προσωρινής διαταγής

Ο Ειρηνοδίκης εάν έχει επέλθει εξωδικαστικός συμβιβασμός, τον επικυρώνει, διαφορετικά αποφασίζει για το αίτημα της χορήγησης προσωρινής διαταγής που αφορά την αναστολή των καταδιωκτικών μέτρων κατά του οφειλέτη που τυχόν του έχουν επιβληθεί. Το δικαστήριο καθορίζει επίσης και το ποσό που θα πρέπει κάθε μήνα να καταβάλλει σε κάθε πιστωτή ο οφειλέτης μέχρι την ολοσχερή εξάλειψη των χρεών του.

Τέταρτο στάδιο: Εκδίκαση της αίτησης και έκδοση της οριστικής απόφασης για την ρύθμιση των οφειλών

Η αίτηση εκδικάζεται εντός 6 μηνών από την κατάθεση της κατά την εκούσια διαδικασία.

Σε περίπτωση που δεν είναι επαρκή τα περιουσιακά στοιχεία του οφειλέτη και έχει «μη εξασφαλισμένες οφειλές» όπως καταναλωτικά δάνεια, πιστωτικές κάρτες κ.α., οι μηνιαίες δόσεις αποπληρωμής ορίζονται σύμμετρα από το δικαστήριο στους πιστωτές του, αφού πρώτα αφαιρεθεί από τα εισοδήματα του οφειλέτη ένα εύλογο ποσό για την διασφάλιση των εξόδων διαβίωσης του ίδιου και των προστατευόμενων μελών του⁵⁶.

Ακόμη το δικαστήριο έχει τη δυνατότητα να αποφασίσει την διαγραφή μέρους ή και ολόκληρο το υπόλοιπο των οφειλών μετά την εκ μέρους του οφειλέτη συνεπή τήρηση του προγράμματος αποπληρωμής για τρία χρόνια Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, όταν ο αιτών - οφειλέτης διαθέτει πολύ χαμηλό οικογενειακό εισόδημα, είναι χρόνια άνεργος, ή έχει σοβαρά προβλήματα υγείας, οι δόσεις μπορεί να είναι πολύ μικρές ή και μηδενικές. Το ποσό των μηνιαίων δόσεων αναπροσαρμόζεται από το δικαστήριο ανά τακτά χρονικά διαστήματα όπως ορίζει η δικαστική απόφαση⁵⁷.

Το δικαστήριο ορίζει εκκαθαριστή εάν υπάρχει περιουσία δυνάμενη να ρευστοποιηθεί με εκποίηση και εφόσον τούτο είναι απολύτως αναγκαίο για την ικανοποίηση των πιστωτών.

Ο νόμος προστατεύει, περαιτέρω, την πρώτη κατοικία εάν συντρέχουν οι παρακάτω προϋποθέσεις: (α) το μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα δεν είναι μεγαλύτερο από τις εύλογες δαπάνες διαβίωσης προσαυξημένες κατά 70%, (β) η αντικειμενική αξία της κυρίας κατοικίας κυμαίνεται μεταξύ 180.000 έως 280.000ευρω και ο οφειλέτης κατά τον Κώδικα Δεοντολογίας αξιολογείται ως «συνεργάσιμος δανειολήπτης»⁵⁸. Για την προστασία της κυρίας κατοικίας το επιτόκιο δεν μπορεί να υπερβαίνει αυτό της

---

56 Λαδάς Δ., (2016). Τραπεζικές συναλλαγές, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, σ. 311

57 Λαδάς Δ., (2016). Τραπεζικές συναλλαγές, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, σ. 311

58 Λαδάς Δ., (2016). Τραπεζικές συναλλαγές, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, σσ.314-315

ενήμερης οφειλής ή το μέσο επιτόκιο στεγαστικού δανείου. Επίσης η οφειλή θα πρέπει να εξοφληθεί κατά μέγιστο όριο στα 20 χρόνια⁵⁹.

Ο νόμος έχει ιδιαίτερα ευεργετικές διατάξεις για τους δανειολήπτες που δεν διαθέτουν περιουσία και εισόδημα, έχουν οφειλές κάτω των 20.000 ευρώ και υπήρξαν συνεργάσιμοι δανειολήπτες. Γι αυτές τις περιπτώσεις ο Ν. 3869/2010 προβλέπει μια διαδικασία ταχείας διευθέτησης μικροοφειλών. Ειδικότερα, σύμφωνα με την διαδικασία αυτή απαλλάσσεται προσωρινά ο οφειλέτης για 18 μήνες και αναστέλλονται και όλα τα καταδιωκτικά μέτρα που έχουν επιβληθεί σε βάρος του. Εάν μετά την πάροδο του χρονικού αυτού διαστήματος δεν μεταβληθεί η περιουσιακή ή οικονομική κατάσταση του οφειλέτη, οι οφειλές του διαγράφονται. Σε περίπτωση, όμως, που επέλθει μεταβολή στο εισόδημα του ή στα περιουσιακά του στοιχεία θα πάρει να ενημερώσει το Ειρηνοδικείο. Εάν δεν το πράξει ο οφειλέτης εκπίπτει από το καθεστώς προσωρινής απαλλαγής και παύει η αναστολή των καταδιωκτικών μέτρων που έχουν επιβληθεί σε βάρος του⁶⁰.

3.2.3. Κριτική αποτίμηση της εφαρμογής του Ν.3869/2010

Αρχικά θα πρέπει να επισημανθεί πως ο αναθεωρημένος πλέον νόμος για την ρύθμιση των υπερχρεωμένων νοικοκυριών, επικρίνεται έντονα από τους νομικούς, καθώς αποτελείται από ένα πλέγμα μακροσκελών, δυσνόητων και νομοτεχνικά

---

59 Γκαβογιάννη Ε. (2018). Τα «κόκκινα» δάνεια στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα και οι πολιτικές διαχείρισης τους, ΕΑΠ, Πάτρα, σ. 18

60 Γκαβογιάννη Ε. (2018). Τα «κόκκινα» δάνεια στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα και οι πολιτικές διαχείρισης τους, ΕΑΠ, Πάτρα, σ. 18, Κρητικός Α. (2010). Ρύθμιση οφειλών υπερχρεωμένων προσώπων, Σάκκουλας, Αθήνα – Θεσσαλονίκη

εξαιρετικά προβληματικών διατάξεων που θέτουν πληθώρα εμποδίων κατά την εφαρμογή του⁶¹.

Σύμφωνα με την πρόσφατη έκθεση της ΤτΕ τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια που βρίσκονται στις μέρες μας υπό την προστασία του Ν.3869/2010 ανέρχονται περίπου στα 13,3 δισ ευρώ. Όσον αφορά τα επιχειρηματικά δάνεια το ποσοστό ανέρχεται στο 13,9% επί του συνόλου για τα οποία έχει υποβληθεί αίτηση υπαγωγής στο νόμο, ενώ στα στεγαστικά το ποσοστό των μη εξυπηρετούμενων δανείων ξεπερνά το 30%. Περίπου το 40% των αιτήσεων απορρίπτεται κατά την εκδίκαση τους, ενώ ένα μεγάλο ποσοστό δανειοληπτών παραιτείται από την αίτηση που έχει υποβάλει κατά το στάδιο της εκδίκασης⁶².

Αξίζει δε να σημειωθεί πως την προστασία των διατάξεων του νόμου αυτού επικαλούνται όχι μόνο όσοι έχουν πραγματική αδυναμία αποπληρωμής των οφειλών τους αλλά και ένας σημαντικός αριθμός κακοπληρωτών που δεν ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες και έχουν την οικονομική δυνατότητα να αποπληρώσουν τα χρέη τους αλλά δεν το πράττουν, εκμεταλλευόμενοι καταχρηστικά τις ευεργετικές διατάξεις του νόμου. Συνήθως ο ενδιαφερόμενος ενώ γνωρίζει ότι δεν συντρέχουν στο πρόσωπο του οι προϋποθέσεις υπαγωγής στο νόμο υποβάλει την αίτηση για την υπαγωγή του, προκειμένου να κερδίσει χρόνο μέχρι την εκδίκαση της υπόθεσης του. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνει την αναστολή όλων των καταδιωκτικών μέτρων που του έχουν επιβληθεί από το σύνολο των πιστωτών του και επιπρόσθετα απολαμβάνει μια άτοκη

---

61 Λαδάς Δ., (2016). Τραπεζικές συναλλαγές, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, σ. 299

62 Γκαβογιάννη Ε. (2018). Τα «κόκκινα» δάνεια στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα και οι πολιτικές διαχείρισής τους, ΕΑΠ, Πάτρα, σ. 20

περίοδο χάριτος μέχρι την εκδίκαση της αίτησης του και την έκδοση της σχετικής απόφασης⁶³.

Όσον αφορά τα υπερχρεωμένα νοικοκυριά το ποσοστό των «στρατηγικών κακοπληρωτών» ανέρχεται περίπου στο 40%. Όπως γίνεται αντιληπτό, στην πράξη ο Ν.3869/2010 παρέκλινε του σκοπού του, ο οποίος δεν ήταν άλλος από την εξυπηρέτηση και την προστασία των πραγματικά οικονομικά ασθενών οφειλετών⁶⁴.

Πέραν αυτών, η πληθώρα των αιτήσεων που υποβλήθηκαν στο Ειρηνοδικείο προκάλεσε δυσλειτουργίες στα δικαστήρια. Έτσι παρόλο που ο νόμος ορίζει ότι μέσα σε 6 μήνες από την ημερομηνία κατάθεση της αίτησης αυτή πρέπει υποχρεωτικά να εκδικαστεί, κάτι τέτοιο είναι ανέφικτο. Η αίτηση αυτή μπορεί μάλιστα να εκδικαστεί και μετά από 11 χρόνια γιατί τα Ειρηνοδικεία δεν διαθέτουν τον απαραίτητο δικαστικό και γραμματειακό προσωπικό και οι υπάρχουσες δικαστικές αίθουσες δεν επαρκούν.

Για την αποσυμφόρηση των δικαστηρίων και για την επίσπευση της διαδικασίας ενισχύθηκε ο θεσμός του εξωδικαστικού συμβιβασμού κατά τον οποίον ο οφειλέτης μπορεί να ζητήσει την συνδρομή του Σωματίου Καταναλωτών, του Συνηγόρου του Καταναλωτή, της Επιτροπής Φιλικού Διακανονισμού, του Μεσολαβητή Τραπεζικών Επενδυτικών Υπηρεσιών ή δικηγόρου. Σε περίπτωση που η διαμεσολάβηση αποτύχει τότε δικάζεται η αίτηση στο Ειρηνοδικείο. Αν όμως κατά την διαδικασία της διαμεσολάβησης επιτευχθεί συμφωνία κατά 50% από τους πιστωτές τότε το

---

63 Γκαβιογιάννη Ε. (2018). Τα «κόκκινα» δάνεια στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα και οι πολιτικές διαχείρισής τους, ΕΑΠ, Πάτρα, σ. 20

64 Γκαβιογιάννη Ε. (2018). Τα «κόκκινα» δάνεια στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα και οι πολιτικές διαχείρισής τους, ΕΑΠ, Πάτρα, σ. 20

Ειρηνοδικείο θα επικυρώσει την συμφωνία που έγινε κατά το στάδιο της διαμεσολάβησης και δεν θα προχωρήσει σε εκδίκαση της αίτησης στο ακροατήριο⁶⁵.

Προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι ελλείψεις που παρουσιάστηκαν κατά την εφαρμογή του νόμου από την έναρξη της ισχύος του μέχρι σήμερα, όσον αφορά την αφερεγγυότητα των οφειλετών και την αποφυγή της καταχρηστικής εφαρμογής των διατάξεων από τους «στρατηγικούς κακοπληρωτές», κατόπιν συμφωνίας των ενδιαφερόμενων μερών, τέθηκαν ορισμένες αλλαγές. Έτσι γίνεται αυστηρός έλεγχος των αιτήσεων με ταυτόχρονη άρση του τραπεζικού απορρήτου ώστε να αποκλείονται άμεσα από την προστασία του νόμου όσοι δεν πληρούν τις προϋποθέσεις ένταξης του. Σε περίπτωση δε που αποδειχθεί δόλος του οφειλέτη, η αίτηση του θα απορρίπτεται και θα παύει η αναστολή των καταδιωκτικών μέτρων που έχουν επιβληθεί σε βάρος του, και θα εκτελούνται τα μέτρα αναγκαστικής είσπραξης που ενδεχομένως είχαν ανασταλεί. Ενδείξεις ύπαρξης δόλου στο πρόσωπο του έχει κριθεί ότι συνιστούν η μεταβολή των περιουσιακών ή οικονομικών του στοιχείων, καθώς και η εικονική μεταβίβαση ακινήτου του σε συγγενικό του πρόσωπο⁶⁶.

Η ίδια ακριβώς συνέπεια θα επέρχεται και στην περίπτωση που ο οφειλέτης ζητήσει δεύτερη αναβολή κατά τη συζήτηση της αίτησης του ή δεν εμφανίζεται συνεπής στη ρύθμιση που έχει ορίσει το δικαστήριο. Ίσως στο μέλλον ορισθεί και η είσπραξη αναδρομικά των τόκων σε περίπτωση απόρριψης της αίτησης.

Η αναμόρφωση λοιπόν του πλαισίου του νόμου για τη ρύθμιση των χρεών των υπερχρεωμένων νοικοκυριών, η οποία αναμένεται, θα έχει ως στόχο την

---

65 Γκαβιογιάννη Ε. (2018). Τα «κόκκινα» δάνεια στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα και οι πολιτικές διαχείρισής τους, ΕΑΠ, Πάτρα, σ. 21

66 Γκαβιογιάννη Ε. (2018). Τα «κόκκινα» δάνεια στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα και οι πολιτικές διαχείρισής τους, ΕΑΠ, Πάτρα, σ. 21

αποτελεσματικότητα της λειτουργίας της δικαιοσύνης, την προστασία μόνο των πραγματικά δικαιούχων οφειλετών και την αποφυγή της κατάχρησης του.

3.3. Ο Ν.4224/2013

Οι διατάξεις του Ν.4224/2013 προβλέπουν τη δημιουργία ενός μόνιμου μηχανισμού εύρεσης λύσεων προς αντιμετώπιση των «κόκκινων» ιδιωτικών χρεών. Το Κυβερνητικό Συμβούλιο Διαχείρισης είναι επιφορτισμένο με τον καθορισμό των εννοιών του «συνεργάσιμου δανειολήπτη» και των «ευλόγων δαπανών διαβίωσης».

3.3.1. Η λειτουργία του κυβερνητικού Συμβουλίου Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους

Το Κυβερνητικό Συμβούλιο Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους συστήθηκε με την παρ.1 του άρθρου 1 του Ν. 4224/2013, και ως αρμοδιότητα έχει να βρίσκει και να υλοποιεί τρόπους δράσης για τα μη εξυπηρετούμενα ιδιωτικού χρέους νοικοκυριά και επιχειρήσεις. Ειδικότερα, στις αρμοδιότητες του συγκαταλέγεται και ο καθορισμός των όρων «συνεργάσιμος δανειολήπτης» και «εύλογες δαπάνες διαβίωσης». Οι έννοιες αυτές αποτελούν σημείο αναφοράς τόσο στη δικαστική όσο και στην εξωδικαστική διαδικασία επίλυσης των καθυστερήσεων των οφειλών⁶⁷.

3.3.2. Ο ορισμός του «συνεργάσιμου δανειολήπτη»

Ως «συνεργάσιμος» χαρακτηρίζεται ο δανειολήπτης, όταν πληροφορεί τους πιστωτές του για τις τυχόν μεταβολές της οικονομικής του κατάστασης και είναι πρόθυμος για επικοινωνία και διάλογο με την τράπεζα για την ρύθμιση και αποπληρωμή των οφειλών του. Ένας οφειλέτης πρέπει απαραίτητα να χαρακτηριστεί

---

67 Λαδάς Δ., (2016). Τραπεζικές συναλλαγές, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, σ. 68

«συνεργάσιμος» προκειμένου να ενταχθεί στην προστασία του Ν.3869/2010 και να διαπραγματευτεί με την τράπεζα κατά τα προβλεπόμενα στον Κώδικα Δεοντολογίας. Αντίθετα, εάν ο δανειολήπτης – οφειλέτης χαρακτηριστεί ως «μη συνεργάσιμος» η τράπεζα μπορεί να προβεί σε διαδικασίες αναγκαστικής είσπραξης για την αποπληρωμή του χρέους χωρίς να τυγχάνει προστασίας ούτε και η μοναδική κατοικία του οφειλέτη⁶⁸.

3.3.3. Το αντικειμενικό κριτήριο των «ευλόγων δαπανών διαβίωσης»

Για την ρύθμιση του χρέους του δανειολήπτη απαιτείται, όπως προελέχθη, να πραγματοποιηθεί αρχικά αξιολόγηση της οικονομικής του δυνατότητας, της ικανότητας του δηλαδή για αποπληρωμή του χρέους και του χρονικού διαστήματος που θα απαιτηθεί για την ολοσχερή εξόφληση. Οι «εύλογες δαπάνες διαβίωσης» αποτελούν τον αντικειμενικό τρόπο υπολογισμού των δαπανών ενός νοικοκυριού και συνακόλουθα των οικονομικών δυνατοτήτων του οφειλέτη να ανταπεξέλθει στην προταθείσα ρύθμιση⁶⁹.

Η αξιολόγηση της οικονομικής κατάστασης του οφειλέτη και της δυνατότητας αποπληρωμής των οφειλών γίνεται λοιπόν βάσει του ως άνω αντικειμενικού κριτηρίου. Ποιο συγκεκριμένα από τα έσοδα του οφειλέτη αφαιρούνται τα βασικά έξοδα του οφειλέτη και της οικογένειάς του για την διαβίωση τους, δηλαδή οι εύλογες δαπάνες διαβίωσης. Έτσι το σχέδιο αποπληρωμής που διαμορφώνει η τράπεζα είναι

---

68 Γκαβιογιάννη Ε. (2018). Τα «κόκκινα» δάνεια στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα και οι πολιτικές διαχείρισής τους, ΕΑΠ, Πάτρα, σ. 21, Λαδάς Δ., (2016). Τραπεζικές συναλλαγές, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, σσ. 72-73

69 Ειδική Γραμματεία Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους (2017). Προσδιορισμός εύλογων δαπανών διαβίωσης. Διαθέσιμο στο [Σημείωμα_Εύλογες-Δαπάνες-Διαβίωσης.pdf \(keyd.gov.gr\)](#), ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 10/02/2021

προσαρμοσμένο στις δυνατότητες και στις ανάγκες του οφειλέτη, οπότε οι δόσεις αποπληρωμής των οφειλών του δεν είναι δυσβάσταχτες για αυτόν και η συμφωνία μεταξύ τράπεζας και οφειλέτη είναι αποτελεσματική⁷⁰.

Ο τρόπος που υπολογίζονται οι εύλογες δαπάνες διαβίωσης και το ύψος τους καθορίζεται από το ΚΣΔΙΧ σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία της έρευνας οικογενειακών προϋπολογισμών. Η έρευνα αυτή γίνεται κάθε χρόνο από το ΕΛΣΤΑΤ και συγκεντρώνει πληροφορίες από τις δαπάνες διαβίωσης των ελληνικών νοικοκυριών. Για παράδειγμα οι εύλογες δαπάνες διαβίωσης για μια οικογένεια με ένα παιδί ανέρχονται στο ποσό των 1.440 ευρώ το μήνα. Το ποσό αυτό προσαυξάνεται για κάθε πρόσθετο προστατευόμενο μέλος, κατά το ποσό του ενοικίου και των ιατρικών εξόδων. Επομένως το ύψος πρέπει να εξατομικεύεται σε κάθε περίπτωση.

3.4. Ο Ν. 4605/2019 για την προστασία της κύριας κατοικίας

Σχετικά πρόσφατα θεσπίστηκε και ο Ν.4605/2019 για την προστασία της κύριας κατοικίας. Σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου αυτού όλα τα φυσικά πρόσωπα, που έχουν ληξιπρόθεσμες οφειλές έναντι χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων βάσει δανειακών συμβάσεων, μπορούν, εφόσον συντρέχουν οι αυστηρές προϋποθέσεις που θέτει ο νόμος, να ρυθμίσουν τις οφειλές τους μέσω μιας ψηφιακής πλατφόρμας.

Στις διατάξεις του Ν.4605/2019 καθορίζονται με σαφήνεια όταν τα στοιχεία – δικαιολογητικά έγγραφα που πρέπει να συλλέξουν και να υποβάλλουν οι αιτούντες, στα οποία, μεταξύ άλλων, συμπεριλαμβάνονται και οι οφειλές των αιτούντων έναντι

---

⁷⁰ Γκαβιογιάννη Ε. (2018). Τα «κόκκινα» δάνεια στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα και οι πολιτικές διαχείρισής τους, ΕΑΠ, Πάτρα, σ. 23

άλλων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, οι καταθέσεις τους, καθώς και άλλα χρηματοπιστωτικά προϊόντα που τηρούνται σε αυτά⁷¹.

Αμέσως μετά την υποβολή της αίτησης, οι πιστωτές αποκτούν πρόσβαση στα στοιχεία της αίτησης και συνακόλουθα σε όλα τα δεδομένα που αφορούν στις συναλλακτικές σχέσεις του οφειλέτη με τους λοιπούς πιστωτές που συμμετέχουν στην όλη διαδικασία. Προκειμένου να καταστεί εφικτή η ρύθμιση της οφειλής, κρίνεται απολύτως απαραίτητη η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των πιστωτών, ούτως ώστε να έχουν μια συνολική εικόνα για τον κοινό τους οφειλέτη⁷².

Σύμφωνα δε με το άρθρο 74 του νόμου, οι πιστωτές έχουν τη δυνατότητα να αποφασίσουν από κοινού και να υποβάλλουν μια κοινή πρόταση για ρύθμιση των οφειλών του αιτούντος. Τούτο βέβαια απαιτεί πέρα από την ανταλλαγή των σχετικών πληροφοριών, και τη συνεργασία των πιστωτών για την εύρεση της κατάλληλης πρότασης- ρύθμισης, η οποία θα εξυπηρετεί τα συμφέροντα όλων⁷³.

3.5. Ο Ν.4469/2017 «Για τον εξωδικαστικό μηχανισμό ρύθμισης οφειλών επιχειρήσεων και άλλες διατάξεις»

Στις διατάξεις του Ν.4469/2017 «Για τον εξωδικαστικό μηχανισμό ρύθμισης οφειλών επιχειρήσεων και άλλες διατάξεις» προβλέπεται η δυνατότητα εξωδικαστικής ρύθμισης οφειλών επιχειρήσεων έναντι χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

---

71 Παπαγεωργίου Α. - Η. (2019). Η Διαχείριση των Κόκκινων Δανείων υπό την Οπτική του Δικαίου του Ανταγωνισμού, ΕΚΠΑ, Αθήνα, σ. 33

72 Παπαγεωργίου Α. - Η. (2019). Η Διαχείριση των Κόκκινων Δανείων υπό την Οπτική του Δικαίου του Ανταγωνισμού, ΕΚΠΑ, Αθήνα, σ. 33

73 Παπαγεωργίου Α. - Η. (2019). Η Διαχείριση των Κόκκινων Δανείων υπό την Οπτική του Δικαίου του Ανταγωνισμού, ΕΚΠΑ, Αθήνα, σ. 33

Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 17 του νόμου «Όταν περισσότερα πιστωτικά ιδρύματα, χρηματοδοτικά ιδρύματα ή εταιρίες διαχείρισης ή απόκτησης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις (Ε.Δ.Α.Δ.Π. ή Ε.Α.Α.Δ.Π.) του ν. 4354/2015 έχουν ή διαχειρίζονται ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις έναντι του ίδιου οφειλέτη, ως προς τον οποίον υπάρχουν επαρκείς ενδείξεις ότι βρίσκεται σε παρούσα ή επαπειλούμενη αδυναμία εκπλήρωσης των οικονομικών του υποχρεώσεων, αυτά μπορεί να συνεργάζονται, προκειμένου να επεξεργαστούν και να υποβάλουν στον οφειλέτη κοινή πρόταση, με σκοπό την εξεύρεση βιώσιμης λύσης. Προς το σκοπό τούτο, τα ανωτέρω πρόσωπα μπορούν να ανταλλάσσουν μεταξύ τους όσες πληροφορίες απαιτούνται, προκειμένου να αξιολογήσουν τη βιωσιμότητα της επιχείρησης του οφειλέτη και να διαμορφώσουν τους όρους της κοινής πρότασης, την οποία θα υποβάλουν, στο πλαίσιο του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου».

Το εν λόγω νομοθέτημα στοχεύει στη διαμόρφωση ενός θεσμικού πλαισίου για τη ρύθμιση της συνεργασίας μεταξύ πιστωτών του ίδιου οφειλέτη τόσο όσον αφορά την αξιολόγηση της δυνατότητας του για αποπληρωμή των οφειλών του όσο και για την εξεύρεση μιας βιώσιμης λύσης⁷⁴.

3.6. Η 42/30.5.2014 Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής Τράπεζας της Ελλάδας «Για τη Διαχείριση των Ανοιγμάτων σε καθυστέρηση και των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων»

Η υπ' αριθμ. 42/30.5.2014 Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής Τράπεζας της Ελλάδας «Για τη Διαχείριση των Ανοιγμάτων σε καθυστέρηση και των Μη

---

⁷⁴ Παπαγεωργίου Α. - Η. (2019). Η Διαχείριση των Κόκκινων Δανείων υπό την Οπτική του Δικαίου του Ανταγωνισμού, ΕΚΠΑ, Αθήνα, σ. 36

Εξυπηρετούμενων Δανείων» καθορίζει το ειδικό πλαίσιο των υποχρεώσεων των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων όσον αφορά τη διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Πρόκειται για κανονιστική πράξη που εκδόθηκε βάσει νομοθετικής εξουσιοδότησης (άρθρο 1 παρ.2 Ν.4224/2013). Πιο συγκεκριμένα υποχρέωσε τα τραπεζικά ιδρύματα να δημιουργήσουν εξειδικευμένες μονάδες που θα προβαίνουν σε διακριτική, καταγεγραμμένη στρατηγική και θα μεριμνούν παράλληλα για την διαχείριση των ΜΕΑ, φροντίζοντας παράλληλα για τις κατάλληλες υποδομές κ διαδικασίες. Επίσης, οι τράπεζες υποχρεώθηκαν σε περιοδικές αναφορές προς τις Διοικήσεις τους και την ΤτΕ⁷⁵.

Σύμφωνα με τις τροποποιήσεις των με αριθμ. 47/9.2.2015, 102/30.08.2016, 134/05.03.2018 και 136/02.14.2018 ΠΕΕ η ΤτΕ επιβάλλει στις τράπεζες την υποβολή τυποποιημένης κ ενισχυμένης πληροφόρησης δεδομένων που αφορούν τα θέματα των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων.

Στην ΠΕΕ προβλέπεται ότι τα τραπεζικά ιδρύματα θα πρέπει να προβαίνουν σε μια διακριτική ταξινόμηση και διαχείριση των ανοιγμάτων ανάλογα με το στάδιο στο οποίο βρίσκονται [στάδιο προ-καθυστέρησης, στάδιο καθυστέρησης 1 έως 89 ημερών, στάδιο καθυστέρησης από 90 ημέρες και άνω (μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα) στάδιο οριστικής καθυστέρησης μη συνεργάσιμων ή μη βιώσιμων δανειοληπτών]⁷⁶.

Περαιτέρω, η ΠΕΕ αναγνωρίζει την υποχρέωση των τραπεζικών ιδρυμάτων να καθορίζουν με σαφήνεια το πλαίσιο εντός του οποίου θα υλοποιείται η στρατηγική διαχείρισης μη εξυπηρετούμενων δανείων, και να αναθέτουν την παρακολούθηση των

---

75 Γκαβιογιάννη Ε. (2018). Τα «κόκκινα» δάνεια στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα και οι πολιτικές διαχείρισής τους, ΕΑΠ, Πάτρα, σ. 23

76 Παπαγεωργίου Α. - Η. (2019). Η Διαχείριση των Κόκκινων Δανείων υπό την Οπτική του Δικαίου του Ανταγωνισμού, ΕΚΠΑ, Αθήνα, σ. 33

καθυστερήσεων πληρωμής των δόσεων σε ειδικά διοικητικά όργανα επιφορτισμένα αποκλειστικά με αυτήν την αρμοδιότητα. Τα εν λόγω όργανα πρέπει να χαιρούν λειτουργικής ανεξαρτησίας και να μην έχουν καμία εμπλοκή στις «*λειτουργίες χορήγησης πιστώσεων και διαχείρισης του ομαλά εξυπηρετούμενου μέρους του χαρτοφυλακίου*»⁷⁷.

Οι προβλέψεις αυτές ως στόχο έχουν την αποτροπή της εκ μέρους των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων εκμετάλλευσης των διαδικασιών διαχείρισης και ρύθμισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων προς εξυπηρέτηση ιδίων συμφερόντων και δη ως μέσο συγκάλυψης συμπαιγνιών στους λοιπούς τομείς της δραστηριότητας τους⁷⁸.

Η ΠΕΕ επιτάσσει η δραστηριότητα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων να διέπεται από κάποιους αντικειμενικούς κανόνες. Επιπρόσθετα, υπογραμμίζει ότι τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να έχουν στη διάθεση τους μια εκ των προτέρων καθορισμένη μεθοδολογία για την αξιολόγηση της κατάστασης του κάθε δανείου, η οποία θα βασίζεται σε ποιοτικά κριτήρια, όπως είναι για παράδειγμα η αξιοπιστία του δανειολήπτη, η ποιότητα του δανείου, οι υφιστάμενες εξασφαλίσεις της απαίτησης κλπ.⁷⁹. Στο κείμενο της ΠΕΕ προβλέπεται ακόμη ότι η αξιολόγηση της βιωσιμότητας των προτεινόμενων ρυθμίσεων θα πρέπει να γίνεται βάσει ορισμένων δεικτών.

Σε κάθε περίπτωση, βέβαια, η επιτυχής εξέλιξη των ρυθμίσεων των μη εξυπηρετούμενων δανείων ενός τραπεζικού ιδρύματος συναρτάται και από τη στάση

---

77 Παπαγεωργίου Α. - Η. (2019). Η Διαχείριση των Κόκκινων Δανείων υπό την Οπτική του Δικαίου του Ανταγωνισμού, ΕΚΠΑ, Αθήνα, σ. 34

78 Παπαγεωργίου Α. - Η. (2019). Η Διαχείριση των Κόκκινων Δανείων υπό την Οπτική του Δικαίου του Ανταγωνισμού, ΕΚΠΑ, Αθήνα, σ. 34

79 Παπαγεωργίου Α. - Η. (2019). Η Διαχείριση των Κόκκινων Δανείων υπό την Οπτική του Δικαίου του Ανταγωνισμού, ΕΚΠΑ, Αθήνα, σ. 34

των λοιπών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων που έχουν αξιώσεις έναντι κοινών οφειλετών. Τούτο σημαίνει πως καθίσταται επιτακτική η ανάγκη για εύρυθμη συνεργασία μεταξύ των τραπεζικών ιδρυμάτων και στάθμιση των στοιχείων που έχουν στη διάθεση τους⁸⁰. Η ανάγκη αυτή υποδηλώνεται και στο Κεφάλαιο VIII παρ.19 της ΠΕΕ, όπου ορίζεται ότι *«η ΤτΕ συστήνει στα III να προσχωρούν σε μεταξύ τους Πρωτόκολλα για τη διαχείριση των καθυστερήσεων κοινών δανειοληπτών, υιοθετώντας τις βέλτιστες διεθνείς πρακτικές»*.

Τέλος, ας σημειωθεί ότι με σκοπό τη βελτίωση του υφιστάμενου εποπτικού πλαισίου, η Διεύθυνση Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος της ΤτΕ δημοσιεύει κάθε τρεις μήνες *«Συγκεντρωτική Έκθεση για τους Επιχειρηματικούς Στόχους Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων»*⁸¹.

3.7. Ο Κώδικας Δεοντολογίας της Τράπεζας της Ελλάδος για τα κόκκινα δάνεια

3.7.1. Η θέσπιση του Κώδικα Δεοντολογίας των Τραπεζών

Στο πλαίσιο εφαρμογής του Ν.4224/2013 και προς επίτευξη του σκοπού εγκαθίδρυσης ενός μόνιμου μηχανισμού επίλυσης των μη εξυπηρετούμενων δανείων που βρίσκονται σωρευμένα στα χαρτοφυλάκια των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, η ΤτΕ προέβη στη στην έκδοση Κώδικα Δεοντολογίας για τη διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, ο οποίος περιλαμβάνει τις απαραίτητες συστάσεις προς τα

---

80 Παπαγεωργίου Α. - Η. (2019). Η Διαχείριση των Κόκκινων Δανείων υπό την Οπτική του Δικαίου του Ανταγωνισμού, ΕΚΠΑ, Αθήνα, σ. 34

81 Γκαβογιάννη Ε. (2018). Τα «κόκκινα» δάνεια στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα και οι πολιτικές διαχείρισής τους, ΕΑΠ, Πάτρα, σ. 23

υπόλοιπα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της χώρας για την ορθή διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων που διαθέτουν στο αποθεματικό τους.

Η Επιτροπή Πιστωτικών κ Ασφαλιστικών Θεμάτων (ΕΠΑΘ) της ΤτΕ με την 116/25.8.2014 απόφαση της θέσπισε τον Κώδικα Δεοντολογίας (όπως ισχύει σήμερα τροποποιημένος με τις υπ' αριθμ. 129/16.2.2015 και 148/5.10.2015 αποφάσεις της ΕΠΑΘ), , και τέθηκε σε εφαρμογή την 1η Ιανουαρίου του 2015. Στις 5 Δεκεμβρίου του 2014 η ΤτΕ είχε προβεί στην έκδοση σχετικής εγκυκλίου για παροχή διευκρινήσεων ως προς την εφαρμογή του. Με την υπ' αριθμ. 195/1/29-7-2016 απόφαση της ΕΠΑΘ τέθηκε σε εφαρμογή ο αναθεωρημένος Κώδικας Δεοντολογίας, ο οποίος απευθύνεται σε φυσικά πρόσωπα, επαγγελματίες καθώς και σε πολύ μικρές επιχειρήσεις που έχουν καθυστερήσει τις οφειλές τους ή υπάρχουν ενδείξεις καθυστέρησης τους⁸².

Ο Κώδικας Δεοντολογίας Τραπεζών είναι ένας υποχρεωτικός οδηγός συμπεριφοράς των τραπεζικών ιδρυμάτων που αφορά στη διαδικασία ρύθμιση οφειλών. Καθορίζει τις υποχρεώσεις των τραπεζών έναντι των δανειοληπτών που παρουσιάζουν καθυστερήσεις, ως προς την επικοινωνία και την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ τράπεζας κ οφειλέτη. Επίσης υποχρεώνει τις τράπεζες να καθορίσουν μια ορισμένη διαδικασία επίλυσης των καθυστερήσεων⁸³.

Σκοπός του Κώδικα Δεοντολογίας είναι η δημιουργία μιας διαδικασίας εξωδικαστικής ρύθμισης οφειλών μεταξύ τράπεζας και ιδιωτών ή επιχειρήσεων. Ο οφειλέτης ακολουθεί μια τυποποιημένη υποχρεωτική διαδικασία και τηρεί αυστηρά χρονοδιαγράμματα. Η τράπεζα επικοινωνεί εγγράφως με τον δανειολήπτη,

---

82 Γκαβιογιάννη Ε. (2018). Τα «κόκκινα» δάνεια στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα και οι πολιτικές διαχείρισής τους, ΕΑΠ, Πάτρα, σ. 24

83 Γκαβιογιάννη Ε. (2018). Τα «κόκκινα» δάνεια στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα και οι πολιτικές διαχείρισής τους, ΕΑΠ, Πάτρα, σ. 24

επεξεργάζεται τα οικονομικά στοιχεία που παρουσιάζει ο οφειλέτης και από κοινού η τράπεζα με τον δανειολήπτη προσπαθούν να βρουν τις κατάλληλες λύσεις ώστε να παραμείνει ο δανειολήπτης συνεπής στις υποχρεώσεις του έναντι της τράπεζας σύμφωνα πάντα με την οικονομική του δυνατότητα⁸⁴.

3.7.2. Η διαδικασία ρύθμισης των κόκκινων δανείων βάσει των αρχών του Κώδικα Δεοντολογίας των Τραπεζών

Ο εν λόγω Κώδικας προβλέπει τα στάδια της διαδικασίας διαχείρισης των επισφαλών δανείων, τις προθεσμίες και το ελάχιστο περιεχόμενο που πρέπει να έχει η ενημέρωση που οφείλουν τραπεζικά ιδρύματα και δανειολήπτες να παρέχουν, προκειμένου να είναι δυνατή η ορθή αξιολόγηση των κινδύνων και της ικανότητας του κάθε δανειολήπτη για αποπληρωμή των οφειλών του, καθώς επίσης και η εύρεση της καταλληλότερης ρύθμισης για κάθε περίπτωση⁸⁵.

Στην περίπτωση που υπάρχουν περισσότεροι του ενός πιστωτές για έναν οφειλέτη, ο Κώδικας Δεοντολογίας προωθεί τη συνεργασία μεταξύ των πιστωτών για την εξεύρεση μιας συλλογικής λύσης. Ειδικότερα, ο Κώδικας προβλέπει πως εφόσον υφίσταται συναίνεση μεταξύ πιστωτών και δανειολήπτη για αποχή από τη διενέργεια δικαστικών πράξεων, λαμβάνουν χώρα όλες οι απαραίτητες ενέργειες για την ανταλλαγή πληροφοριών και τη συνεννόηση των πιστωτών προκειμένου να επιτευχθεί η διαμόρφωση μιας ενιαίας στρατηγικής για τη διευθέτηση της υπόθεσης.

---

84 Γκαβογιάννη Ε. (2018). Τα «κόκκινα» δάνεια στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα και οι πολιτικές διαχείρισής τους, ΕΑΠ, Πάτρα, σ. 24, Λαδάς Δ., (2016). Τραπεζικές συναλλαγές, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, σ. 69

85 Παπαγεωργίου Α. - Η. (2019). Η Διαχείριση των Κόκκινων Δανείων υπό την Οπτική του Δικαίου του Ανταγωνισμού, ΕΚΠΑ, Αθήνα, σ. 35

Σύμφωνα δε με τη διάταξη του Δεύτερου Κεφαλαίου, πρ.Α παρ. 2 στοιχ.γ' κάθε πιστωτικό ίδρυμα οφείλει να μεριμνά για τη συλλογή επαρκών, πλήρη και ακριβών πληροφοριών αναφορικά με τα οικονομικά στοιχεία του δανειολήπτη, και από άλλες πηγές, πέραν της Τυποποιημένης Κατάστασης Οικονομικής Πληροφόρησης, προκειμένου να είναι δυνατή η αξιολόγηση της κατάστασης και η εύρεση της κατάλληλης ρύθμισης και των εναλλακτικών της σχεδιασμών⁸⁶. Εκ της εν λόγω διάταξης υποστηρίζεται πως συνάγεται έμμεσα και η υποχρέωση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων για ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με την οικονομική κατάσταση του δανειολήπτη – οφειλέτη⁸⁷.

Ο Κώδικας Δεοντολογίας παραπέμπει δε στις αρχές INSOL (International Association of Restructuring, Insolvency & Bankruptcy Professionals), όπου αναλύονται διεξοδικά οι πρακτικές που δύνανται να τύχουν εφαρμογής από τα τραπεζικά ιδρύματα κατά την περίοδο αναστολής των δικαστικών ενεργειών⁸⁸.

Οι διατάξεις του Κώδικα Δεοντολογίας δεν έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα και εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων το κατά πόσο θα τις λάβουν υπόψη και θα τις εφαρμόσουν.

Ειδικότερα, σύμφωνα με τον Κώδικα Δεοντολογίας της ΤτΕ, τα τραπεζικά ιδρύματα φέρουν την υποχρέωση να ταξινομούν και να κατηγοριοποιούν τα δάνεια και τους δανειολήπτες και δη αυτούς που δεν είναι σε θέση να ανταπεξέλθουν στις πιστοληπτικές τους υποχρεώσεις. Μέσω της πρακτικής αυτής, εντοπίζονται έγκαιρα

---

86 Παπαγεωργίου Α. - Η. (2019). Η Διαχείριση των Κόκκινων Δανείων υπό την Οπτική του Δικαίου του Ανταγωνισμού, ΕΚΠΑ, Αθήνα, σ. 35

87 Mikroulea A. (2018). Non-performing Loans, Electronic Platforms and Competition Law, June 21-23 2018, p. 6

88 Παπαγεωργίου Α. - Η. (2019). Η Διαχείριση των Κόκκινων Δανείων υπό την Οπτική του Δικαίου του Ανταγωνισμού, ΕΚΠΑ, Αθήνα, σ. 35

οι καθυστερούμενες οφειλές και θα λαμβάνονται άμεσα μέτρα για τη διαχείριση του μη εξυπηρετούμενου πλέον δανείου⁸⁹.

Σε περίπτωση, λοιπόν, που ο δανειολήπτης – πιστούχος καθυστερεί την καταβολή πληρωμών, η τράπεζα έρχεται σε επικοινωνία μαζί του, προκειμένου να του υπενθυμίσει τις υποχρεώσεις του βάσει της μεταξύ τους συναφθείσας δανειακής σύμβασης. Εν συνεχεία, η τράπεζα ζητεί από τον πιστούχο να τις προσκομίσει τα στοιχεία (οικονομικά και μη) που της είναι απαραίτητα για την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας και της γενικότερης οικονομικής κατάστασης του πιστούχου, προκειμένου να εξευρεθεί η βέλτιστη λύση και να επιτευχθεί η εξυπηρέτηση των συμφερόντων και των δύο πλευρών. Ο πιστούχος έχει δικαίωμα να προβάλει τυχόν ενστάσεις⁹⁰.

Όσο πιο γρήγορα κινηθούν οι διαδικασίες διαχείρισης του δανείου από τη στιγμή που δημιουργηθεί καθυστέρηση πληρωμής, τόσο πιο αποτελεσματικά θα αντιμετωπιστεί το πρόβλημα. Στη διαδικασία αυτή δύναται να υποβληθεί και οποιοσδήποτε ενδιαφερόμενος δανειολήπτης που αντιμετωπίζει προβλήματα ρευστότητας ή εκτιμά μετά βεβαιότητας ότι στο άμεσο μέλλον θα αδυνατεί να ανταπεξέλθει στις υποχρεώσεις του έναντι της τράπεζας. Για την υπαγωγή του στη διαδικασία διαχείρισης του δανείου απαιτείται η έγγραφη δήλωση του⁹¹.

Μεταξύ άλλων, ο Κώδικας Δεοντολογίας της ΤτΕ προβλέπει και άλλες εναλλακτικές λύσεις, μόνιμες ή προσωρινής διάρκειας, που δύναται να προταθούν από

---

89 Παπαβραμίδης Π. (2014). Τα κόκκινα δάνεια των τραπεζών. Μια μελέτη περίπτωσης στις τράπεζες της Ανατολικής και λοιπής Ευρώπης, ΠΑΜΑΚ, Θεσσαλονίκη, σ. 35

90 Παπαβραμίδης Π. (2014). Τα κόκκινα δάνεια των τραπεζών. Μια μελέτη περίπτωσης στις τράπεζες της Ανατολικής και λοιπής Ευρώπης, ΠΑΜΑΚ, Θεσσαλονίκη, σ. 35

91 Παπαβραμίδης Π. (2014). Τα κόκκινα δάνεια των τραπεζών. Μια μελέτη περίπτωσης στις τράπεζες της Ανατολικής και λοιπής Ευρώπης, ΠΑΜΑΚ, Θεσσαλονίκη, σ. 35

τα τραπεζικά ιδρύματα προς τους πελάτες τους. Έτσι για παράδειγμα, η τράπεζα δύναται να συμφωνήσει στην παροχή ενός ευνοϊκού για τον πιστούχο διαστήματος κατά το οποίο δεν θα καταβάλει καθόλου δόσεις ή αυτές θα είναι σχετικά μειωμένες. Επίσης προβλέπεται η δυνατότητα μείωσης του επιτοκίου ή του κέρδους που θέλει να αποκομίσει η τράπεζα από το εν λόγω δάνειο, γεγονός θα οδηγήσει σε μείωση της δόσης του δανείου. Μία ακόμη διευκόλυνση προς όφελος του δανειολήπτη – οφειλέτη είναι η δυνατότητα μεταβολής του τύπου του επιτοκίου, χωρίς καμία επίπτωση ή κατάπτωση ποινής στον πιστούχο⁹².

Ένας δανειολήπτης έχει περαιτέρω τη δυνατότητα να χωρίζει το δάνειο του στα δύο. Το πρώτο θα είναι με εμπράγματα ασφάλεια και θα καταβάλει κανονικά τις δόσεις πληρωμών και το δεύτερο θα περιλαμβάνει τους τόκους για ένα εξ αρχής συμφωνηθέν χρονικό διάστημα με την τράπεζα.

Όσον αφορά στα επιχειρηματικά δάνεια, ο οφειλέτης που έχει χρέος έναντι ενός τραπεζικού ιδρύματος, έχει τη δυνατότητα να το ανταλλάξει με μερίδιο της επιχείρησης του⁹³.

Τέλος, το υποθηκευμένο ακίνητο δεν δύναται να αξιοποιηθεί από τον δανειολήπτη με σκοπό την είσπραξη ενοικίων⁹⁴.

---

92 Παπαβραμίδης Π. (2014). Τα κόκκινα δάνεια των τραπεζών. Μια μελέτη περίπτωσης στις τράπεζες της Ανατολικής και λοιπής Ευρώπης, ΠΑΜΑΚ, Θεσσαλονίκη, σ. 36

93 Παπαβραμίδης Π. (2014). Τα κόκκινα δάνεια των τραπεζών. Μια μελέτη περίπτωσης στις τράπεζες της Ανατολικής και λοιπής Ευρώπης, ΠΑΜΑΚ, Θεσσαλονίκη, σ. 36

94 Παπαβραμίδης Π. (2014). Τα κόκκινα δάνεια των τραπεζών. Μια μελέτη περίπτωσης στις τράπεζες της Ανατολικής και λοιπής Ευρώπης, ΠΑΜΑΚ, Θεσσαλονίκη, σ. 36

ΤΕΤΑΡΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Ο ΕΠΟΠΤΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΚΤ ΚΑΙ ΟΙ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ ΚΟΚΚΙΝΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ

4.1. Η ΕΚΤ

Στην παρ. 5 του άρθρου 282 ΣΛΕΕ προβλέπεται η συμβουλευτική αρμοδιότητα της ΕΚΤ, σύμφωνα με την οποία η γνώμη της ΕΚΤ ζητείται για κάθε σχέδιο πράξης της Ένωσης και από τις εθνικές αρχές για κάθε σχέδιο εθνικής κανονιστικής διάταξης που εμπίπτει στον τομέα αρμοδιότητάς της (άρ. 127 παρ. 4 ΣΛΕΕ). Η ΕΚΤ δύναται να γνωμοδοτεί επίσης αναφορικά με τα ζητήματα που τίθενται υπό διαβούλευση, καθώς και σχετικά με αποφάσεις που καθορίζουν κοινές θέσεις και με τα μέτρα που αφορούν την ενοποιημένη εκπροσώπηση της ευρωζώνης στα διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (άρθρο 138 της ΣΛΕΕ)⁹⁵.

Η συνδυαστική ανάγνωση των άρθρων 282 παρ. 5 και 127 παρ. 4 ΣΛΕΕ συνηγορεί υπέρ της αναγνώρισης στην ΕΚΤ μιας γνωμοδοτικής εξουσίας , καθώς

---

⁹⁵ Paternoster (2017), Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ). Θεματολογικά Δελτία για την ΕΕ 2017, σ.3, Διαθέσιμο στο http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/el/FTU_1.3.11.pdf , ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 15/2/2021

δύναται με δική της πρωτοβουλία να γνωμοδοτεί στα όργανα και οργανισμούς της Ένωσης και στις εθνικές αρχές. Η ανωτέρω εξουσία της ΕΚΤ τελεί υπό δύο περιοριστικές παραμέτρους. Η πρώτη συνίσταται στο γεγονός ότι η ΕΚΤ δύναται με δική της πρωτοβουλία να γνωμοδοτεί , αλλά μόνο για θέματα της αρμοδιότητάς της, ενώ η δεύτερη απορρέει από τη νομική δεσμευτικότητα των γνωμών, ως νομικών πράξεων οι οποίες, όπως και οι συστάσεις, δεν δεσμεύουν (άρ. 288 ΣΛΕΕ)⁹⁶.

Ωστόσο, τουλάχιστον, όσον αφορά τη δεσμευτικότητα των γνωμών της ΕΚΤ, το παράγωγο ενωσιακό δίκαιο παρέχει μια αξιοσημείωτη διευκρινιστική βάση. Σύμφωνα με την Απόφαση 98/415/ΕΚ του Συμβουλίου, για τη διαβούλευση των εθνικών αρχών με την ΕΚΤ όσον αφορά σχέδια νομοθετικών διατάξεων, καθώς και τον «*Οδηγό Διαβούλευσης των εθνικών αρχών με την ΕΚΤ όσον αφορά σχέδια νομοθετικών διατάξεων*» της ΕΚΤ, οι γνώμες της ΕΚΤ, είναι πολύ πιθανόν να προσλαμβάνουν, υπακούοντας στο εκάστοτε σχήμα συνθηκών, μια *de facto* ρυθμιστική ισχύ, μια αναβαθμισμένη νομική δεσμευτικότητα στο πλαίσιο της γνωμοδοτικής της εξουσίας⁹⁷.

4.2. Η εποπτικός ρόλος της ΕΚΤ

Από την 4η Νοέμβριου του 2014, η ΕΚΤ είναι αρμόδια για την εποπτεία όλων των πιστωτικών ιδρυμάτων - είτε άμεσα για τις μεγαλύτερες τράπεζες, είτε έμμεσα για τα υπόλοιπα πιστωτικά ιδρύματα - στα κράτη μέλη που συμμετέχουν στον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (ΕΕΜ) και, στο πλαίσιο αυτής της αποστολής, συνεργάζεται

---

96 Αγραπίδης (2012), σε Χριστανός Β. (2012). Συνθήκη ΕΕ και ΣΛΕΕ : Κατ' άρθρο ερμηνεία. Αθήνα : Νομική Βιβλιοθήκη, 1167

97 Αγραπίδης (2012), σε Χριστανός Β. (2012). Συνθήκη ΕΕ και ΣΛΕΕ : Κατ' άρθρο ερμηνεία. Αθήνα : Νομική Βιβλιοθήκη, 1167

στενά με τις άλλες οντότητες οι οποίες αποτελούν το Ευρωπαϊκό Σύστημα Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας (ΕΣΧΕ). Η ΕΚΤ και οι αρμόδιες εθνικές αρχές των κρατών μελών της Ευρωζώνης αποτελούν από κοινού τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (ΕΕΜ). Οι αρμόδιες αρχές των κρατών-μελών που δεν ανήκουν στη ζώνη του ευρώ έχουν επίσης τη δυνατότητα να συμμετέχουν στον ΕΕΜ⁹⁸.

Πιο αναλυτικά, η ΕΚΤ εποπτεύει άμεσα τις μεγαλύτερες τράπεζες, ενώ τα εθνικά εποπτικά όργανα εξακολουθούν να παρακολουθούν τις υπόλοιπες τράπεζες. Βασικά καθήκοντα αυτής και των εθνικών εποπτικών οργάνων είναι να ελέγχουν εάν οι τράπεζες συμμορφώνονται με τους τραπεζικούς κανόνες της ΕΕ και να αντιμετωπίζουν έγκαιρα τα προβλήματα που ανακύπτουν⁹⁹.

Το Εποπτικό Συμβούλιο της ΕΚΤ είναι εσωτερικό όργανο που έχει ως αποστολή τον σχεδιασμό, την προετοιμασία και την εκτέλεση των εποπτικών καθηκόντων τα οποία έχουν ανατεθεί στην ΕΚΤ. Προετοιμάζει και προτείνει πλήρη σχέδια εποπτικών αποφάσεων που υπόκεινται στην έγκριση του στο Διοικητικού Συμβουλίου. Αν ένα συμμετέχον κράτος μέλος που δεν ανήκει στην ευρωζώνη διαφωνεί με ένα σχέδιο απόφασης του Εποπτικού Συμβουλίου, εφαρμόζεται ειδική διαδικασία, και το συγκεκριμένο κράτος μέλος μπορεί ακόμη και να ζητήσει τον τερματισμό της στενής συνεργασίας. Το Εποπτικό Συμβούλιο αποτελείται από επτά (7) μέλη και συγκεκριμένα έναν Πρόεδρο, έναν Αντιπρόεδρο, τέσσερις εκπροσώπους της ΕΚΤ, τα καθήκοντά των οποίων δύναται να μη συνδέονται άμεσα με τη νομισματική λειτουργία της ΕΚΤ, και έναν εκπρόσωπο της αρμόδιας εθνικής αρχής κάθε κράτους μέλους που

---

98 Paternoster (2017), Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ). Θεματολογικά Δελτία για την ΕΕ 2017, σ.4, Διαθέσιμο στο http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/el/FTU_1.3.11.pdf, ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 15/2/2021

99 Paternoster (2017), Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ). Θεματολογικά Δελτία για την ΕΕ 2017, σ.4, Διαθέσιμο στο http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/el/FTU_1.3.11.pdf, ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 15/2/2021

συμμετέχει στον ΕΕΜ. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο πρέπει να εγκρίνει τις προτάσεις της ΕΚΤ για τον διορισμό Προέδρου και Αντιπροέδρου. Οι αποφάσεις του Εποπτικού Συμβουλίου λαμβάνονται με απλή πλειοψηφία¹⁰⁰.

Ειδικότερα, μεταξύ των καθηκόντων της ΕΚΤ, ως εποπτικού οργάνου των τραπεζών, περιλαμβάνονται¹⁰¹:

- η χορήγηση και η ανάκληση άδειας για τραπεζικά ιδρύματα·
- η διασφάλιση της συμμόρφωσης με τις προληπτικές απαιτήσεις·
- η διεξαγωγή εποπτικών αξιολογήσεων·
- η συμμετοχή στη συμπληρωματική εποπτεία των χρηματοπιστωτικών ομίλων ετερογενών δραστηριοτήτων·
- η αντιμετώπιση συστημικών και μακροπροληπτικών κινδύνων.

Τέλος, για την εκπλήρωση του εποπτικού ρόλου της ΕΚΤ αναγνωρίζονται σε αυτήν αρμοδιότητες διερεύνησης (π.χ. αιτήματα παροχής πληροφοριών, γενικές έρευνες και επιτόπιες επιθεωρήσεις), καθώς και ειδικές εποπτικές αρμοδιότητες (π.χ. έγκριση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων). Επιπρόσθετα, η ΕΚΤ έχει την εξουσία να επιβάλλει διοικητικές κυρώσεις, ενώ δύναται να ζητήσει από τα πιστωτικά ιδρύματα να κρατούν υψηλότερα κεφαλαιακά αποθέματα ασφαλείας¹⁰².

---

100 Paternoster (2017), Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ). Θεματολογικά Δελτία για την ΕΕ 2017, σ.4, Διαθέσιμο στο http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/el/FTU_1.3.11.pdf, ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 15/2/2021

101 Paternoster (2017), Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ). Θεματολογικά Δελτία για την ΕΕ 2017, σ.4, Διαθέσιμο στο http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/el/FTU_1.3.11.pdf, ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 15/2/2021

102 Paternoster (2016), Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ). Θεματολογικά Δελτία για την ΕΕ 2017, σ.5, Διαθέσιμο στο http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/el/FTU_1.3.11.pdf, ημερομηνία

Η ΕΚΤ έχει αναλάβει τον συμβουλευτικό ρόλο στην αξιολόγηση των προγραμμάτων εξυγίανσης των πιστωτικών ιδρυμάτων στο πλαίσιο της Οδηγίας για την ανάκαμψη και την εξυγίανση των πιστωτικών ιδρυμάτων (ΟΑΕΤΙ) και του κανονισμού για τον Ενιαίο Μηχανισμό Εξυγίανσης (ΚΕΜΕ). Ειδικότερα, στο πλαίσιο του Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης (ΕΜΕ), η ΕΚΤ αξιολογεί αν ένα πιστωτικό ίδρυμα είναι υπό πτώχευση ή πιθανόν να πτωχεύσει, και ενημερώνει σχετικά την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης. Εν συνεχεία, οι αρχές εξυγίανσης είναι αρμόδιες να αποφασίσουν σχετικά με την κατάλληλη δράση εξυγίανσης¹⁰³.

Το Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης συνιστά από την 1η Ιανουαρίου 2016 το κεντρικό όργανο λήψης αποφάσεων του Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης. Αποστολή του Συμβουλίου αυτού είναι η διασφάλιση ότι τα υπό την αρμοδιότητά του πιστωτικά ιδρύματα και άλλες οντότητες που αντιμετωπίζουν σοβαρές δυσκολίες εξυγιαίνονται αποτελεσματικά και με ελάχιστο κόστος για τους φορολογούμενους και την πραγματική οικονομία¹⁰⁴.

Τα τριμηνιαία στατιστικά στοιχεία της ΕΚΤ αναφορικά με την τραπεζική εποπτεία παρέχουν περαιτέρω πληροφορίες για το επίπεδο των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

τελευταίας πρόσβασης 15/2/2021

103 Paternoster (2016), Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ). Θεματολογικά Δελτία για την ΕΕ 2017, σ.5, Διαθέσιμο στο http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/el/FTU_1.3.11.pdf, ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 15/2/2021, Σαχπεκίδου Ευγ. (2013). Ευρωπαϊκό Δίκαιο, Σάκκουλας, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, σσ. 346-347

104 Paternoster (2016), Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ). Θεματολογικά Δελτία για την ΕΕ 2017, σ.5, Διαθέσιμο στο http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/el/FTU_1.3.11.pdf, ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 15/2/2021

4.3. Τα κόκκινα δάνεια της Ευρωζώνης

Τα «κόκκινα δάνεια» στην Ευρωζώνη, των οποίων η ολοσχερής αποπληρωμή εκτιμάται ότι δεν θα επέλθει ποτέ, ανέρχονται στις μέρες μας σε πάνω από μισό τρισ. ευρώ, περιλαμβανομένων των πιστωτικών καρτών, των καταναλωτικών και των στεγαστικών δανείων, ενώ αναμένεται να αυξηθούν.

Στα μέσα του 2020 οι τράπεζες των κρατών-μελών υπό την άμεση εποπτεία της ΕΚΤ διατηρούσαν στα χαρτοφυλάκια τους μη εξυπηρετούμενα δάνεια αξίας άνω των 550 δισ. ευρώ, τα οποία αντιπροσώπευαν σχεδόν το 3% του συνολικού αριθμού των δανείων τους. Η αλήθεια είναι πως από το 2016 και μετά το επίπεδο των μη εξυπηρετούμενων δανείων εμφανίζει σταθερή μείωση. Ωστόσο, η οικονομική κρίση που προκλήθηκε εξαιτίας της πανδημίας του κορωνοϊού αναμένεται να οδηγήσει σε απότομη αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Σύμφωνα με μια δυσμενή αλλά ευλογοφανή πρόβλεψη των αξιωματούχων που στελεχώνουν τον εποπτικό μηχανισμό της ΕΚΤ το επίπεδο των μη εξυπηρετούμενων δανείων είναι δυνατόν να ανέλθει σε 1,4 τρισ. ευρώ μέχρι το τέλος του 2022.

4.4. Οι δράσεις της ΕΚΤ για την μείωση των κόκκινων δανείων της Ευρωζώνης

Τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, όπως σημειώθηκε και παραπάνω, επηρεάζουν σημαντικά την ευρωστία μας τράπεζας. Οι επόπτες της ΕΚΤ παρακολουθούν με δέουσα επιμέλεια το επίπεδο των μη εξυπηρετούμενων δανείων σε όλες τις τράπεζες των κρατών-μελών και προβαίνουν σε διαρκής ελέγχους προκειμένου να διαπιστώσουν κατά πόσο οι τελευταίες διαχειρίζονται με επάρκεια τον βαθμό κινδύνου των δανείων

τους και αν έχουν στη διάθεση τους τις κατάλληλες στρατηγικές διαχείρισης και διαδικασίες. Οι ενέργειες αυτές αποτελούν μέρος της διαδικασίας εποπτικού ελέγχου και αξιολόγησης (Supervisory Review and Evaluation Process-SREP), η οποία διενεργείται ετησίως για κάθε χρηματοπιστωτικό ίδρυμα ξεχωριστά¹⁰⁵.

Σε μια προσπάθεια στήριξης των τραπεζικών ιδρυμάτων των κρατών-μελών κατά την περίοδο της διεθνούς οικονομικής κρίσης, η ΕΚΤ επιχείρησε να συνδράμει τις τράπεζες να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα ρευστότητας και να συνεχίσουν την χορήγηση δανείων, εξασφαλίζοντας τους κάποια ευελιξία, αναφορικά με την ταξινόμηση δανείων που έχουν χορηγηθεί σε βιώσιμους δανειολήπτες, οι οποίοι τελούσαν υπό πρόσκαιρη οικονομική δυσχέρεια λόγω της οποίας αδυνατούσαν να εκτελούν εμπρόθεσμες καταβολές πληρωμών. Παράλληλα, η ΕΚΤ εφιστά την προσοχή των διοικήσεων των τραπεζικών ιδρυμάτων, η ευελιξία αυτή να μην οδηγήσει εντέλει σε στήριξη μη βιώσιμων δανειοληπτών με αποτέλεσμα την καθυστερημένη ταξινόμηση των δανείων τους ως «μη εξυπηρετούμενα» και κατά συνέπεια τη μη έγκαιρη διαχείριση τους και τη πρόκληση ζημίας στην σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος¹⁰⁶.

Η ΕΚΤ παρείχε στις τράπεζες σχετικές κατευθύνσεις αναφορικά με τις στρατηγικές διαχείρισης που πρέπει να υιοθετήσουν προκειμένου να επιτύχουν την αποτελεσματική διαχείριση των επισφαλών δανείων, αλλά και τον σχηματισμό επαρκών προβλέψεων. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με το Έγγραφο Κατευθυντήριων Οδηγιών προς τις Τράπεζες, η ΕΚΤ επισημαίνει στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα των

---

105 ΕΚΤ, Τραπεζική Εποπτεία, διαθέσιμο στο <https://www.bankingsupervision.europa.eu/banking/priorities/npl/html/index.el.html>, ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης 20/02/2021

106 ΕΚΤ, Τραπεζική Εποπτεία, διαθέσιμο στο <https://www.bankingsupervision.europa.eu/banking/priorities/npl/html/index.el.html>, ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης 20/02/2021

κρατών – μελών πως τα άρτια πιστοδοτικά κριτήρια καθώς επίσης και η ορθή διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου συμβάλουν καθοριστικά στον περιορισμό του κινδύνου τα δάνεια να καταστούν μη εξυπηρετούμενα και τα τραπεζικά ιδρύματα να συσσωρεύσουν επισφαλή δάνεια στα χαρτοφυλάκια τους. Για την ελαχιστοποίηση του κινδύνου, τα τραπεζικά ιδρύματα οφείλουν¹⁰⁷ :

- Να εγκρίνουν και να χορηγούν δάνεια μόνο σε πελάτες που αξιολογείται ότι έχουν πιστοληπτική ικανότητα

- Να παρακολουθούν συνεχώς τα στοιχεία των δανείων, ούτως ώστε να εντοπίζουν εγκαίρως τους δανειολήπτες που αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες και να λαμβάνουν μέτρα για την αντιμετώπιση της καθυστέρησης αποπληρωμής

- Να συνεργάζονται με βιώσιμους δανειολήπτες, οι οποίοι αν και αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες μπορούν με την κατάλληλη αναδιάρθρωση του χρέους τους να ανταπεξέλθουν στις πιστοληπτικές τους υποχρεώσεις.

- Να προβαίνουν εγκαίρως σε επαρκείς προβλέψεις, ούτως ώστε να διασφαλίζεται η κατά το δυνατόν πλήρης κάλυψη των ζημιών.

- Να λαμβάνουν όλα τα απαραίτητα μέτρα και να θέτουν σε λειτουργία όλους τους υφιστάμενους μηχανισμούς για τη μείωση των αποθεμάτων του χαρτοφυλακίου τους σε μη εξυπηρετούμενα δάνεια.

Η ΕΚΤ επισημαίνει πως επειδή, στο πλαίσιο της κρίσης του κορωνοϊού, προβλέπεται ότι οι καθυστερήσεις πληρωμών πιθανότατα θα αυξηθούν απότομα όταν

---

107 ΕΚΤ, Τραπεζική Εποπτεία, διαθέσιμο στο https://www.bankingsupervision.europa.eu/banking/priorities/npl/html/index_el.html, ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης 20/02/2021

αποσυρθούν τα μέτρα που λαμβάνονται για την αντιμετώπισή της, τα τραπεζικά ιδρύματα των κρατών – μελών οφείλουν κατά τη διαδικασία χορήγησης δανείων να λαμβάνουν υπόψη τους άρτια πιστοδοτικά κριτήρια, και να προβαίνουν σε προνοητική διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων προτού αυτά διογκωθούν και καταστούν πλέον μη διαχειρίσιμα¹⁰⁸.

Πέραν, βέβαια, των εποπτικών μέτρων, η ΕΚΤ υπογραμμίζει πως για την αντιμετώπιση του υψηλού αποθέματος των μη εξυπηρετούμενων δανείων απαιτούνται και άλλες δράσεις σε επίπεδο κρατών - μελών. Αρχικά, η ΕΚΤ καλεί τα κράτη – μέλη να προβούν στη λήψη των κατάλληλων νομικών μέτρων, καθώς τα διαθέσιμα νομικά εργαλεία σε ορισμένα κράτη της Ένωσης έχει αποδειχθεί ότι είτε δεν επαρκούν ή δεν επιτρέπουν την έγκαιρη διευθέτηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Η ΕΚΤ τονίζει επίσης ότι πρέπει να αναληφθούν ορισμένες αναπτυξιακές δράσεις στις δευτερογενείς αγορές, προκειμένου οι τράπεζες να μπορούν να κάνουν χρήση των αγορών αυτών για τη μεταφορά του κινδύνου διακράτησης των μη εξυπηρετούμενων δανείων σε τραπεζικούς επενδυτές. Τούτο καθίσταται άκρως σημαντικό στο πλαίσιο της βαθύτατης οικονομικής κρίσης που αναμένεται μετά βεβαιότητα να εκδηλωθεί λόγω της πανδημίας και της συνεπεία αυτής αύξησης του επιπέδου των μη εξυπηρετούμενων δανείων¹⁰⁹.

Σύμφωνα με τις προτάσεις του Εποπτικού Συμβουλίου της ΕΚΤ στην αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού, θα μπορούσε να συμβάλει σημαντικά μια «ευρωπαϊκή εταιρεία διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων» ή ένα «δίκτυο εταιρειών

---

108 ΕΚΤ, Τραπεζική Εποπτεία, διαθέσιμο στο <https://www.bankingsupervision.europa.eu/banking/priorities/npl/html/index.el.html>, ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης 20/02/2021

109 ΕΚΤ, Τραπεζική Εποπτεία, διαθέσιμο στο <https://www.bankingsupervision.europa.eu/banking/priorities/npl/html/index.el.html>, ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης 20/02/2021

διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων», άλλως «κακών τραπεζών», γνωστές με την ονομασία «*Bad Banks*».

Για την αντιμετώπιση του ζητήματος της μείωσης των συσσωρευμένων στα τραπεζικά ιδρύματα των κρατών – μελών της ΕΕ μη εξυπηρετούμενων δανείων, το Συμβούλιο Οικονομικών και Δημοσιονομικών Υποθέσεων της ΕΕ προέβη το 2017 στην κατάρτιση ενός Σχεδίου Δράσης, το οποίο περιλαμβάνει δράσεις για την ενίσχυση της τραπεζικής εποπτείας, τη μεταρρύθμιση των πλαισίων αφερεγγυότητας και ανάκτησης χρεών και την τέλεση απαραίτητων ενεργειών για την ανάπτυξη δευτερογενών αγορών.

Το Σχέδιο για τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων των τραπεζών των κρατών μελών έχει καταρτιστεί από αξιωματούχους της ΕΚΤ, και αποτελεί μια πολλά υποσχόμενη προσπάθεια των 19 χωρών της Ευρωζώνης να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά την αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Απώτερος στόχος της εφαρμογής του Σχεδίου αυτού είναι η αποτροπή της πώλησης «*προβληματικών*» δανείων (*distressed funds*) σε πολύ χαμηλές τιμές από μεγάλα επενδυτικά ταμεία.

Τον Δεκέμβριο του 2020, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία παρακολουθεί την πρόοδο που εμφανίζουν τα τραπεζικά ιδρύματα των κρατών – μελών ως προς τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων προέβη στη διαμόρφωση μιας Στρατηγικής για την αποτροπή της μελλοντικής συσσώρευσης μη εξυπηρετούμενων δανείων στα αποθετικά των τραπεζών λόγω της κρίσης του κορωνοϊού.

Στα σχέδια της Επιτροπής συμπεριλαμβάνεται επίσης και η δημιουργία μίας ιστοσελίδας, ανάλογη με αυτή της Amazon, μέσω της οποίας θα γίνεται η πώληση των προβληματικών δανείων ύψους εκατοντάδων δισ. ευρώ, τα οποία έχουν αξιολογηθεί

ως μη εξυπηρετούμενα λόγω της κρίσης του κορονοϊού. Με την κίνηση αυτή, η Επιτροπή εκτιμά ότι θα διασφαλίσει την οικονομική σταθερότητα της Ευρωζώνης¹¹⁰.

Σύμφωνα με τη δήλωση υψηλόβαθμου αξιωματούχου της ΕΚΤ που συμμετέχει στο Σχέδιο «*Η αγορά κόκκινων δανείων κυριαρχείται από λίγους πολύ μεγάλους αγοραστές. Σε ένα τυπικό σενάριο, κάποια από τις εταιρείες αυτές μπορεί να αγοράσει ένα πολύ μεγάλο χαρτοφυλάκιο με τεράστιες εκπτώσεις... Η ιδέα είναι να ανοίξουμε την αγορά σε αγοραστές που έχουν μικρότερα χαρτοφυλάκια, με μία πλατφόρμα τύπου Amazon ή eBay, στην οποία θα μπορείς να περιηγηθεί κανείς... Αυτό μπορεί να κάνει την αγορά να κινηθεί*»¹¹¹.

Σύμφωνα με σχετική μελέτη της «*Deloitte*» την χρονική περίοδο 2014 έως 2019, τα μισά σχεδόν από τα δάνεια, ύψους άνω των 450 δισ. ευρώ, που πουλήθηκαν στην Ευρώπη αγοράστηκαν από μεγάλα funds, όπως η Cerberus, η Blackstone, η Lone Star και η Goldman Sachs, τα οποία απέκτησαν περιουσίες, για ορισμένες από τις οποίες η αξία τους αυξήθηκε έκτοτε¹¹².

Το σύνηθες είναι οι τράπεζες να πουλούν τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια τους, σε ένα κλάσμα της ονομαστικής αξίας τους, προκειμένου να απελευθερώσουν τους ισολογισμούς τους, και να είναι σε θέση να εγκρίνουν και να χορηγούν νέα δάνεια σε βιώσιμες επιχειρήσεις και δραστηριότητες, διασφαλίζοντας με τον τρόπο αυτό τόσο

---

110 Η ΕΚΤ εξετάζει την πώληση «*κόκκινων δανείων*» μέσω πλατφόρμας και σε μικρότερους επενδυτές, διαθέσιμο στο <https://www.forin.gr/articles/article/38500/eurwpaikh-kentrikh-trapeza-eksetazei-thn-pwlhsh-kokkinwn-daneiwn-mesw-platformas-kai-se-mikroterous-ependutes>, ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης 20/02/2021

111 Η ΕΚΤ εξετάζει την πώληση «*κόκκινων δανείων*» μέσω πλατφόρμας και σε μικρότερους επενδυτές, διαθέσιμο στο <https://www.forin.gr/articles/article/38500/eurwpaikh-kentrikh-trapeza-eksetazei-thn-pwlhsh-kokkinwn-daneiwn-mesw-platformas-kai-se-mikroterous-ependutes>, ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης 20/02/2021

112 Η ΕΚΤ εξετάζει την πώληση «*κόκκινων δανείων*» μέσω πλατφόρμας και σε μικρότερους επενδυτές, διαθέσιμο στο <https://www.forin.gr/articles/article/38500/eurwpaikh-kentrikh-trapeza-eksetazei-thn-pwlhsh-kokkinwn-daneiwn-mesw-platformas-kai-se-mikroterous-ependutes>, ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης 20/02/2021

τη βιωσιμότητα των ίδιων όσο και την οικονομία της χώρας τους. Πιο συγκεκριμένα, οι τράπεζες πωλούν τα «κόκκινα δάνεια» των χαρτοφυλακίων τους σε επενδυτές με τιμή πακέτου, ενώ η αξία τους υπερβαίνει μερικές φορές και τα 10 δισ. ευρώ. Η πρακτική αυτή προκαλεί ανησυχία στην ΕΚΤ, καθώς ευνοούνται υπέρμετρα οι μεγάλοι αγοραστές¹¹³.

Το ως άνω περιγραφόμενο Σχέδιο της ΕΚΤ για τη δημιουργία μιας ψηφιακής πλατφόρμας μέσω της οποίας θα πραγματοποιούνται ταχύτερα οι πωλήσεις των «προβληματικών» δανείων, αναμένεται να επικυρωθεί σύντομα από τους αξιωματούχους της ΕΕ. Αξίζει δε να σημειωθεί πως η σκέψη αυτή της ΕΚΤ βασίζεται στην ιταλική ιστοσελίδα «BlinkS», μέσω της οποίας έρχονται σε επικοινωνία αγοραστές και πωλητές δανείων, ενώ διενεργούνται και δημοπρασίες χρέους μίας ομοσπονδιακής υπηρεσίας των ΗΠΑ. Με την επικύρωση του Σχεδίου και τη συμφωνία των κρατών-μελών της ΕΕ, θα τεθεί σε λειτουργία η νέα αγορά, η οποία θα τελεί υπό τον εποπτικό έλεγχο του «Ενιαίου Συμβουλίου Εξυγίανσης» (Single Resolution Board – SRB) της ΕΕ. Σύμφωνα δε με τις δηλώσεις του Διευθυντή του «Ενιαίου Συμβουλίου Εξυγίανσης», «*Η επιτυχία στην αγορά και πώληση κόκκινων δανείων συνεπάγεται αρκετή εσωτερική πληροφόρηση. Η COVID σημαίνει ότι θα υπάρξουν περισσότερα κόκκινα δάνεια στο μέλλον. Κάθε πώληση πρέπει να είναι διάφανη*». *Εν ολίγοις, όπως κάθε δημόσια σύμβαση πρέπει να διενεργείται με διαγωνισμό στο πλαίσιο ανοικτού ανταγωνισμού, το ίδιο πρέπει να συμβαίνει και με την πώληση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, προκειμένου να αποφευχθεί το «κακώς προηγούμενο», το ότι δηλαδή μεγάλα funds εκμεταλλευόμενα την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση,*

---

113 Η ΕΚΤ εξετάζει την πώληση «κόκκινων δανείων» μέσω πλατφόρμας και σε μικρότερους επενδυτές, διαθέσιμο στο <https://www.forin.gr/articles/article/38500/eurwpaikh-kentrikh-trapeza-eksetazei-thn-pwlhsh-kokkinwn-daneiwn-mesw-platformas-kai-se-mikroterous-ependutes> , ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης 20/02/2021

κατάφεραν να αγοράσουν σε εξευτελιστικές τιμές επισφαλή χαρτοφυλάκια, η αξία των οποίων εν συνεχεία αυξήθηκε, φέρνοντας τεράστια κέρδη στους επενδυτές¹¹⁴.

Με τη νέα ψηφιακή πλατφόρμα που εξετάζει η ΕΚΤ, η οποία μπορεί να κατασκευασθεί και να τεθεί σε λειτουργία ήδη από τις αρχές του επόμενου έτους, η αξία των πακέτων των δανείων δεν θα μπορεί να υπερβαίνει τα 10 εκατ. ευρώ. Με αυτόν τον τρόπο, η ΕΚΤ επιθυμεί να προσελκύσει τους μικρότερους επενδυτές, οι οποίοι είναι πολύ πιθανόν να προσφέρουν καλύτερες τιμές αγοράς.

Πέρα, όμως, από την οικονομική πτυχή του Σχεδίου της ΕΚΤ, η δράση αυτή υποκρύπτει και μία ισχυρή πολιτική διάσταση για την αμφισβήτηση των μεγάλων επενδυτών. Όσοι τάσσονται υπέρ των funds υποστηρίζουν πως οι μεγάλοι επενδυτές έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην ενίσχυση της φθίνουσας αγοράς ακινήτων μετά το ξέσπασμα της διεθνούς οικονομικής κρίσης, η οποία επηρέασε αρνητικά την αγορά ακινήτων. Από την άλλη πλευρά, πολλοί είναι εκείνοι που τους χαρακτηρίζουν ως «αρπακτικά ταμεία» («vulture funds»). Στο σημείο αυτό, χαρακτηριστικά θα μπορούσε να αναφερθεί η προεκλογική διαμάχη στην Ισπανία σχετικά με το αυξανόμενο κόστος στέγασης, το οποίο αποδόθηκε σε μεγάλο βαθμό στο ρόλο των funds. Η διαμάχη αυτή είχε μάλιστα ως αποτέλεσμα την ενίσχυση της θεσμικής προστασίας των μισθωτών με την ψήφιση σχετικού νομοθετικού κειμένου.

---

114 Η ΕΚΤ εξετάζει την πώληση «κόκκινων δανείων» μέσω πλατφόρμας και σε μικρότερους επενδυτές, διαθέσιμο στο <https://www.forin.gr/articles/article/38500/eurwpaikh-kentrikh-trapeza-eksetazei-thn-pwlhsh-kokkinwn-daneiwn-mesw-platformas-kai-se-mikroterous-ependutes> , ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης 20/02/2021

ΠΕΜΠΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΟΙ ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΙΩΣΗ ΤΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΚΟΚΚΙΝΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ ΕΝΟΨΕΙ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ

5.1. Πρόγραμμα επιδότησης αποπληρωμής στεγαστικών και επιχειρηματικών δανείων

Πέρα από το νομοθετικό πλαίσιο που έχει θεσπίσει το κράτος για την διαχείριση των κόκκινων δανείων από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, έχοντας ως στόχο τόσο την προστασία των δανειοληπτών, όσο και τη διασφάλιση της βιωσιμότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος, σχετικά πρόσφατα προέβη και στην διαμόρφωση προγραμμάτων επιδότησης αποπληρωμής στεγαστικών και επιχειρηματικών δανείων, προκειμένου να βοηθήσει τους πολίτες που βρίσκονται εγκλωβισμένοι στο φαύλο κύκλο της υπέρμετρης δανειοδότησης να καταφέρουν να αποπληρώσουν τα χρέη τους προς τις τράπεζες. Οι κρατικές αυτές πρωτοβουλίες ενισχύθηκαν τον τελευταίο χρόνο λόγω της κρίσης του κορονοϊού, σε μια προσπάθεια να διαψεύσουν τις προβλέψεις της ΕΚΤ για εκτόξευση του επιπέδου των μη εξυπηρετούμενων δανείων σε τρις εκατ. ευρώ.

Η αρχή έγινε με την ψήφιση του Ν.4605/2019, στο έβδομο μέρος του οποίου προβλέπεται *«Πρόγραμμα Επιδότησης Αποπληρωμής Στεγαστικών και Επιχειρηματικών Δανείων με Υποθήκη σε Κύρια Κατοικία»*. Σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου αυτού, οι δανειολήπτες, εφόσον πληρούν σωρευτικά τις πέντε προϋποθέσεις που ορίζονται στο κείμενο του, έχουν τη δυνατότητα να αιτηθούν την προστασία της πρώτης κατοικίας τους προσφέροντας ως εμπράγματα ασφάλιση την κύρια κατοικία τους. Η καινοτομία

του νόμου έγκειται στο γεγονός ότι το Δημόσιο αναλαμβάνει την υποχρέωση να συνεισφέρει στην προσπάθεια αυτή διευθέτησης των οφειλών του δικαιούχου δανειολήπτη καταβάλλοντας το ίδιο ένα μέρος της μηνιαίας δόσης που θα προκύψει από τον διακανονισμό της οφειλής.

Δικαιούχοι της επιδότησης είναι τόσο τα φυσικά πρόσωπα όσο και οι επιχειρήσεις, ενώ θα πρέπει να σημειωθεί πως εξαιρούνται του πεδίου εφαρμογής του νόμου όσοι δανειολήπτες δεν κατόρθωσαν να υπαχθούν στις ευνοϊκές διατάξεις του ν.3869/2010 είτε λόγω υπερχρέωσης με δόλιο τρόπο είτε λόγω επαρκούς περιουσίας (οπότε έχει εκδοθεί η σχετική απορριπτική απόφαση σε βάρος τους) ή εξέπεσαν αυτού¹¹⁵.

Πιο αναλυτικά, τα κριτήρια που πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά στο πρόσωπο του δανειολήπτη για την υπαγωγή του στο Ν.4605/2019 είναι τα ακόλουθα¹¹⁶:

«1. Το υπόλοιπο της οφειλής, συμπεριλαμβανομένων και των τόκων δεν θα πρέπει να ξεπερνάει τις 130.000€ ανά πιστωτή ή τις 100.000€ ανά πιστωτή αν στις οφειλές αυτές περιλαμβάνονται επιχειρηματικά δάνεια.

■ *Η αξία της κύριας κατοικίας, για την οποία ζητείται η ρύθμιση δεν υπερβαίνει τα 175.000 ευρώ, αν συμπεριλαμβάνονται επιχειρηματικά δάνεια, και τα 250.000 ευρώ αν αυτές προκύπτουν από αμιγώς στεγαστικά δάνεια.*

■ *Το συνολικό εισόδημα δανειολήπτη που προσφεύγει στις διατάξεις του νόμου δεν υπερβαίνει τα 12.500 ευρώ, ποσό που προσαυξάνεται κατά 8.500 ευρώ για τον*

---

115 Πρασά Β. (2019). Τα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια στην Ελληνική αγορά. Ανάγκη συνεργασίας οφειλετών – τραπεζών. Τρόποι συνεργασίας, Πανεπιστήμιο Πειραιά, Πειραιάς, σ.76

116 Πρασά Β. (2019). Τα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια στην Ελληνική αγορά. Ανάγκη συνεργασίας οφειλετών – τραπεζών. Τρόποι συνεργασίας, Πανεπιστήμιο Πειραιά, Πειραιάς, σ.75

σύζυγο (σύνολο 21.000€) και 5.000 ευρώ για κάθε εξαρτώμενο μέλος με μέγιστο αριθμό τα 3 προστατευόμενα μέλη.

■ 4. Η συνολική οικογενειακή περιουσία, πέραν της πρώτης κατοικίας δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τα 20.000 ευρώ, ενώ η αξία των μεταφορικών μέσων τα 80.000 ευρώ.

■ Οι καταθέσεις του δανειολήπτη και των μελών της οικογένειας (σύζυγος και προστετευόμενα μέλη) δεν θα πρέπει να ξεπερνούν τις 15.000€. »

Παρά τις σημαντικά ευνοϊκές για τους δανειολήπτες διατάξεις, το νομοθέτημα αυτό έχει δεχθεί έντονες επικρίσεις όσον αφορά την πρόβλεψη του νομοθέτη για έκπτωση του δανειολήπτη από την ρύθμιση στην περίπτωση που αν και ο ίδιος είναι συνεπής στην καταβολή του τιμήματος της δόσης που του αναλογεί, δεν είναι όμως το Δημόσιο, και έχουν συμπληρωθεί ληξιπρόθεσμες δόσεις 9 μηνών. Πολλοί είναι εκείνοι που υποστηρίζουν πως πρόκειται για μια νομοθετική αστοχία που θίγει την ίδια την διαδικασία διευθέτησης – ρύθμισης του χρέους του οφειλέτη, καθώς είναι πολύ πιθανόν γραφειοκρατικά εμπόδια (πχ. να έχει αλλάξει η διοίκηση της αρμόδιας υπηρεσίας και το τμήμα της δόσης που αντιστοιχεί στο Δημόσιο να μην έχει εκταμιευθεί και καταβληθεί επειδή δεν έχει γίνει η αναπλήρωση του αρμόδιου προς υπογραφή οργάνου) να οδηγήσουν στην απώλεια της ρύθμισης και σε βλάβη του οφειλέτη¹¹⁷.

Η εν λόγω νομοθετική ρύθμιση παρά την ύπαρξη αρκετών αστοχιών αναμένεται να βοηθήσει περίπου 170.000 δανειολήπτες συνολικής οφειλής 10 δισ ευρώ, να

---

117 Πρασά Β. (2019). Τα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια στην Ελληνική αγορά. Ανάγκη συνεργασίας οφειλετών – τραπεζών. Τρόποι συνεργασίας, Πανεπιστήμιο Πειραιά, Πειραιάς, σ. 77

προβούν σε διευθέτηση των οφειλών τους. Επιπρόσθετα, η διαμόρφωση ενός αυστηρού πλαισίου εφαρμογής αποβλέπει στην παροχή προστασίας στους δανειολήπτες που το έχουν πραγματικά ανάγκη και όχι στους «στρατηγικούς κακοπληρωτές» που έχουν κατορθώσει να απολαμβάνουν την εύνοια προηγούμενων νομοθετικών ρυθμίσεων¹¹⁸.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει, βέβαια, να σημειωθεί ότι με την εν λόγω νομοθετική ρύθμιση δημιουργείται αδικία σε βάρος των ενήμερων δανειοληπτών, οι οποίοι εξακολουθούν να πραγματοποιούν εμπρόθεσμες καταβολές πληρωμών, παρά την οικονομική δυσπραγία της εποχής, χωρίς να επιβραβεύονται, και μάλιστα είναι υποχρεωμένοι να καταβάλουν το σύνολο του δανείου τους ανεξάρτητα με τη σημερινή αξία του ακινήτου τους (ενώ αντίθετα όσοι υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του νόμου μπορούν να αιτηθούν τη μείωση της προς ρύθμιση οφειλής ως το 120% της εμπορικής αξίας του ακινήτου αν την ξεπερνά)¹¹⁹.

5.2. Πρόγραμμα παροχής εγγυήσεων για τιτλοποιημένα κόκκινα δάνεια (Ν.4649/2020 - Πρόγραμμα «Ηρακλής»)

Όταν ένα κράτος παρεμβαίνει ως ιδιώτης επενδυτής και αμείβεται για την ανάληψη κινδύνου, όπως θα συνέβαινε άλλωστε και για έναν ιδιώτη επενδυτή, οι παρεμβάσεις αυτές δεν συνιστούν κρατική ενίσχυση. Στηριζόμενη στο σκεπτικό αυτό η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απεφάνθη ότι το σχέδιο «Ηρακλής» που θέσπισε η ελληνική

---

118 Πρασά Β. (2019). Τα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια στην Ελληνική αγορά. Ανάγκη συνεργασίας οφειλετών – τραπεζών. Τρόποι συνεργασίας, Πανεπιστήμιο Πειραιά, Πειραιάς, σ. 77

119 Πρασά Β. (2019). Τα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια στην Ελληνική αγορά. Ανάγκη συνεργασίας οφειλετών – τραπεζών. Τρόποι συνεργασίας, Πανεπιστήμιο Πειραιά, Πειραιάς, σσ. 76-77

κυβέρνηση για τη διαχείριση των «κόκκινων δανείων» δεν φέρει τον χαρακτήρα κρατικής ενίσχυσης κατά την έννοια των κανόνων της ΕΕ. Ειδικότερα, η Επιτροπή επεσήμανε πως στο πλαίσιο του καθεστώτος προστασίας περιουσιακών στοιχείων (το οποίο καλείται «Ηρακλής»), το ελληνικό Δημόσιο θα λαμβάνει αμοιβή κατά τους όρους της αγοράς για την ανάληψη κινδύνου, όταν δηλαδή αναλαμβάνει την υποχρέωση να παράσχει εγγύηση για τιτλοποιημένα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, ενώ δεν παρέλειψε να επισημάνει πως το «σχέδιο Ηρακλής» δεν περιλαμβάνει στοιχεία κρατικής ενίσχυσης κατά την έννοια των κανόνων της ΕΕ για τις κρατικές ενισχύσεις¹²⁰.

Το εν λόγω σχέδιο αποτελεί, ομολογουμένως, μία συμβατή με την αγορά λύση για την αντιμετώπιση του συνόλου των μη εξυπηρετούμενων δανείων που βαρύνουν τους ισολογισμούς των ελληνικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Σύμφωνα μάλιστα με τις δηλώσεις της αρμόδιας για την πολιτική ανταγωνισμού Επιτρόπου το σχέδιο «Ηρακλής» αποτελεί «ένα καλό παράδειγμα του τρόπου με τον οποίο τα κράτη μέλη μπορούν να βοηθούν τις τράπεζες να εκκαθαρίζουν τους ισολογισμούς τους χωρίς να τους χορηγούνται ενισχύσεις ή να στρεβλώνεται ο ανταγωνισμός»¹²¹.

Πιο αναλυτικά, το «Πρόγραμμα Ηρακλής» αποβλέπει στη διευκόλυνση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων να προβούν σε τιτλοποίηση και αφαίρεση των μη εξυπηρετούμενων δανείων από τα χαρτοφυλάκια τους. Το πρόγραμμα αυτό προβλέπει τη λειτουργία ενός μεμονωμένου φορέα τιτλοποίησης, ο οποίος θα αγοράζει μη

---

120 «Πράσινο φως» έδωσε η Κομισιόν στο πρόγραμμα «Ηρακλής», που αναμένεται να συμβάλει σημαντικά στην ελάφρυνση των ελληνικών τραπεζών από τα κόκκινα δάνεια. Διαθέσιμο στο <https://www.iefimerida.gr/oikonomia/komision-egkrithike-programma-gia-kokkina-daneia>, ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης 24/02/2021

121 «Πράσινο φως» έδωσε η Κομισιόν στο πρόγραμμα «Ηρακλής», που αναμένεται να συμβάλει σημαντικά στην ελάφρυνση των ελληνικών τραπεζών από τα κόκκινα δάνεια. Διαθέσιμο στο <https://www.iefimerida.gr/oikonomia/komision-egkrithike-programma-gia-kokkina-daneia>, ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης 24/02/2021

εξυπηρετούμενα δάνεια από τα τραπεζικά ιδρύματα και εν συνεχεία θα πωλεί τίτλους σε επενδυτές. Από την άλλη πλευρά, το ελληνικό κράτος, θα παρέχει την εγγύηση του Δημοσίου για τους τίτλους εξασφάλισης του φορέα τιτλοποίησης, οι οποίοι φέρουν μειωμένο κίνδυνο και ως αντάλλαγμα θα λαμβάνει αμοιβή σύμφωνα με τους όρους της αγοράς, ανάλογα δηλαδή με το βαθμό του κινδύνου που αναλαμβάνει, όπως θα συνέβαινε και για έναν ιδιώτη επιχειρηματία¹²².

Στόχος του προγράμματος «*Ηρακλής*» είναι η προσέλκυση ενός ευρέος φάσματος επενδυτών και η παροχή στήριξης και αρωγής στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της χώρας, τα οποία τα τελευταία χρόνια εντείνουν ολοένα και περισσότερο τις προσπάθειες τους για μείωση του επιπέδου μη εξυπηρετούμενων δανείων στους ισολογισμούς τους.

Το «*Πρόγραμμα Ηρακλής*» λογίζεται ως εξαιρετικά ελπιδοφόρο και ικανό να οδηγήσει σε αποτελεσματική απομείωση του επιπέδου «*κόκκινων δανείων*» από τους ισολογισμούς των τραπεζικών ιδρυμάτων. Στα υπέρ του σχεδίου καταλογίζεται καταρχήν το γεγονός ότι ο κίνδυνος για το κράτος είναι περιορισμένος, δεδομένου ότι οι εγγυήσεις που θα παράσχει θα ισχύουν μόνο για το τίμημα ανώτερης εξασφάλισης των τίτλων που πωλεί ο φορέας τιτλοποίησης. Επιπρόσθετα, ένας εγκεκριμένος από την ΕΚΤ ανεξάρτητος οργανισμός αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας θα καθορίζει τη διαβάθμιση του τμήματος ανώτερης εξασφάλισης¹²³.

---

122 Κουκάκης Α. (2019). «*Ηρακλής*»: Πώς θα λειτουργήσει το πρόγραμμα εγγύησης των τραπεζικών τιτλοποιήσεων από το Δημόσιο, διαθέσιμο στο <https://www.cnn.gr/oikonomia/story/200242/hraklis-pos-tha-leitoyrgisei-to-programma-eggyisis-ton-trapezikon-titlopoiiseon-apo-to-dimosio>, ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης 22/02/2021

123 Κουκάκης Α. (2019). «*Ηρακλής*»: Πώς θα λειτουργήσει το πρόγραμμα εγγύησης των τραπεζικών τιτλοποιήσεων από το Δημόσιο, διαθέσιμο στο <https://www.cnn.gr/oikonomia/story/200242/hraklis-pos-tha-leitoyrgisei-to-programma-eggyisis-ton-trapezikon-titlopoiiseon-apo-to-dimosio>, ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης 22/02/2021

Περαιτέρω, η κρατική εγγύηση υπέρ του τιμήματος ανώτερης εξασφάλισης θα ισχύει μόνο στην περίπτωση που το ήμισυ και πλέον των μη εγγυημένων επισφαλών τμημάτων έχει πωληθεί με επιτυχία σε ιδιώτες που συμμετέχουν στην αγορά. Με αυτόν τον τρόπο διασφαλίζεται το ότι η κατανομή των κινδύνων των διαφόρων τμημάτων θα δοκιμάζεται και θα επιβεβαιώνεται από την αγορά προτού το Δημόσιο αναλάβει οποιοδήποτε κίνδυνο¹²⁴.

Η αμοιβή του Δημοσίου για τον κίνδυνο που αναλαμβάνει θα είναι σύμφωνη με τους όρους της αγοράς. Το τέλος της εγγύησης θα στηρίζεται σε δείκτη αναφοράς της αγοράς και θα αντιστοιχεί στο επίπεδο και τη διάρκεια του κινδύνου που αναλαμβάνει το Δημόσιο όταν παράσχει την εγγύηση. Τούτο σημαίνει πως το καταβαλλόμενο τέλος εγγύησης αυξάνεται με την πάροδο του χρόνου ανάλογα με τη διάρκεια του ανοίγματος του κράτους. Η επιλογή της εν λόγω διάρθρωσης των τελών, όπως επίσης και ο διορισμός εξωτερικού διαχειριστή, αποβλέπουν στην αύξηση της αποτελεσματικότητας της ρύθμισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων και της πιθανότητας ανάκτησης τους¹²⁵.

Το «Πρόγραμμα Ηρακλής» αναμένεται να οδηγήσει σε μείωση του επιπέδου των μη εξυπηρετούμενων δανείων κατά 25 με 30 δις ευρώ, αλλά παρόλα αυτά το απόθεμα μη εξυπηρετούμενων δανείων στους ισολογισμούς των ελληνικών τραπεζικών ιδρυμάτων θα παραμένει σε πολύ υψηλότερα επίπεδα συγκριτικά με αυτά του ευρωπαϊκού μέσου όρου. Γι αυτό ακριβώς το λόγο τόσο η ΤτΕ όσο και ο Ενιαίος

---

124 «Πράσινο φως» έδωσε η Κομισιόν στο πρόγραμμα «Ηρακλής», που αναμένεται να συμβάλει σημαντικά στην ελάφρυνση των ελληνικών τραπεζών από τα κόκκινα δάνεια. Διαθέσιμο στο <https://www.iefimerida.gr/oikonomia/komision-egkrithike-programma-gia-kokkina-daneia>, ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης 24/02/2021

125 «Πράσινο φως» έδωσε η Κομισιόν στο πρόγραμμα «Ηρακλής», που αναμένεται να συμβάλει σημαντικά στην ελάφρυνση των ελληνικών τραπεζών από τα κόκκινα δάνεια. Διαθέσιμο στο <https://www.iefimerida.gr/oikonomia/komision-egkrithike-programma-gia-kokkina-daneia>, ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης 24/02/2021

Εποπτικός Μηχανισμός (SSM) προτρέπουν τις τράπεζες να προβούν στην ανάληψη ιδίων πρωτοβουλιών, προκειμένου να πετύχουν μακροπρόθεσμα την υποχώρηση του επιπέδου των επισφαλών απαιτήσεων κάτω από τα 20 δις ευρώ. Σύμφωνα, μάλιστα, με τα συγκριτικά στοιχεία του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού το ποσοστό των επισφαλών δανείων και ανοιγμάτων στις ελληνικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αντιστοιχεί στο 39,24% του συνόλου των δανείων, ενώ ο μέσος ευρωπαϊκός όρος είναι μόλις 3,56%¹²⁶.

Στις διατάξεις του Ν.4649/2020 καθορίζονται οι όροι και οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες το ελληνικό Δημόσιο δύναται να παράσχει εγγύηση σε τιτλοποιήσεις πιστωτικών ιδρυμάτων, προκειμένου να επιτευχθεί η μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων των τελευταίων. Ειδικότερα, όσον αφορά τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούν οι τιτλοποιήσεις, ούτως ώστε να λάβουν την εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου, καθορίζεται, μεταξύ άλλων, η διάρθρωση των τιτλοποιήσεων σε κατηγορίες ομολογιών, καθώς και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που αυτές πρέπει να φέρουν, περιγράφεται δε η σειρά εξόφλησης των υποχρεώσεων του αποκτώντος, και καθορίζεται η σειρά κατάταξης της εξόφλησης της προμήθειας που λαμβάνει το Ελληνικό Δημόσιο από τις χρηματοροές της τιτλοποίησης.

Επιπρόσθετα, θεσπίζονται συγκεκριμένοι όροι που πρέπει να περιέχονται στα συμβατικά κείμενα, ειδικά όσον αφορά τη δυνατότητα αναβολής συγκεκριμένων πληρωμών που αφορούν είτε την αμοιβή του διαχειριστή είτε την εξόφληση τοκομεριδίων των κατόχων ομολογιών μεσαίας εξοφλητικής προτεραιότητας.

---

126 Τι είναι το πρόγραμμα «Ηρακλής» για τα κόκκινα δάνεια, διαθέσιμο στο <https://meaculpa.gr/ti-einai-to-programma-iraklis-gia-ta/>, ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης 22/2/2021

Στο νόμο προβλέπεται ρητά πως το Ελληνικό Δημόσιο, ΝΠΔΔ, καθώς και φορείς που υπάγονται στη Γενική Κυβέρνηση απαγορεύεται να αποκτούν με επαχθή αιτία *«ομολογίες χαμηλής εξοφλητικής προτεραιότητας ή μεσαίας εξοφλητικής προτεραιότητας, οι οποίες εκδίδονται στο πλαίσιο τιλοποίησης απαιτήσεων για την οποία έχει υποβληθεί αίτηση ή έχει χορηγηθεί εγγύηση από το Ελληνικό Δημόσιο»*.

Το Ελληνικό Δημόσιο έχει τη δυνατότητα να παράσχει εγγύηση προς τους ομολογιούχους υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας για ανώτατο συνολικό ποσό 12 δισ ευρώ, το οποίο στο μέλλον δύναται να αυξηθεί. Η εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου συνίσταται στην εκ μέρους του ανάληψη της υποχρέωσης πληρωμής των υποχρεώσεων του αποκτώντος προκειμένου να επέλθει η ολοσχερής εξόφληση των απαιτήσεων από *«ομολογίες υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας»*, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται η αποπληρωμή τόσο του κεφαλαίου όσο και των τόκων καθ' όλη τη διάρκεια των τίτλων. Η εγγύηση του Δημοσίου είναι ρητή, ανέκκλητη και ανεπιφύλακτη. Με την ανάληψη της υποχρέωσης παροχής εγγύησης το Δημόσιο φέρει ευθύνη πρωτοφειλέτη και δεν δύναται να προβάλει ένσταση διζήσεως. Η εγγύηση πρέπει να έχει χορηγηθεί μέχρι την ημερομηνία καθορισμένης λήξης των ομολογιών υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας.

Προβλέπεται, επίσης, υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου, ως εγγυητή, προμήθεια ασφάλειας, η οποία καταβάλλεται από την παροχή της εγγύησης και καθ' όλη τη διάρκεια ισχύος αυτής. Το ύψος της προμήθειας υπολογίζεται βάσει του εκάστοτε ανεξόφλητου εγγυημένου υπολοίπου ομολογιών υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας.

5.3. Πρόγραμμα επιδότησης δανείων πρώτης κατοικίας για όσους

επλήγησαν οικονομικά από την κρίση της πανδημίας (Ν. 4714/2020 - Πρόγραμμα «Γέφυρα»)

Με το Ν.4714/2020 θεσπίστηκε ένα νέο πρόγραμμα του Ελληνικού Δημοσίου, το «Πρόγραμμα Γέφυρα», για την επιδότηση των δόσεων δανείων πρώτης κατοικίας με προσημείωση ή υποθήκη στην κύρια κατοικία τους. Δικαιούχοι συμμετοχής στο πρόγραμμα είναι όσοι αποδεδειγμένα επλήγησαν οικονομικά από την κρίση της πανδημίας του κορονοϊού. Πιο συγκεκριμένα, στο πρόγραμμα αυτό εντάσσονται φυσικά πρόσωπα που έχουν **ενήμερα και μη ενήμερα στεγαστικά, καταναλωτικά και επιχειρηματικά δάνεια με εμπράγματα εξασφάλιση την κύρια κατοικία τους και που είτε τα ίδια, είτε ο/η σύζυγος ή κάποιο εξαρτώμενο μέλος, έχουν αποδεδειγμένα πληγεί από την πανδημία, ανεξαρτήτως από την τυχόν ένταξη τους στα ληφθέντα στο πλαίσιο του COVID-19 μέτρα οικονομικής στήριξης των πληγέντων.**

Οι δικαιούχοι δανειολήπτες αρχικά είχαν το δικαίωμα να υποβάλουν αίτηση συμμετοχής στο πρόγραμμα μέσω μιας ηλεκτρονικής πλατφόρμας που φιλοξενείται στην ιστοσελίδα της Ειδικής Γραμματείας Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους (ΕΓΔΙΧ) μέχρι τις 30.09.2020. Λόγω όμως της παρατεταμένης πανδημίας και των εξαιρετικά δυσμενών οικονομικών συνεπειών για τους δανειολήπτες, η προθεσμία υπαγωγής στο Πρόγραμμα αυτό παρατάθηκε για τρεις μήνες, δηλαδή μέχρι την 31η Μαρτίου 2021¹²⁷.

Πιο αναλυτικά, για την ένταξη του δανειολήπτη στο πρόγραμμα «Γέφυρα» πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά τα ακόλουθα κριτήρια¹²⁸:

---

127 Πρόγραμμα Γέφυρα: Τρίμηνη Παράταση για τα Κόκκινα Δάνεια, διαθέσιμο στο <https://www.e-nomothesia.gr/law-news/programma-gephura-trimene-paratase.html>, ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης 27/02/2021

128 Ειδική Γραμματεία Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους, Το θεσμικό πλαίσιο για την επιδότηση δόσης δανείου και οδηγίες για την υποβολή της αίτησης, διαθέσιμο στο <http://www.keyd.gov.gr/covid19-gefyra-yliko/>, ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης 27/02/2021

■ Ο αιτών ή ο σύζυγος ή κάποιο εξαρτώμενο από αυτόν μέλος να έχει πληγεί από τις συνέπειες της πανδημίας COVID-19.

■ Ο αιτών να διαθέτει εμπράγματο δικαίωμα πλήρους ή ψιλής κυριότητας ή επικαρπίας επί ακινήτου, κείμενου στην Ελλάδα, το οποίο επιπρόσθετα πρέπει να συνιστά την κύρια κατοικία του αιτούντος.

■ Ο αιτών να μην έχει υπαχθεί στις ρυθμίσεις του Ν.4605/2019 (αναφορικά με την Προστασία κύριας κατοικίας) ή των Ν.3588/2007, Ν.4307/2014, Ν.4469/2017 (αναφορικά με τη ρύθμιση ληξιπρόθεσμων οφειλών).

■ Ο αιτών να μην έχει λάβει άλλη εγγύηση από το Ελληνικό Δημόσιο ή κάποια άλλη κρατική ενίσχυση για το συγκεκριμένο δάνειο, η οποία εξακολουθεί να βρίσκεται εν ενεργεία.

■ *«Το οικογενειακό εισόδημα του αιτούντος φυσικού προσώπου, κατά το τελευταίο έτος για το οποίο υπάρχει δυνατότητα υποβολής φορολογικής δήλωσης, καθώς και η αντικειμενική αξία της κύριας κατοικίας, οι καταθέσεις/επενδύσεις στην ημεδαπή ή την αλλοδαπή, η ακίνητη περιουσία, και το υπόλοιπο της οφειλής κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης, να μην ξεπερνούν τα ανώτατα όρια που θέτει ο νόμος».*

■ Η συνολική αξία των μεταφορικών μέσων που έχει αποκτήσει ο αιτών για ιδιωτική χρήση, το χρονικό διάστημα των τελευταίων τριών ετών εντός της τελευταίας τριετίας να μην ξεπερνά τα 80.000€.

Ο δικαιούχος δανειολήπτης εντάσσεται σε μία από τις τρεις προβλεπόμενες στο Ν.4714/2020 κατηγορίες («Ενήμερα δάνεια χωρίς οφειλές ή δάνεια με οφειλές έως 90 ημέρες, Δάνεια με οφειλές πάνω από 90 ημέρες, Δάνεια σε καταγγελία») ανά

χρηματοπιστωτικό οργανισμό, βάσει της οφειλής του κατά την ημερομηνία αναφοράς. Σε περίπτωση που το τραπεζικό ίδρυμα δεν έχει προβεί σε καταγγελία της δανειακής σύμβασης, για την επιλογή του αιτούντος λαμβάνεται υπόψη η οφειλή που παρουσιάζει το μεγαλύτερο υπόλοιπο, ενώ εάν υπάρχει έστω και ένα δάνειο σε καταγγελία στο τραπεζικό ίδρυμα, τότε τυγχάνουν εφαρμογής τα κριτήρια επιλεξιμότητας της κατηγορίας της καταγγελλόμενης δανειακής σύμβασης ανεξάρτητα από το ύψος της οφειλής¹²⁹.

Εφόσον η αίτηση γίνει δεκτή και μετά την επιτυχή ολοκλήρωση της συμφωνίας ρύθμισης μεταξύ πιστωτικών ιδρυμάτων και δανειοληπτών - οφειλετών, οι δικαιούχοι θα λάβουν την κρατική επιδότηση της δόσης του δανείου τους, συνολικής διάρκειας εννέα μηνών που διαφοροποιείται ανά τρίμηνο. Το ύψος της επιδότησης καθορίζεται σε επίπεδο πελάτη ανά χρηματοπιστωτικό ίδρυμα με βάση την κατηγορία στην οποία υπάγεται η οφειλή και δεν δύναται να υπερβαίνει το μέγιστο όριο που τίθεται ανά κατηγορία οφειλής. Το μέγιστο ποσό επιδότησης ανά μηνιαία δόση ανέρχεται στα 600 ευρώ, ενώ, κατά περίπτωση, το ποσοστό επιδότησης δύναται να ανέλθει έως και το 90% της δόσης του δανείου για τους τρεις πρώτους μήνες¹³⁰.

Για την καταβολή της επιδότησης ανοίγεται αυτόματα ένας ειδικός ακατάσχετος λογαριασμός και ρυθμίζονται τυχόν ληξιπρόθεσμες οφειλές του δανειολήπτη. Ειδικότερα, οι οφειλές που τελούν σε καθυστέρηση μικρότερη των 90 ημερών είτε εξοφλούνται από τον πελάτη είτε προστίθενται στο μη ληξιπρόθεσμο κεφάλαιο του δανείου και επιμερίζονται στις υπόλοιπες δόσεις, ενώ σε περίπτωση που οι οφειλές που

---

129 Ειδική Γραμματεία Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους, Το θεσμικό πλαίσιο για την επιδότηση δόσης δανείου και οδηγίες για την υποβολή της αίτησης, διαθέσιμο στο <http://www.keyd.gov.gr/covid19-gefyra-yliko/>, ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης 27/02/2021

130 Ειδική Γραμματεία Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους, Το θεσμικό πλαίσιο για την επιδότηση δόσης δανείου και οδηγίες για την υποβολή της αίτησης, διαθέσιμο στο <http://www.keyd.gov.gr/covid19-gefyra-yliko/>, ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης 27/02/2021

τελούν σε καθυστέρηση μεγαλύτερη των 90 ημερών ή σε περίπτωση που το τραπεζικό ίδρυμα έχει προχωρήσει σε καταγγελία της δανειακής σύμβασης, πραγματοποιείται αναδιάρθρωση της οφειλής κατόπιν συμφωνίας μεταξύ δανειολήπτη και τραπεζικού ιδρύματος εντός του χρονικού διαστήματος που ορίζεται στον οικείο νόμο¹³¹.

Εν συνεχεία, η πλατφόρμα του προγράμματος αποστέλλει ενημερωτικό μήνυμα στον αιτούντα, προκειμένου να ο τελευταίος να πληροφορηθεί για την πίστωση του ακατάσχετου λογαριασμού με το επιδοτούμενο ποσό. Ο δικαιούχος δανειολήπτης φέρει την υποχρέωση να καλύψει το υπόλοιπο ποσό της δόσης καθώς και τα τυχόν ασφάλιστρα/λοιπά έξοδα που βαρύνουν την οφειλή του¹³².

Στο νόμο προβλέπεται επίσης και μια περίοδος επιτήρησης, η οποία άρχεται αμέσως μετά τη λήξη της επιδότησης, και κυμαίνεται από 6 έως 18 μήνες ανάλογα με την κατηγορία επιδότησης στην οποία ανήκει ο αιτών οφειλέτης.

Σε περίπτωση που ο δανειολήπτης – οφειλέτης δεν προβεί σε εμπρόθεσμη καταβολή ποσού οφειλής που βαρύνει τον ίδιο ύψους 150 ευρώ είτε κατά την διάρκεια της επιδότησης, είτε κατά το χρονικό διάστημα επιτήρησης, η επιδότηση διακόπτεται και οφείλει να επιστρέψει στο Δημόσιο το ποσό τη επιδότησης που έλαβε και μάλιστα εντόκως από το χρόνο καταβολής του¹³³.

---

131 Ειδική Γραμματεία Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους, Το θεσμικό πλαίσιο για την επιδότηση δόσης δανείου και οδηγίες για την υποβολή της αίτησης, διαθέσιμο στο <http://www.keyd.gov.gr/covid19-gefyra-yliko/>, ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης 27/02/2021

132 Ειδική Γραμματεία Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους, Το θεσμικό πλαίσιο για την επιδότηση δόσης δανείου και οδηγίες για την υποβολή της αίτησης, διαθέσιμο στο <http://www.keyd.gov.gr/covid19-gefyra-yliko/>, ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης 27/02/2021

133 Ειδική Γραμματεία Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους, Το θεσμικό πλαίσιο για την επιδότηση δόσης δανείου και οδηγίες για την υποβολή της αίτησης, διαθέσιμο στο <http://www.keyd.gov.gr/covid19-gefyra-yliko/>, ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης 27/02/2021

Ο δανειολήπτης δικαιούται να υποβάλει αίτημα υπαγωγής στο Πρόγραμμα Γέφυρα μόνο μία φορά. Εάν τυχόν υπάρχουν περισσότεροι συγκύριοι στην κύρια κατοικία, την αίτηση μπορεί να υποβάλει μόνο ένας εξ αυτών.

Σε λίγες μέρες αναμένεται να τεθεί σε λειτουργία το νέο «*Πρόγραμμα Γέφυρα 2*», ύψους 500 εκατομμυρίων ευρώ προς ενίσχυση των **μικρών και μεσάίων επιχειρήσεων** που έχουν αποδεδειγμένα πληγεί από την πανδημία του COVID-19, το οποίο έχει λάβει την έγκριση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Με το νέο αυτό πρόγραμμα το Δημόσιο αναλαμβάνει την υποχρέωση καταβολής ενός μέρους της μηνιαίας δόσης επιχειρηματικών δανείων (μικρομεσαίων επιχειρήσεων αλλά και ελεύθερων επαγγελματιών) για χρονικό διάστημα 9 μηνών ακόμα και σε περίπτωση που υφίστανται ληξιπρόθεσμες οφειλές¹³⁴.

Παράλληλα, προς αποφυγή δημιουργίας νέων μη εξυπηρετούμενων δανείων στους ισολογισμούς των τραπεζικών ιδρυμάτων αναμένεται και η ενεργοποίηση ενός προγράμματος επιδότησης τόκων ενήμερων δανείων. Δικαιούχοι του προγράμματος αυτού θα είναι οι δανειολήπτες που έχουν πληγεί από την πανδημία και δεν πληρούν τα κριτήρια χρηματοδότησης από τις τράπεζες¹³⁵.

---

134 Τσίρος Θ. (2021). Πρόγραμμα «*Γέφυρα*» και για την επιδότηση επιχειρηματικών δανείων, διαθέσιμο στο <https://www.kathimerini.gr/economy/local/561220711/programma-gefyra-kai-gia-tin-epidotisi-epicheirimatikon-daneion/>, ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης 27/02/2021

135 Πρόγραμμα Γέφυρα: Τρίμηνη Παράταση για τα Κόκκινα Δάνεια, διαθέσιμο στο <https://www.e-nomothesia.gr/law-news/programma-gephura-trimene-paratase.html>, ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης 27/02/2021

ΤΕΛΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Κατόπιν της ανάλυσης που προηγήθηκε καθίσταται σαφές πως η συσσώρευση ενός ιδιαίτερα υψηλού αποθέματος μη εξυπηρετούμενων δανείων και ανοιγμάτων στα χαρτοφυλάκια των τραπεζικών ιδρυμάτων επιδρά με καθοριστικό τρόπο στην αποτελεσματικότητα του επιχειρηματικού τους υποδείγματος. Η επίδραση των μη εξυπηρετούμενων δανείων στα κέρδη προ προβλέψεων και φόρων, περιορίζει σημαντικά τη δυνατότητα δημιουργίας εσωτερικού κεφαλαίου και απορρόφησης ζημιών των τραπεζών.

Η διαμόρφωση και εφαρμογή στρατηγικών με στόχο την άμεση μείωση του υφιστάμενου υψηλού αποθέματος μη εξυπηρετούμενων δανείων κρίνεται απολύτως αναγκαία. Τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο έχουν ληφθεί σχετικές πρωτοβουλίες από τους εμπλεκόμενους φορείς, ωστόσο απαιτείται η λήψη των κατάλληλων μέτρων για την επιτάχυνση των διαδικασιών.

Η αποτελεσματική αντιμετώπιση του προβλήματος των μη εξυπηρετούμενων δανείων θα συμβάλει αφενός στη μείωση του πιστωτικού κινδύνου των τραπεζικών ιδρυμάτων και αφετέρου στη διαμόρφωση των κατάλληλων συνθηκών για τη μείωση του χρηματοπιστωτικού κινδύνου των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών, μέσω της

ανάκαμψης της οικονομίας και της συνακόλουθης αυτής αύξησης της αποτίμησης των υφιστάμενων περιουσιακών στοιχείων τους εξαιτίας των υψηλότερων αποδόσεων του κεφαλαίου και των ακινήτων.

Εφόσον τα τραπεζικά ιδρύματα κατορθώσουν να επιτύχουν τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων των χαρτοφυλακίων τους, θα απελευθερώσουν κεφάλαια, τα οποία εν συνεχεία, θα μπορέσουν να επενδυθούν σε πιο δυναμικές και προσοδοφόρες επιχειρήσεις. Με τον τρόπο αυτό, θα επιτευχθεί η εξυγίανση του τραπεζικού συστήματος της χώρας και τα πιστωτικά ιδρύματα θα είναι σε θέση να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στη συνολική αναδιάρθρωση της οικονομίας της, κυρίως δε στην ενίσχυση των κλάδων παραγωγής εμπορεύσιμων αγαθών και υπηρεσιών, και στην αύξηση της συνολικής παραγωγικότητας, ενώ παράλληλα θα ενισχυθεί και η χρηματοπιστωτική σταθερότητα.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

Απαλαγάκη Χ. (2019). Το νομικό πλαίσιο της διαχείρισης των επιχειρηματικών δανείων, Κέντρο Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου, Ευρωπαϊκό Τραπεζικό Δίκαιο, σσ. 3-19.

Γεωργιάδης Α. (2018). Η μεταβίβαση «κόκκινων δανείων» από τις τράπεζες και η προστασία του δανειολήπτη, ΧρΙΔ ΙΗ/2018, σ.4.

Γιαννόπουλος Π. (2018). Η Εταιρεία Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις ως μη δικαιούχος διάδικος στη διαγνωστική δίκη και στο στάδιο της αναγκαστικής εκτέλεσης. Κριτική επισκόπηση του ν. 4354/2015 και lege ferenda προτάσεις, Αρμενόπουλος 20/2018, σσ. 233-264

Γκαβογιάννη Ε. (2018). Τα «κόκκινα» δάνεια στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα και οι πολιτικές διαχείρισής τους, ΕΑΠ, Πάτρα

ΕΚΤ (2018), Τι είναι τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια (ΜΕΔ), διαθέσιμο στο <https://www.bankingsupervision.europa.eu> , ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 10/02/2021

ΕΚΤ (2017). Έγγραφο κατευθύνσεων προς τις τράπεζες για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, διαθέσιμο στο <https://www.bankingsupervision.europa.eu/ecb/pub/pdf/guidanceonnpl.el.pdf>, ημερομηνία

τελευταίας πρόσβασης 10/02/2021

Ειδική Γραμματεία Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους (2017). Προσδιορισμός εύλογων δαπανών διαβίωσης. Διαθέσιμο στο www.keyd.gov.gr/wp/wp-content/uploads/2017/05/Σημείωμα_Εύλογες-Δαπάνες-Διαβίωσης.pdf, ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 10/02/2021

Καλέργης Α. (2019). Προϋποθέσεις έγκυρης μεταβίβασης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4354/2015, ΔΕΕ/2019, σελ. 1088 επ.

Κουλουρίδας Α. (2017). Η τιτλοποίηση απαιτήσεων ως μηχανισμός διαχείρισης και αναχρηματοδότησης επιχειρηματικών και στεγαστικών δανείων, ΔΕΕ 8-9/2017, σ. 1019.

Κρητικός Α. (2010). Ρύθμιση οφειλών υπερχρεωμένων προσώπων, Σάκκουλας, Αθήνα – Θεσσαλονίκη

Λαδάς Δ. (2016). Τραπεζικές συναλλαγές, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα

Παπαβραμίδης Π. (2014). Τα κόκκινα δάνεια των τραπεζών. Μια μελέτη περίπτωσης στις τράπεζες της Ανατολικής και λοιπής Ευρώπης, ΠΑΜΑΚ, Θεσσαλονίκη

Παπαγεωργίου Α. - Η. (2019). Η Διαχείριση των Κόκκινων Δανείων υπό την Οπτική του Δικαίου του Ανταγωνισμού, ΕΚΠΑ, Αθήνα

Παπαϊωάννου Α. (2019). Το πρόβλημα των «κόκκινων δανείων» και τρόποι εξυγίανσης των τραπεζικών ιδρυμάτων, ΠΑΜΑΚ, Θεσσαλονίκη

Παπαϊωάννου Α. (2016). Τα «κόκκινα» δάνεια φέρνουν ποιο κοντά την Bad Bank, Real, 21 Αυγούστου 2016

Περάκης Ε. (2011). Η διαδικασία του ν. 3869/2010 για τη ρύθμιση των οφειλών προσώπων ως συλλογική διαδικασία, ΔΕΕ 4/2011, σ. 400 επ.

Πελλένη –Παπαγεωργίου Α. (2015). Η ελάχιστης εναρμόνισης Οδηγία 2014/17/ΕΕ σχετικά με τις συμβάσεις πίστωσης για ακίνητα που προορίζονται για κατοικία, ΧρηΔικ 3/2015, σ. 335 επ

Τσιμπανούλης Δ. (2017). Δικαιϊκές παρεμβάσεις προς αντιμετώπιση της προβληματικής χρηματοδότησης της πραγματικής οικονομίας από τις ελληνικές τράπεζες. Η προβληματική των «κόκκινων δανείων», σε Πανεπιστήμιο Πειραιώς/ Ελεγκτικό Συνέδριο, Οικονομική Ανάπτυξη & Δίκαιο, σσ. 296-316

Τσολακίδης Ζ. (2016). Μεταβίβαση απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια, ΧρΙΔ ΙΣΤ/2016, σ. 643.

Τράπεζα της Ελλάδος (2016). Επισκόπηση του Ελληνικού Χρηματοπιστωτικού Συστήματος, διαθέσιμο στο www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/Επισκόπηση_του_Ελληνικού_Χρηματοπιστωτικού_Συστήματος, ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 10/10/2020

Τράπεζα της Ελλάδος (2016). Θέματα Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων, διαθέσιμο στο <https://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Supervisionnonperformexposures/default.aspx>, ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 10/10/2020

Χαλαμανδάρης Δ. & Βελούδος Η. (2019). Η σημασία της αποτελεσματικής διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων (ΜΕΔ) για την κερδοφορία των ελληνικών

τραπεζών, σε ΓτΕ, Έκθεση Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, Δεκέμβριος 2019

Ψαρουδάκη Γ., Ρόκας Α. & Κουλουριανός Θ. (2018), Εξωδικαστικός μηχανισμός ρύθμισης οφειλών επιχειρήσεων (ν. 4469/2017), Σάκκουλας, Αθήνα – Θεσσαλονίκη

Ψυχομάνης Σ. (2019), Πτωχευτικό δίκαιο και δίκαιο ρύθμισης οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων, Σάκκουλας, Αθήνα - Θεσσαλονίκη

Ψυχομάνης Σ. (2018), Συμβάσεις διαχείρισης και είσπραξης απαιτήσεων, Εμπορικό Δίκαιο, Σάκκουλας, Αθήνα – Θεσσαλονίκη

Ψυχομάνης Σ. (2016). Η προβληματική των κόκκινων δανείων, ΔΕΕ 11/2016.

ΔΙΕΘΝΗΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ -ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

Aiyar Sh. (2015). A Strategy for Resolving Europe's Problem Loans

Anastasiou D. (2016). Management and Resolution Methods of Non-Performing loans: A Review of the Literature

Avgouleas E. & Goodhart Ch. (2017). Utilizing AMCs to tackle Eurozone's legacy non-performing loans.

Caruana J. (2015). Regulatory stability and the role of supervision and governance. BIS

Deutsche Bank (2007). Non – Performance Loans. An established asset class,

Deutsche bank research, Frankfurt am Main, Germany, May 25 2007, pp. 1-12

Enria A. (2019). Chair of the Supervisory Board of the ECB. Non-performing loans in the euro area – where do we stand?

Grodzicki M. et. al. (2015). Resolving the legacy of non-performing exposures in euro area bank, ECB, Financial Stability Review, May 2015

ECB (2020). Supervisory Methodology. Retrieved from https://www.bankingsupervision.europa.eu/banking/srep/srep_2019/html/methodology.en.html#toc1

Greaver M.F. (2006). A structured approach to outsourcing decisions and initiatives, pp. 62-68

Kern A. (2016). The European Central Bank and Banking Supervision: The Regulatory Limits of the Single Supervisory Mechanism.

Manz, F. (2019). Determinants of non-performing loans: What do we know? A systematic review and avenues for future research, Management Review Quarterly

Mikroulea A. (2018). Non-performing Loans, Electronic Platforms and Competition Law, June 21-23 2018

Nikolopoulos K.I. & Tsalas A.I. (2017) Non-performing Loans: A Review of the Literature and the International Experience. In: Monokroussos P, Gortsos C (eds) Non-Performing Loans and Resolving Private Sector Insolvency: Experiences from the EU Periphery and the Case of Greece. Springer, Cham, pp. 47–68.

